

Onderzoek jeugdzorg Staphorst

Uitgevoerd door B&A
in opdracht van
Rekenkamercommissie
Staphorst

Colofon

Projectnummer: PR 00350

Auteurs: Gerard Nieuwe Weme
Yorick van den Berg
Esra van Koolwijk

B&A B.V.
Bezuidenhoutseweg 161
Postbus 829
2501 CV Den Haag

t 070 - 3029500
f 070 - 3029501

e-mail: info@bagroep.nl
http: www.bagroep.nl

Den Haag, juni 2022

Colofon

© Copyright B&A B.V. 2022.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Op alle opdrachten en werkzaamheden zijn de Algemene voorwaarden van B&A B.V. van toepassing, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel Haaglanden onder dossiernummer: KvK Haaglanden 27177844. De Algemene voorwaarden treft u als bijlage aan en kunt u tevens inzien op onze website, www.bagroep.nl.

B&A is gevestigd in Den Haag, Amsterdam en Rotterdam.

15-09-2022 20:03:00

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	4
Aanleiding	4
Samenvattende bevindingen met conclusies en aanbevelingen	4
Aanbevelingen	6
Leeswijzer	7
1. Inleiding	9
1.1 Doel en vraagstelling	9
1.2 Onderzoeksverantwoording	9
1.3 Normenkader	11
2. Bevindingen beleid en organisatie jeugdzorg	14
2.1 Inleiding	14
2.2 Bevindingen beleid en organisatie	14
2.3 Bevindingen onderscheidende elementen	20
2.4 Bevindingen specifiek Staphorster opgaven	24
2.5 Toetsing aan het normenkader	26
3. Bevindingen effectiviteit Staphorster aanpak jeugdzorg	29
3.1 Inleiding	29
3.2 Bevindingen beoogde versus gerealiseerde effecten	29
3.3 Bevindingen toekomstbestendigheid	38
3.4 Toetsing aan het normenkader	40
4. Conclusies en aanbevelingen	43
4.1 Beantwoording centrale onderzoeksvraag en conclusies	43
4.2 Aanbevelingen	46
Bijlage 1: Geraadpleegde bronnen	49
Bijlage 2: Analyse casusonderzoek	52
Bijlage 3: Opzet indicatoren beleidsplan sociaal domein 2022	67
Bijlage 4: Vergelijking met andere gemeenten	68

Managementsamenvatting

Aanleiding

Sinds 2015 is de jeugdzorg gedecentraliseerd naar gemeenten. Uit een verkennend gesprek dat de rekenkamercommissie heeft gehad in 2021 met de raad komt de beleving naar voren dat de wijze waarop Staphorst de jeugdzorg heeft georganiseerd op onderdelen afwijkt van de manier waarop andere gemeenten het doen. In Staphorst is naar het idee van de raad veel tijd en aandacht voor het voorveld/preventie. Daarnaast wordt veel geregeld en geregisseerd vanuit het gemeentehuis om 'grip te houden' en om 'men vraagt en wij draaien' te voorkomen. Bovendien is een grote rol voor de huisartsen weggelegd. Daarnaast kwam uit het gesprek met raad de vraag naar voren of de Staphorster aanpak ook toekomstbestendig is.

Mede op basis van het verkennend gesprek met de raad heeft de rekenkamercommissie de volgende centrale vraagstelling opgesteld:

Is de Staphorster manier van werken binnen het Jeugdbeleid/de Jeugdzorg een manier van werken die, binnen de gestelde financiële kaders, recht doet aan de gewenste kwaliteit van de zorg die wordt geboden, en is deze manier van werken als toekomstbestendig te beschouwen?

Samenvattende bevindingen met conclusies en aanbevelingen

De beantwoording van de centrale onderzoeksvraag valt uiteen in twee delen:

- De mate waarin de manier van werken recht doet aan de gewenste kwaliteit van zorg
- De mate waarin deze manier van werken toekomstbestendig is.

Doet de manier van werken recht aan de gewenste kwaliteit van zorg?

De huidige manier van werken en de inrichting van de uitvoering doet recht aan de gewenste kwaliteit van zorg die wordt geboden. Daarvoor is een aantal concluderende verklaringen:

Conclusie 1: De gemeente anticipeert op de specifieke cultuurkenmerken van de Staphorster gemeenschap

In het beleid en de uitvoering onderkent de gemeente Staphorst een aantal specifieke cultuurkenmerken van de Staphorster gemeenschap. Deze cultuurkenmerken worden herkend door partners van de gemeente en ook ouders die gesproken zijn in het kader van het casusonderzoek. De gemeente en de partners anticiperen op deze cultuurkenmerken door extra nadruk te leggen op preventie en vroegsignalering.

Conclusie 2: De gemeente heeft korte lijnen met netwerkpartners en een langdurige relatie met de gezinnen via de consulenten van de toegang

In Staphorst is sprake van korte lijnen tussen de voor gezinnen relevante netwerkpartners zoals basisscholen, (school)maatschappelijk werk, jeugdverpleegkundigen, jeugdartsen en huisartsen. Ten eerste is sprake van een Stuurgroep Gezond Meedoen in Staphorst waarin genoemde netwerkpartners samen de preventieve thema's bepalen en ook voorstellen kunnen doen voor de inzet van middelen. Daarnaast zijn er meermaals per jaar netwerkoeverleggen rondom preventieve thema's. Ten tweede blijkt uit het casusonderzoek dat de basisschool een belangrijke partner is waar veel van de zorgvragen gesignaleerd worden. Ten derde speelt in Staphorst de gemeentelijke toegang en de wijze waarop die invulling geeft aan de taken en verantwoordelijkheden een belangrijke rol. Ten opzichte van veel andere gemeenten hebben de consulenten van de gemeente Staphorst de ruimte en tijd om te

investeren in een langdurige vertrouwensrelatie met de gezinnen en de betrokken partners (school, voorliggend veld, hulpverleners van jeugdzorgaanbieders).

Conclusie 3: In de praktijk lukte het de gemeente de afgelopen jaren meer niet dan wel om binnen de gestelde begrote kaders te blijven

De gemeente Staphorst heeft een grotere procentuele groei in de gerealiseerde lasten (uitgaven) dan de groei in de begrote lasten over de periode 2015-2020. Het feit dat de gemeente het in de periode 2015-2020 meer niet dan wel lukte om binnen de begrote kaders te blijven heeft geen invloed gehad op de gewenste kwaliteit van de ondersteuning in de jeugdzorg.

Is de manier van werken toekomstbestendig?

De huidige manier van werken en de ontwikkelingen die voorzien zijn, geven het beeld dat de manier van werken op de meeste onderdelen toekomstbestendig is. Dit is in onderstaande conclusies toegelicht.

Conclusie 4: Het preventieve beleid en aanbod is toekomstbestendig mits geïnvesteerd wordt in extra middelen en capaciteit

De gemeente Staphorst besteedt veel beleidsmatige aandacht aan preventie in het meest recente beleidsplan Sociaal Domein. In de praktijk blijken de partners die het preventieve aanbod bieden elkaar goed te vinden en ook de samenwerking met de consultants van de gemeentelijke toegang te vinden. Sprake is van een gezamenlijke leer- en verbeteraanpak via de Stuurgroep Gezond Meedoen en verschillende thematische netwerkoverleggen.

Conclusie 5: Het aanbod van jeugdzorg in de gemeente is passend, is van goede kwaliteit en ontwikkelt zich mee met de vraag

De toekomstbestendigheid van de kwaliteit van de ondersteuning rust op een drietal pijlers die in Staphorst aanwezig zijn. Ten eerste is in Staphorst van belang dat er vertrouwen ontstaat waardoor gezinnen minder vraagverlegen zijn. Uit het casusonderzoek en de interviews blijkt dat school voor veel ouders de start vormt voor het zichtbaar worden van een hulpvraag. In 14 van de 15 onderzochte casussen startte de hulpvraag op school. De tweede pijler is die van de rolinvulling van de consultant van de gemeente. De consultant is in Staphorst het schakelpunt richting de jeugdzorg en voorliggende voorzieningen. Juist ook omdat het overgrote deel van de verwijzingen via de gemeente verloopt. Een derde pijler onder de toekomstbestendigheid is de aanwezigheid van korte lijnen en een netwerk rondom gezinnen. De betrokkenheid van consultant, hulpverlener en school bij veel van de casussen in het casusonderzoek en de korte lijnen met hulp en ondersteuning van de voorliggende voorzieningen zijn belangrijke voorwaarden voor een passend en effectief aanbod van hulp. Een aandachtspunt in de kwaliteit van de zorg betreft wachtlijsten.

Conclusie 6: De op- en afschaling van hulp in de huidige werkwijze functioneert en is toekomstbestendig

Uit het onderzoek blijkt dat het proces van op- en afschalen van de hulp in Staphorst goed verloopt. Hierin onderscheidt Staphorst zich in positieve zin ten opzichte van veel andere gemeenten. De aanbieders van preventieve en voorliggende voorzieningen en de aanbieders van jeugdzorg waarderen de korte lijnen in Staphorst waardoor deze op- en afschaling ook relatief soepel verloopt. Dit proces lijkt daarmee toekomstbestendig. Een verbetermogelijkheid ligt in het uitbreiden van de capaciteit van de preventieve en voorliggende voorzieningen.

Conclusie 7: De financiële toekomstbestendigheid is ongewis

De toekomst van de financiën van de jeugdzorg in Staphorst is ongewis. De gemeente beschikt niet meer over een reserve sociaal domein waaruit in het verleden tekorten werden gedekt. Door het relatief beperkte gebruik van de jeugdzorg kunnen er jaarlijks relatief grote schommelingen zijn in de uitgaven.

De gemeente heeft maatregelen getroffen om de uitgaven te beheersen (Grip op het sociaal domein). Deze monitort de gemeente ook. De gemeente verwacht dat in 2022 een evenwicht wordt bereikt tussen de begrote en de gerealiseerde uitgaven.

Aanbevelingen

De rekenkamercommissie constateert dat op veel aspecten de jeugdzorg in Staphorst goed is ingericht en goed functioneert, hetgeen ook in de conclusies is terug te lezen. Op een aantal punten zijn verbeteringen mogelijk. Daarom doet de rekenkamercommissie een viertal aanbevelingen:

Aanbeveling 1: Houd scherp zicht op de uitgavenontwikkeling, maar blijf de kwaliteit van de hulp centraal stellen

Een afvlakking van de groei van de uitgaven is noodzakelijk. Een strategie die uitsluitend bestaat uit reëel begroten en op basis daarvan bijvoorbeeld de begrote uitgaven telkens opplussen is op de lange termijn niet houdbaar. De gemeente heeft geen reserve Sociaal Domein meer om tegenvallers op te vangen. Houd daarom scherp de uitgavenontwikkeling in de gaten, pas waar nodig ambities aan en blijf investeren in kostenafvlakkende maatregelen. De rekenkamercommissie hecht er waarde aan om de kwaliteit van de ondersteuning voorop te stellen. Voorkom als raad dat de jeugdzorg vooral financieel gestuurd is. De investering in een goede gemeentelijke toegang waar de relatie met de gezinnen voorop staat, moet niet ondergeschikt raken aan financiële belangen.

Aanbeveling 2: Los de knelpunten in het preventieve jeugdaanbod op

Het preventieve en voorliggende aanbod van voorzieningen functioneert goed in Staphorst. Wel blijkt uit het onderzoek dat op twee punten zich knelpunten voordoen. Ten eerste is sprake van een grote werkdruk en caseload waardoor bijvoorbeeld sneller de verleiding ontstaat om meer gespecialiseerde hulp in te zetten. Meermaals genoemd is een uitbreiding van de capaciteit van het (school)maatschappelijk werk en het straathoekwerk. Ten tweede is er veel generieke kennis aanwezig bij de professionals in het voorliggende en preventieve aanbod van voorzieningen. Daar is de behoefte om op een aantal thema's te komen tot meer verdieping. Dat stelt hen in staat om ook daar gericht en in een eerder stadium op in te spelen. Door beide knelpunten aan te pakken ontstaat nog meer ruimte voor netwerksamenwerking en kunnen vragen in een vroegtijdig stadium worden aangepakt in de directe leefomgeving van het kind en het gezin.

Aanbeveling 3: Betrek op maat de jeugdzorgaanbieders bij de lokale netwerkoverleggen

Uit het onderzoek blijkt dat sprake is van een lokale leer- en verbetercyclus met professionals van het voorliggende veld, scholen en de consultants van de gemeentelijke toegang. Echter de professionals van jeugdzorgaanbieders ontbreken daarbij. De gemeentelijke consultant is op casusniveau het schakelpunt tussen ouders, scholen en hulpverleners van de jeugdzorgaanbieders. Het is te overwegen om themagewijs ook de belangrijkste aanbieders van jeugdzorg te laten aanschuiven bij de lokale netwerkoverleggen. Bijvoorbeeld om de specifieke kennis die ontbreekt in het voorliggend veld op deze wijze te organiseren.

Aanbeveling 4: Ga als raad sturen op het doelbereik en maatschappelijke effecten

Met de komst van het nieuwe beleidsplan Sociaal Domein in 2022 is een trendbreuk ingezet in de inhoudelijke sturing op de jeugdzorg. Waar de raad tot 2022 vooral via de planning- en controlcyclus werd geïnformeerd over kosten en gebruik van de jeugdzorg, is met het gebruik van het Kwaliteitskompas in het nieuwe beleid de mogelijkheid ontstaan om te gaan sturen op doelbereik en maatschappelijke effecten. De aanzet voor indicatoren en streefwaarden in het nieuwe beleidsplan is veelbelovend. Gebruik deze indicatoren volgend uit het Kwaliteitskompas als toevoeging aan de monitor Sociaal Domein. Die monitor concentreert zich nu nog dominant op kosten, gebruik en bedrijfsvoeringsgegevens. Door deze

te verrijken met informatie over het doelbereik en maatschappelijke effecten kan de raad onderbouwen wat goed gaat en waar nog verbeteringen mogelijk zijn.

Leeswijzer

In de inleiding zijn de doel en vraagstelling (inclusief deelvragen), onderzoeksverantwoording en het normenkader beschreven.

In het tweede hoofdstuk zijn de bevindingen over het beleid en de uitvoering van de jeugdzorg in Staphorst weergegeven. Daarin zijn ook de specifieke Staphorster opgaven en de onderscheidende elementen ten opzichte van andere gemeenten opgenomen.

Het derde hoofdstuk bevat de bevindingen over de effecten van het jeugdzorgbeleid. Daarin zijn ook de bevindingen over de toekomstbestendigheid te vinden.

Het vierde hoofdstuk bevat een uitgebreide beantwoording van de centrale onderzoeksvraag, uitgewerkt in conclusies en aanbevelingen. Bovenstaande conclusies en aanbevelingen zijn afgeleid van hoofdstuk vier, maar bondiger opgeschreven.

Iedere paragraaf start met een rood blokje. Hierin staan de belangrijkste bevindingen uit de desbetreffende paragraaf samengevat. De rode blokjes geven dus de hoofdlijnen weer van het rapport en voor de onderbouwing kan de rest van de tekst in de paragraaf worden geraadpleegd.

1

INLEIDING

1. Inleiding

1.1 Doel en vraagstelling

Mede op basis van het verkennend gesprek met de raad heeft de rekenkamercommissie de volgende centrale vraagstelling opgesteld:

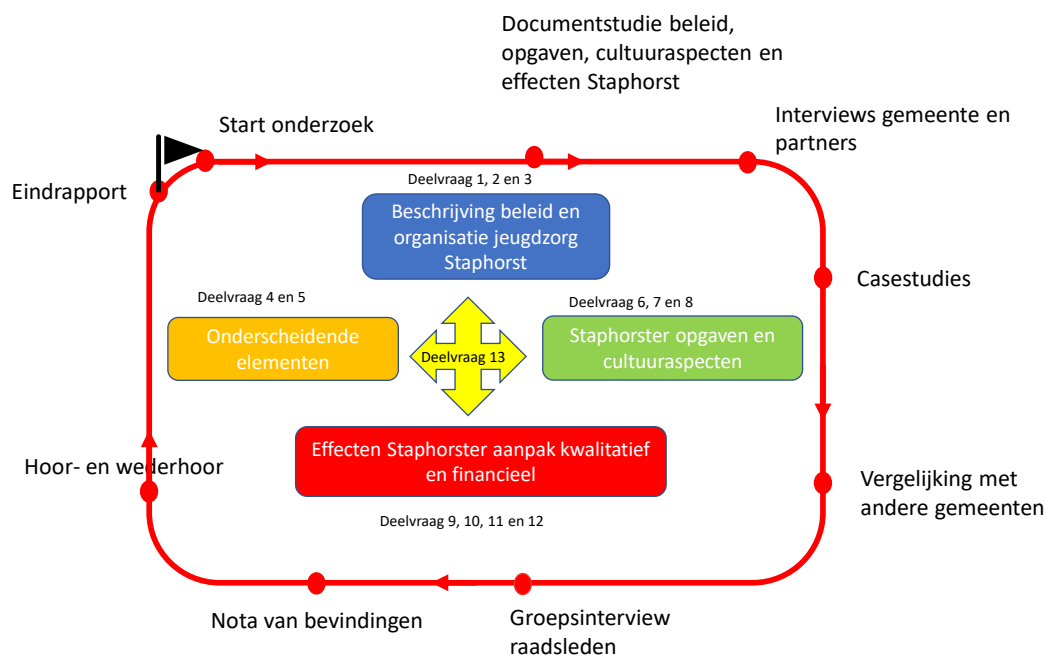
Is de Staphorster manier van werken binnen het Jeugdbeleid/de Jeugdzorg een manier van werken die, binnen de gestelde financiële kaders, recht doet aan de gewenste kwaliteit van de zorg die wordt geboden, en is deze manier van werken als toekomstbestendig te beschouwen?

Deze is uitgewerkt in de volgende deelvragen:

1. Welke uitgangspunten (beleid) zijn in Staphorst bij de decentralisatie van de Jeugdzorg in 2015 vastgesteld en vastgelegd in raadsbesluiten en uitvoeringsprogramma's?
2. Welke uitgangspunten zijn daarbij de belangrijkste geweest?
3. Zijn de in 2015 vastgestelde uitgangspunten naderhand gewijzigd, en zo ja op basis waarvan/met welke reden?
4. Is het inderdaad waar dat de Staphorster aanpak afwijkt van wat in veel (soortgelijke) gemeenten gebruikelijk is?
5. Als het antwoord op vraag 4 'ja' is, op welke aspecten wijkt de Staphorster aanpak dan af?
6. In hoeverre hebben sociaaleconomische en of culturele aspecten een rol gespeeld bij het kiezen voor de 'andere aanpak'?
7. In aanvulling op vraag 6: staan sociaaleconomische en/of culturele aspecten een adequate aanpak van de zorgvraag in de weg? Kan altijd op het juiste moment en op het juiste niveau zorg worden geboden?
8. Is voor een 'andere aanpak' een bewuste keuze gemaakt, en zo ja, wat was de aanleiding/wat waren de verwachtingen bij die keuze?
9. Zijn de verwachtingen die bestonden bij die keuze (zie vraag 7) bewaarheid? Is bijvoorbeeld aan te tonen dat het veel investeren in het voorveld tot lagere instroom in de 2e-lijns zorg heeft geleid?
10. Zijn er signalen die erop zouden kunnen duiden dat de extra aandacht voor het voorveld/preventie drempelverhogend heeft gewerkt in die zin dat in voorkomende gevallen te laat is opgeschaald naar zwaardere zorg?
11. In hoeverre heeft de Staphorster aanpak, ook in vergelijking met andere gemeenten, geleid tot een betere/mindere kwaliteit van de Jeugdzorg?
12. In aanvulling op vraag 11: in hoeverre heeft de Staphorster aanpak, ook in vergelijking met andere (soortgelijke) gemeenten tot grotere of minder grote financiële druk geleid? Zijn de Staphorster aanpak en het daarvoor benodigde budget met elkaar in balans?
13. In hoeverre is de Staphorster aanpak, ook kijkend naar de ontwikkelingen in de Jeugdzorg, toekomstbestendig te noemen, zowel kwalitatief als financieel?

1.2 Onderzoeksverantwoording

Het onderzoek heeft zich geconcentreerd op een viertal invalshoeken. Deze zijn in onderstaand onderzoeksmodel weergegeven:

De eerste drie deelvragen betreffen een beschrijving van beleid en organisatie van de jeugdzorg in Staphorst (blauwe blok). Vervolgens is in het onderzoek nagegaan van welke specifieke Staphorster opgaven en cultuuraspecten sprake is en of die van invloed zijn op beleid en uitvoering van de jeugdzorg. Dit betreft de deelvragen 6, 7 en 8 in het groene blok. Het Staphorster beleid en de uitvoering is vervolgens afgezet tegen een aantal vergelijkbare gemeenten. Daarmee zijn deelvraag 4 en 5 beantwoord (oranje blok). Tot slot zijn de effecten van beleid en uitvoering onderzocht, dit betreft de beantwoording van de deelvragen 9, 10, 11 en 12 in het rode blok. Door de vier invalshoeken tegen elkaar af te zetten is vraag (13) over de toekomstbestendigheid beantwoord. Daarmee is ook de centrale onderzoeksvraag beantwoord.

In de rode lijn om het onderzoeksmodel staan de stappen in het onderzoek. Kort samengevat heeft het onderzoek bestaan uit (1) documentstudie, (2) interviews met gemeente en partners, (3) een 15-tal casestudies waar met ouders en/of jeugdigen is gesproken die hulp hebben ontvangen, (4) een ontwikkelkamer waarin de uitkomsten van de casestudies zijn besproken met uitvoerende professionals, (5) een groepsinterview met raadsleden en tot slot (6) een analyse leidend tot een nota van bevindingen die voor ambtelijk en bestuurlijk wederhoor is voorgelegd.

De geraadpleegde bronnen (documenten en respondenten) zijn opgenomen in bijlage 1. De gedetailleerde en geanonimiseerde bevindingen uit het casuonderzoek zijn opgenomen in bijlage 2.

1.3 Normenkader

Op basis van de onderzoeksvragen is onderstaand normenkader ontwikkeld. Het normenkader is ingedeeld langs de onderdelen van het onderzoeksmodel. De eerste twee onderdelen (beschrijving beleid en organisatie en specifieke Staphorster opgaven) zijn beschrijvend van aard en bevatten daarom geen normen.

Onderdeel onderzoeksmodel en vragen	Normen
<i>Beschrijving beleid en organisatie jeugdzorg Staphorst</i>	
1. Welke uitgangspunten (beleid) zijn in Staphorst bij de decentralisatie van de Jeugdzorg in 2015 vastgesteld en vastgelegd in raadsbesluiten en uitvoeringsprogramma's?	Geen norm: beschrijvend (geen oordeel)
2. Welke uitgangspunten zijn daarbij de belangrijkste geweest?	Geen norm: beschrijvend (geen oordeel)
3. Zijn de in 2015 vastgestelde uitgangspunten naderhand gewijzigd, en zo ja op basis waarvan/met welke reden?	Geen norm: beschrijvend (geen oordeel)
<i>Specifiek Staphorster opgaven en cultuuraspecten</i>	
4. Is het inderdaad waar dat de Staphorster aanpak afwijkt van wat in veel (soortgelijke) gemeenten gebruikelijk is?	Geen norm: beschrijvend (geen oordeel)
5. Als het antwoord op vraag 4 'ja' is, op welke aspecten wijkt de Staphorster aanpak dan af?	Geen norm: beschrijvend (geen oordeel)
<i>Onderscheidende elementen</i>	
6. In hoeverre hebben sociaaleconomische en of culturele aspecten een rol gespeeld bij het kiezen voor de 'andere aanpak'?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De gemeente Staphorst heeft de gevolgen van sociaaleconomische en culturele aspecten en kenmerken in beeld gebracht. ▪ De gemeente Staphorst heeft in de inrichting van het jeugdbeleid (de Staphorster aanpak) geanticipeerd op de sociaaleconomische en culturele aspecten relevant voor het jeugdbeleid.
7. In aanvulling op vraag 6: staan sociaaleconomische en/of culturele aspecten een adequate aanpak van de zorgvraag in de weg? Kan altijd op het juiste moment en op het juiste niveau zorg worden geboden?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ In de gemeente Staphorst wordt altijd op het juiste moment en op het juiste niveau zorg en ondersteuning geboden aan jongeren volgens ouders, jeugdigen en professionals. ▪ Er is een interne en externe leer- en verbetercyclus die waarborgt dat op het juiste moment op het juiste niveau zorg wordt geboden.
8. Is voor een 'andere aanpak' een bewuste keuze gemaakt, en zo ja, wat was de aanleiding/wat waren de verwachtingen bij die keuze?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De Staphorster aanpak vloeit voort uit een met lokale feiten en kennis over de Staphorster gemeenschap onderbouwde keuze.
<i>Effecten van het beleid</i>	
9. Zijn de verwachtingen die bestonden bij die keuze (zie vraag 7) bewaarheid? Is bijvoorbeeld aan te tonen dat het veel investeren in het voorveld tot lagere instroom in de 2e-lijns zorg heeft geleid?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De verwachtingen bij die keuze komen overeen met de verwachtingen die ouders, jeugdigen en professionals op dit moment hebben.

Onderdeel onderzoeksmodel en vragen	Normen
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De verwachtingen vooraf komen overeen met de feiten. Dit blijkt uit: <ul style="list-style-type: none"> ○ Het meer investeren in het voorveld heeft tot lagere instroom in de 2^e-lijnszorg geleid.
<p>10. Zijn er signalen die erop zouden kunnen duiden dat de extra aandacht voor het voorveld/preventie drempelverhogend heeft gewerkt in die zin dat in voorkomende gevallen te laat is opgeschaald naar zwaardere zorg?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Extra aandacht voor het voorveld/preventie heeft niet drempelverhogend gewerkt ▪ Er wordt niet te laat opgeschaald naar zwaardere zorg.
<p>11. In hoeverre heeft de Staphorster aanpak, ook in vergelijking met andere gemeenten, geleid tot een betere/mindere kwaliteit van de Jeugdzorg?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De Staphorster aanpak heeft geleid tot een minimaal gelijkwaardige kwaliteit van de jeugdzorg aan die van andere gemeenten. Dit gemeten aan de hand van de volgende aspecten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ervaren tijdigheid van de zorg. ○ Ervaren effectiviteit van de zorg. ○ Ervaren toegankelijkheid van de zorg.
<i>Toekomstbestendigheid</i>	
<p>12. In hoeverre is de Staphorster aanpak, ook kijkend naar de ontwikkelingen in de Jeugdzorg, toekomstbestendig te noemen, zowel kwalitatief als financieel?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De Staphorster aanpak kent de volgende toekomstbestendige waarborgen: <ul style="list-style-type: none"> ○ Het preventief jeugdbeleid en de uitvoering daarvan voldoet aan de werkwijze zoals opgesteld in de preventiematrix van het Nederlands Jeugdinstituut. ○ Het totale aanbod in de jeugdzorg in de gemeente Staphorst ontwikkelt mee met de vraag om ondersteuning door jeugdigen. ○ De op- en afschaling in de jeugdzorg tussen voorveld/preventie, lichtere en zwaardere zorg is goed geregeld. ○ De kosten van de jeugdzorg blijven langjarig binnen het daarvoor bestemde budget. ○ De kwaliteit van de geleverde zorg en ondersteuning blijft minimaal gelijk.

2

**BEVINDINGEN BELEID EN
ORGANISATIE JEUGDZORG**

2. Bevindingen beleid en organisatie jeugdzorg

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de bevindingen over beleid en organisatie van de jeugdzorg in Staphorst opgenomen. Dit samen met de bevindingen over de specifieke Staphorster opgaven en de onderscheidende elementen in beleid en uitvoering ten opzichte van andere gemeenten.

De onderzoeksvragen worden op hoofdlijnen beantwoord, gevolgd door een onderbouwing van dat antwoord. Het hoofdstuk eindigt met een toetsing van de bevindingen aan de normen behorend bij de niet-beschrijvende onderzoeksvragen.

2.2 Bevindingen beleid en organisatie

Onderzoeksvraag:

1. Welke uitgangspunten (beleid) zijn in Staphorst bij de decentralisatie van de Jeugdzorg in 2015 vastgesteld en vastgelegd in raadsbesluiten en uitvoeringsprogramma's?
2. Welke uitgangspunten zijn daarbij de belangrijkste geweest?
3. Zijn de in 2015 vastgestelde uitgangspunten naderhand gewijzigd, en zo ja op basis waarvan/met welke reden?

Beantwoording op hoofdlijnen:

- Sinds de decentralisatie van de jeugdzorg kent de gemeente Staphorst twee beleidsplannen voor de jeugdzorg:
 - o Beleidsplan jeugdzorg 2015-2019
 - o Integraal beleidsplan sociaal domein 2022
- De belangrijkste uitgangspunten waar sinds de decentralisatie van de jeugdzorg in 2015 op wordt gestuurd zijn *Het verstevigen van het voorliggend veld en het verkorten van de lijnen tussen de gemeente en scholen/voorliggend veld*. Hulp wordt naar voorkeur dichtbij het kind georganiseerd en de gemeente werkt met het principe: 1 gezin, 1 plan en 1 regisseur.
- Sinds 2015 zijn deze belangrijkste uitgangspunten niet meer gewijzigd. Wel is een grote concretiseringslag gemaakt in het integraal beleidsplan sociaal domein 2022 met behulp van het Kwaliteitskompas van Movisie. Samen met maatschappelijke partners, de stuurgroep Gezond Meedoen Staphorst! en bewoners zijn de ambities opnieuw opgesteld en vertaald naar concrete acties. Bovendien is aandacht besteed aan het opnemen van indicatoren die niet alleen de kosten en het gebruik inzichtelijk maken, maar ook het maatschappelijke effect van de geboden hulp en de ervaringen van jeugdigen en ouders. De nieuwe indicatoren zijn nog in ontwikkeling maar kunnen naar verwachting de gemeente Staphorst meer informatie geven over de stand van zaken binnen de jeugdzorg (vergeleken met de oude indicatoren). Op basis van deze informatie en het inbouwen van de verbetercyclus heeft de gemeente meer mogelijkheden om gericht bij te sturen waar dit nodig is.

Onderbouwing

In Staphorst is duidelijk onderscheid te maken tussen het jeugdbeleid vanaf de decentralisatie tot aan het jaar 2022 en het jeugdbeleid vanaf 2022. In dit hoofdstuk zal daarom in de eerste plaats aandacht worden

besteed aan het beleidsplan jeugdzorg 2015-2019, de uitgangspunten die hierin naar voren komen en indicatoren die hieraan worden gekoppeld. In de tweede plaats wordt het nieuwe integrale beleidsplan 2022 voor het sociaal domein besproken met de daarbij behorende uitgangspunten en indicatoren. Als laatste worden de twee beleidsplannen naast elkaar gelegd, waarbij de belangrijkste ontwikkelingen en veranderingen in het jeugdbeleid worden besproken.

Jeugdbeleid 2015-2021

Uitgangspunten beleidsplan jeugdzorg 2015-2019

In december 2013 is het lokale preventieve jeugdbeleid vastgesteld. Dit beleid kan worden beschouwd als paraplu voor het beleidsplan jeugdzorg 2015-2019 (zie figuur 1). Het preventieve jeugdbeleid is voor de doelgroep van -9 mnd - 23 jaar en gericht op alle domeinen waar de jeugd zich bevindt. In het kader van de transitie jeugdzorg moet de gemeente ook een beleidsplan hebben voor haar jeugdzorgbeleid voor de leeftijd van -9 mnd - 18 jaar. Het beleidsplan jeugdzorg geeft aan hoe de gemeente wil voorkomen dat kinderen en jongeren in de problemen komen en hoe ze - wanneer ze in de problemen komen - een beroep kunnen doen op het juiste zorgaanbod.

Figuur 1: Positionering van de beleidsnota's jeugd¹

In het beleidsplan Jeugdzorg 'We doen het samen' (2015-2019) zijn (vanaf de decentralisatie) de volgende uitgangspunten beschreven: *De gemeente Staphorst gaat uit van een betrokken samenleving en wil een betrokken overheid zijn waarbij de eigen verantwoordelijkheid en het sociale netwerk van de burger voorop staat. Wanneer de burger het zelf en met het sociale netwerk niet redt, dan wordt er professionele ondersteuning aangeboden. De gemeente wil van complexe, verkokerde, dure, centraal geïndiceerde en geïnstitutionaliseerde zorg naar eenvoudige, integrale, preventieve, laagdrempelige ondersteuning dichtbij.* Daarbij zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:

Uitgangspunten:

- A. **Opvoeden versterken:** CJG medewerkers ondersteunen ouders en opvoeders bij het inzetten van de juiste hulp met daarbij de focus op:
 - De zelfredzaamheid, regie, verantwoordelijkheid en de eigen kracht van jeugdigen en gezinnen te versterken;
 - Positief opvoeden: talentontwikkeling van kinderen en gezinnen stimuleren, met de nadruk op wat goed gaat in het opvoeden in een veilige en stimulerende leefomgeving;
 - Versterken van het gezinssysteem.
- B. **Het belang van een opvoedende omgeving:** Ouders en opvoeders kunnen de vraag of het probleem aangeven, maar zijn tegelijkertijd ook deel van de oplossing. Van belang hierbij is:
 - Versterken van de sociale leefomgeving van het kind;
 - Het onderwijs is een omgeving waar professionals ouders kunnen ondersteunen in het versterken van een positieve opvoeding.
- C. **Ondersteuning in de directe leefomgeving:** De jeugdzorg moet aansluiten bij de vaardigheden van de ouders zelf en activerend zijn om zelf oplossingen te zoeken. Alle hulp is erop gericht om het kind weer in de sociale en veilige leefomgeving te laten functioneren. Dit vraagt niet alleen om een verandering van de professional, maar ook van de burger. Van belang hierbij is:

¹ Figuur afkomstig uit beleidsplan jeugdzorg 'We doen het samen' (2015-2019)

- Ondersteuning en specialistische zorg in de sociale leefomgeving van het kind en gezin inzetten;
 - Zorgcontinuüm: er mag geen gat vallen tussen verschillende vormen van zorg, financiering uit verschillende stelsels mag geen belemmering zijn;
- D. **Samenhangend aanbod:** Opvoedingsondersteuning dat bijdraagt aan een sterker netwerk rondom het gezin is structureel ingebed en heeft meer effect. Daarom staat het volgende bij jeugdzorg centraal:
- Samenhang tussen de domeinen thuis, school en vrijetijd;
 - 1 gezin, 1 plan en 1 regisseur;
 - Doorlopende zorglijnen en duidelijke regievoering door CJG Staphorst.

Indicatoren programmabegrotingen

In het beleidsplan 2015-2019 zijn geen indicatoren aangetroffen. Wel zijn indicatoren opgenomen in de programmabegrotingen.

Indicatoren hebben vier mogelijke functies:

1. Inzicht in kosten en gebruik jeugdzorg
2. Inzicht in de transformatie (hoe is de transformatie verlopen en is deze gelukt?)
3. Inzicht in klanttevredenheid (wat vinden de gezinnen en jeugdigen van de hulp)
4. Inzicht in maatschappelijke effecten

In de programmabegroting van 2015 komt naar voren dat de gemeente Staphorst haar planning- en controlcyclus wil door ontwikkelen, onder andere door het opnemen van indicatoren. Indicatoren worden gebruikt om meer zicht te krijgen op de huidige staat van de jeugd en ontwikkelingen over de tijd. In de programmabegroting van 2015 en 2016 zijn deze indicatoren nog niet opgenomen.

In de programmabegroting van 2017 worden voor het eerst indicatoren opgenomen voor de jeugdzorg. De indicatoren zijn als volgt:

1. Achterstand onder jeugd
 - % kinderen in uitkeringsgezin (het % kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen;
 - % werkloze jongeren (het % werkloze jongeren in de leeftijd van 16-22 jaar).
2. Jongeren met jeugdzorg (% van alle jongeren tot 18 jaar).
3. Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar).
4. Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar).

Bovenstaande percentages worden steeds afgezet tegen de percentages van Overijssel. Bovendien zijn de cijfers van de indicator *Achterstand onder jeugd* afkomstig uit het jaar 2012 en de rest van de cijfers uit 2015. Deze cijfers geven dus geen inzicht in de huidige stand van zaken (2017).

In 2018 gelden dezelfde vier indicatoren als in 2017 en is een vijfde indicator toegevoegd:

5. *Jongeren met een delict voor de rechter* (het % jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen).

Bij deze indicator is niet vermeld uit welk jaartal de cijfers afkomstig zijn. De indicator *Achterstand onder jeugd* heeft een update gehad, de cijfers zijn afkomstig uit 2015. Bij de andere drie indicatoren is niet vermeld uit welk jaar de cijfers afkomstig zijn.

In de programmabegrotingen van 2019 en 2020 zijn dezelfde vijf indicatoren als in 2018 opgenomen. Wederom zijn de indicatoren gebaseerd op cijfers die minstens 1,5 jaar oud zijn. De gemeente zegt hierover het volgende in de programmabegroting van 2020: "*Onderstaand staan de*

indicatoren voor het sociaal domein weergegeven. Deze zijn deels verouderd (2013-2015). Helaas zijn er geen recentere data beschikbaar”.

Wanneer gekeken wordt naar de indicatoren die zijn opgenomen in de programmabegrotingen 2015 t/m 2020 valt een aantal zaken op:

- De indicatoren die zijn opgenomen geven geen inzicht in de huidige situatie, de cijfers zijn verouderd.
- Voor de indicatoren raadpleegt de gemeente Staphorst niet haar eigen administratie, maar cijfers van het CBS en Verwey Jonker Instituut.
- De gemeente koppelt geen streefwaarden aan de indicatoren.
- 4 van de 5 indicatoren geven *Inzicht in de kosten en gebruik jeugdzorg* en 1 indicator heeft betrekking op de functie *Inzicht in maatschappelijke effecten*. Geen enkele indicator geeft informatie over de mate van klanttevredenheid en de mate waarin de transformatie (nieuwe manier van werken) is gelukt.

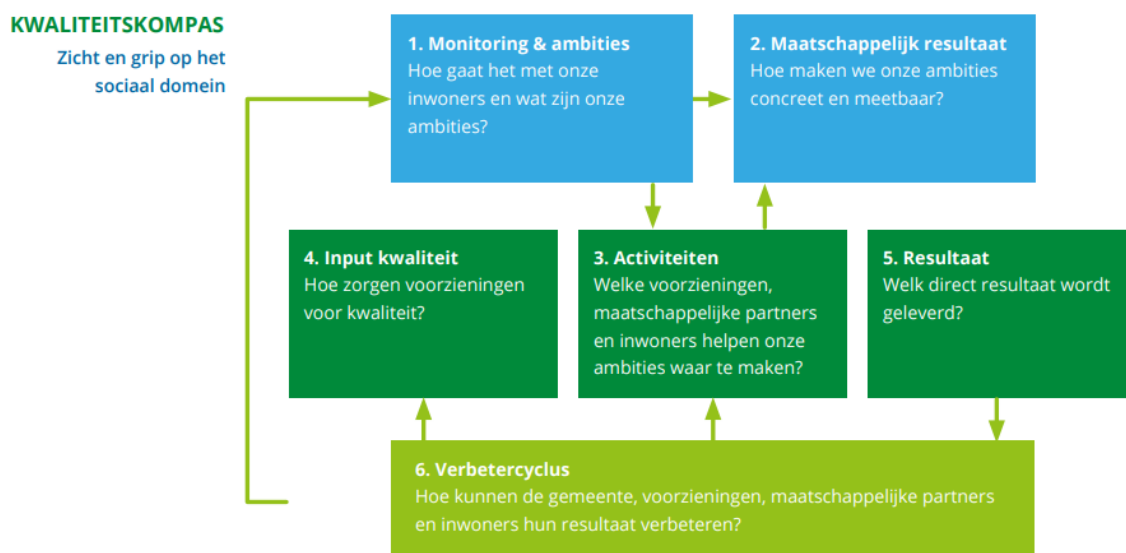
Jeugdbeleid vanaf 2022

Integraal beleidsplan sociaal domein

In februari 2022 komt de gemeente Staphorst voor het eerst met een integraal beleidsplan voor het gehele sociale domein: 'Iedereen doet mee'. De gemeente Staphorst kiest voor een integraal beleidsplan om de verbinding tussen de verschillende onderdelen in het sociaal domein goed tot uitdrukking te laten komen en elkaar te versterken. De gemeente Staphorst omschrijft het als volgt: *“Met dit integrale beleidsplan komen we tot één visie die alle bovengenoemde beleidsterreinen overstijgt en die verdere richting geeft aan de ingeslagen weg zoals eerder vastgelegd in afzonderlijke beleidsplannen”*.

In het integraal beleidsplan maakt de gemeente Staphorst voor het bepalen van haar ambities gebruik van het Kwaliteitskompas. Dit is een methode ontwikkeld door Movisie om complexe vraagstukken aan te pakken samen met maatschappelijke partners en bewoners (zie figuur 2).

Figuur 2: De 6 stappen van het Kwaliteitskompas²

In stap 1 (zie figuur 2) is gekeken naar de grootste opgaven in Staphorst, waarna 4 pijlers zijn opgesteld voor het sociaal domein. Aan iedere pijler zijn ambities gekoppeld. De pijler Opgroeien & Ontwikkelen is

² Figuur afkomstig uit het integraal beleidsplan sociaal domein 'Iedereen doet mee'. (2022)

voor dit onderzoek van belang.

De gemeente Staphorst komt tot de volgende ambitie ten aanzien van de pijler Opgroeien & Ontwikkelen: *Alle kinderen tussen de -9 maanden en 27 jaar in Staphorst groeien gezond, veilig en kansrijk op.*

Stap 2 in het Kwaliteitskompas is dat de ambities worden vertaald naar maatschappelijke resultaten die concreet, realiseerbaar en meetbaar zijn. De ambitie van de pijler Opgroeien & Ontwikkelen valt uiteen in drie thema's waaraan de volgende maatschappelijke resultaten zijn gekoppeld³:

1. Gezond opgroeien: Over 4 jaar willen we dat:
 - Ouders zich bewust zijn van een gezonde leefstijl bij opgroeiende kinderen, waarbij specifieke aandacht is voor alcohol- en drugsgebruik.
 - Meer kinderen zich weerbaarder voelen.
 - Jeugdigen met een ondersteuningsvraag passende en op ontwikkeling gerichte ondersteuning krijgen.
 - Ouders en jeugdigen de weg naar preventief aanbod als laagdrempelig ervaren en er ook in een vroeg stadium gebruik van maken.
 - Ouders mentaal sterk en veerkrachtig zijn en dit in de opvoeding ook over kunnen brengen op de kinderen.
2. Veilig opgroeien: Over 4 jaar willen we dat:
 - Huiselijk geweld en kindermishandeling voorkomen, teruggedrongen of gestopt is.
 - Meer ouders bij een scheiding op een voor hen zelf en voor de kinderen constructieve manier uit elkaar gaan.
3. Kansrijk opgroeien: Over 4 jaar willen we dat:
 - Alle kinderen een gelijkwaardige start maken op het primair onderwijs.
 - Meer anderstalige kinderen met een goede basis van de Nederlandse taal naar het voortgezet onderwijs gaan.
 - Ouders en jongeren kunnen omgaan met veranderingen en uitdagingen in hun leven en hier zelf de regie over hebben.
 - Jongeren succesvol hun schoolloopbaan doorlopen, voldoende gekwalificeerd de arbeidsmarkt betreden.
 - Ouders beschikken over sterke opvoedvaardigheden, zodat hun kind zich optimaal kan ontwikkelen.

In stap 3 bekijkt de gemeente welke activiteiten de maatschappelijke partners, gecontracteerde aanbieders en eventueel inwoners uit kunnen voeren om de gewenste maatschappelijke resultaten te bereiken. Stap 4 waarborgt de kwaliteit van deze activiteiten door onder andere het aanbod van scholing, professionalisering en het gebruik van effectieve methoden. Om de resultaten inzichtelijk te maken is het van belang om te monitoren met indicatoren (stap 5). Een overzicht van de voorlopige set met indicatoren is opgenomen in bijlage 3.

Het Kwaliteitskompas gaat uit van een continue verbetercyclus (stap 6). Door structureel informatie op het niveau van maatschappelijke resultaten en op activiteitsniveau te verzamelen (monitoring), ontvangt de gemeente input die nodig is om bij te sturen. Naast de monitoring leert de gemeente ook van de feedback van betrokkenen en de input van bewoners.

De gesproken beleidsambtenaren geven aan dat het concept met nieuwe indicatoren nog in ontwikkeling is. Bovendien leggen ze uit dat de lijst met indicatoren te groot is om ieder jaar alle indicatoren te behandelen. De gemeente zal daarom ieder half jaar een deel van de indicatoren uitwerken. Na 4 jaar zijn

³ Voor een volledig overzicht van de gewenste maatschappelijke resultaten en bijbehorende indicatoren van de pijler Opgroeien en ontwikkelen zie bijlage 3. Het gaat hier om de voorlopige set indicatoren, deze zijn als bijlage bij het integraal beleidsplan 'Iedereen doet mee' opgenomen.

de meeste indicatoren dan twee of drie keer behandeld. Ook zal aandacht worden besteed aan het verhaal achter de indicatoren. Hiervoor heeft de gemeente recent de gesprekstafels ontwikkeld. De eerste heeft in april plaatsgevonden met als doel om samen met de organisaties uit het voorliggend veld duiding te geven aan beschikbare data. Bovendien worden nog afspraken gemaakt met de stuurgroep over hoe het proces en de resultaten precies gemonitord gaan worden.

Ontwikkelingen jeugdbeleid 2015-2022

De belangrijkste uitgangspunten waar sinds de decentralisatie op wordt gestuurd zijn:

- Het verstevigen van het voorliggend veld en het verkorten van de lijnen tussen de gemeente en scholen/voorliggend veld:
 - Opzetten van een CJG (vanaf 2015) en centrale gemeentelijke toegang (vanaf 2019) als een netwerksamenwerking met korte lijnen naar het voorveld.
 - 1 gezin, 1 plan en 1 regisseur.
 - Hulp organiseren dichtbij het kind.
 - Het verstevigen van de contacten van de gemeente met scholen en partijen uit het voorliggend veld; zoals het opzetten van een structureel overleg met huisartsen dat sinds kort het specialisten overleg is (hier zijn huisartsen, verloskundigen, jeugdartsen en POH-ers aanwezig) en het opzetten van het voorliggend veld overleg met alle partijen in het voorliggend veld. Verder is er ook twee keer per jaar een breed ZAT overleg met IB-ers van alle 10 basisscholen, leerplicht ambtenaren en jeugdverpleegkundigen.

Bovenstaande belangrijkste uitgangspunten zijn sinds de decentralisatie in 2015 niet meer gewijzigd. De grootste ontwikkeling in het integraal beleidsplan 2022 ten opzichte van het beleidsplan jeugdzorg 2015-2019 is de concretisering van deze uitgangspunten met bijbehorende indicatoren.

Concretiseringsslag in integraal beleidsplan 2022

Met behulp van het Kwaliteitskompas zijn de ambities van de gemeente Staphorst concreter gemaakt. Voor het bepalen van deze ambities hebben maatschappelijke partners en de stuurgroep Gezond Meedoen Staphorst! meegedacht. Via de maatschappelijke partners zijn ook inwoners betrokken om de grootste maatschappelijke opgaven in Staphorst te bepalen. De ambities in het integraal beleidsplan zijn hierdoor breed gedragen. In het integraal beleidsplan zijn deze ambities vervolgens vertaald naar concrete acties en gewenste maatschappelijke effecten (wederom in samenwerking met partners en gecontracteerde aanbieders). Door deze concretiseringsslag kunnen meer verschillende soorten indicatoren worden gekoppeld aan het jeugdbeleid om de effecten te monitoren. Hoewel het om een voorlopige set indicatoren gaat die nog in ontwikkeling is, valt al te zeggen dat de indicatoren in 2022 zijn verrijkt ten opzichte van de indicatoren in 2015-2019. Waar de indicatoren tot 2022 met name gericht waren op inzicht in kosten en gebruik van de jeugdzorg, kunnen de indicatoren vanaf 2022 meer inzicht geven in het maatschappelijke effect van de geboden hulp en de ervaringen van ouders en jeugdigen. Deze nieuwe indicatoren geven de gemeente meer informatie over de stand van zaken binnen de jeugdzorg en hierdoor meer mogelijkheden om gericht bij te sturen indien dit nodig is. Tot slot is met het inbouwen van een verbetercyclus aandacht voor continue leren, ontwikkelen en verbeteren.

In de gesprekken met de beleidsambtenaren en wethouders is dit beeld bevestigd. De beleidsambtenaren geven aan dat in het integraal beleidsplan is voortgeborduurd op de al bestaande beleidsplannen, waarbij de eerdere punten verder zijn aangescherpt en geconcretiseerd. Door in te zoomen op het probleem en concreet het gesprek aan te gaan met subsidiepartijen (die de actieplannen maken) zijn duidelijke afspraken gemaakt over de gewenste aanpak. Actieplannen komen voort uit afstemming binnen de stuurgroep. Dit zijn actieplannen voor projecten náást het reguliere aanbod van deze partijen. Nieuw is dat subsidiepartijen in hun aanvraag of werkplan aangeven op welke manier ze aan welke maatschappelijke resultaten gaan bijdragen. Een voorbeeld dat zij noemen is dat de aanpak van alcohol-

en drugsgebruik al sinds 2015 in de beleidskaders was opgenomen, maar een meer concrete invulling kreeg in het integraal beleidsplan. Ook is bijvoorbeeld duidelijker vastgesteld wat voor acties de gemeente gaat ondernemen op het gebied van preventie.

2.3 Bevindingen onderscheidende elementen

Onderzoeksvraag:

4. Is het inderdaad waar dat de Staphorster aanpak afwijkt van wat in veel (soortgelijke) gemeenten gebruikelijk is?
5. Als het antwoord op vraag 4 'ja' is, op welke aspecten wijkt de Staphorster aanpak dan af?

Beantwoording op hoofdlijnen:

- De inrichting van *de toegang* van Staphorst onderscheidt zich op de meeste punten niet van de omringende onderzochte gemeenten. Op de volgende punten wijken andere gemeenten af van Staphorst:
 - In Ermelo is sprake van een separate toegang voor gezinnen (0-18).
 - In Ermelo vormen de toegang en jeugdgezondheidszorg één organisatie.
 - In Ermelo, Opsterland en Zwartewaterland kan door de toegang licht ambulante ondersteuning worden aangeboden. In Staphorst en andere gemeenten doet de toegang zelf niet aan hulpverlening.
- *De inkoop- en bekostiging van de jeugdzorg* van Staphorst wijkt niet af van de omringende gemeenten. Dit is het gevolg van de regionaal ingekochte jeugdzorg. Ook ten opzichte van de andere gemeenten zijn er weinig verschillen, sprake is van raamovereenkomsten met gekwalificeerde aanbieders en een inspanningsbekostiging op basis van vaste tarieven. Bovendien hanteert geen van de gemeenten budgetplafonds. In de regio IJsselland is weliswaar gestart met een vorm van resultaatbekostiging en het werken met profielen (vergelijkbaar met de Friese gemeenten en Twentse gemeenten). Alleen blijkt uit het onderzoek dat daar gedurende de contractperiode mee gestopt is door alle gemeenten in de regio IJsselland.

Onderbouwing

De organisatie van de jeugdzorg in Staphorst is op onderstaande onderdelen vergeleken met de gemeenten Zwartewaterland, Hardinxveld-Giessendam, Ermelo, Losser, Dinkelland en Opsterland. De eerste drie gemeenten omdat zij soortgelijke sociaal-culturele kenmerken hebben en de andere gemeenten omdat zij van ongeveer gelijke bevolkingsomvang zijn. Zwartewaterland is een gemeente die bovendien in dezelfde inkoopregio valt.

Steeds is beschreven hoe het onderdeel is ingericht in Staphorst, daarna is aangegeven waar dit overeenkomt en verschilt met andere gemeenten.

Toegang

Toegang Staphorst

Informatie- en adviesfunctie:

In het beleidsplan 'Iedereen doet mee' (februari 2022) is aangegeven wat de route is voor inwoners met een ondersteuningsvraag. Eerst stel je die vraag aan iemand in je omgeving. Als iemand daarmee niet is geholpen, dan kan je een vraag stellen aan organisaties (zoals...). Als iemand dan nog meer hulp nodig heeft dan kan de vraag worden gesteld aan het team Samenleving van de gemeente Staphorst.

Gemeentelijke toewijzing van de jeugdzorg:

De gemeente kiest (notitie Integrale Toegang 2018) voor consultants die procesregie hebben op de vraag van de inwoner. Dat betekent dat de consultant de hulp en ondersteuning monitort, coördineert

en waar nodig ingrijpt. De kracht van de opzet van de toegang is de kwaliteit van de uitgebreide vraagverheldering aan de voorkant, middels het gebruik van de omgekeerde toets en de inzet op positieve gezondheid. De consultant biedt zelf geen zorg of ondersteuning. De gemeentelijke toegang heeft de volgende taken:

- Administratie (administratieve taken in het kader van casussen).
- Financiële administratie (afhandelen van de facturen van de zorgaanbieders en alles wat daar bij komt).
- Applicatie beheer GWS/Topicus.
- Triage op binnenkomende vragen.
- Toekennen van voorzieningen aan inwoners en procesregie voeren.
- Stimuleren van zelfredzaamheid.
- Bewaken van doelmatigheid en toegankelijkheid.
- Acuuut handelen bij crisis.

De gemeentelijke toegang kan verschillende extern deskundigen, zoals een jeugdarts, GZ-psycholoog en gedragswetenschapper consulteren.

Aanvullende rollen en functies gemeentelijke toegang:

Invulling geven aan de verbinding met voorliggend veld.

Doelgroep van de gemeentelijke toegang:

0-100 jaar sinds 2019, daarvoor beschikte Staphorst over een aparte toegang via het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en het Centrum voor Werk en Ondersteuning (CWO). Dit is samengevoegd tot één integrale toegang.

Sturing op niet-gemeentelijke toegang:

De gemeente Staphorst kent relatief weinig verwijzingen via de huisarts naar de jeugdzorg. Vanaf het begin van de nieuwe taak is daarop ingezet vanuit de gemeente. Sprake is van een samenwerkingsagenda 2021 – 2023 van de regiogemeenten IJssel-Vecht en Zilveren Kruis. Met deze agenda komen de acht gemeenten (Zwolle, Kampen, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Ommen, Dalfsen en Hardenberg) en de zorgverzekeraar tot betere onderlinge afstemming. Kinderen, jongeren en hun ouders kunnen snel en laagdrempelig (psychische) hulp en begeleiding krijgen. Zij kunnen hiervoor terecht bij een Praktijkondersteuner Huisartsen (POH Jeugd).

De inrichting van *de toegang* van Staphorst onderscheidt zich op de meeste punten niet van de andere (omringende) onderzochte gemeenten. Sprake is van een toegang die vraagverheldering biedt, aanvragen beoordeelt, beschikkingen verstrekt en toetst of de geleverde hulp leidt tot het gewenste resultaat.

Op de volgende punten wijken andere gemeenten af van Staphorst:

- In Ermelo is sprake van een separate toegang voor gezinnen (0-18).
- In Ermelo vormen de toegang en jeugdgezondheidszorg één organisatie.
- In Ermelo, Opsterland en Zwartewaterland kan door de toegang licht ambulante ondersteuning worden aangeboden. In Staphorst en andere gemeenten doet de toegang zelf niet aan hulpverlening.

Inkoop en bekostiging

Inkoop en bekostiging Staphorst

Wijze van inkoop:

De jeugdzorg wordt ingekocht in regionaal verband (RSJ IJsselland) met 11 gemeenten (bron: Inkoopstrategie jeugdzorg IJsselland). Aanbieders moeten voldoen aan de kwaliteitseisen en een aanbod hebben dat aansluit op het soort en de grootte van het probleem. Het beheren van contracten is één van de taken van het RSJ IJsselland. Dit beheer dient bij te dragen aan rechtmatigheid, doelmatigheid en risicobeheersing. Tegelijkertijd zorgt het ervoor dat alle partijen bij een contract vaker hun verplichtingen volledig nakomen. Daardoor worden doelen van contracten en gemeenten beter bereikt. Het contractbeheer van het RSJ IJsselland controleert de voortgang, kwaliteit en veiligheid van de gecontracteerde specialistische jeugdzorg(aanbieders) in de regio.

Inkoop en bekostiging Staphorst

In totaal zijn 194 zorgaanbieders gecontracteerd per 2021. Zorgaanbieders zijn gecontracteerd op profielen. Een zorgaanbieder kan op 12 profielen zijn gecontracteerd.

De profielen zijn ingedeeld naar Herstel (na de hulp kan het gezin zelfstandig verder) of Duurzaam (langdurige ondersteuning is noodzakelijk en gericht op consolideren). Daarna kan ook de intensiteit worden gekozen: licht, midden en zwaar/top. Op basis hiervan ontstaat een zogenaamde profielcode waarop een beschikking wordt afgegeven.

Er is sprake van raamovereenkomsten.

Wijze van bekostiging:

Er was sprake van resultaatbekostiging bij het licht- en middensegment. Dit betekent dat op basis van de beschikking bij aanvang van de hulp 70% van de kosten voor het beschikte profiel gefactureerd kan worden. De laatste 30% wordt gefactureerd na het behalen van het resultaat. Gezin en aanbieder bepalen samen of het resultaat is behaald. Stapeling van profielen is niet mogelijk, uitgezonderd Duurzame ondersteuning. Inmiddels is deze vorm van bekostiging vervangen door inspanningsbekostiging. In de volgende inkoopronde zal resultaatbekostiging niet terugkeren, zo blijkt uit de interviews. Hier is volgens respondenten voor gekozen om nauwkeuriger te kunnen begroten. Bij resultaat gerichte bekostiging is het niet duidelijk in welk jaar een traject afgerond wordt en de overige 30% moet worden betaald. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat je in 2021 opeens nog geld moet betalen voor een traject dat van start ging in 2019. Door van resultaatbekostiging af te stappen krijgt de gemeente dus meer zicht en grip op de uitgaven.

Bij het Topsegment is sprake van inspanningsbekostiging. Dat betekent dat de daadwerkelijke inzet (in uren, dagdelen etc) tegen een vastgesteld tarief achteraf wordt gefactureerd. Dit wordt ook een P(rijs) x Q(antity) bekostiging genoemd. In het Topsegment bepalen het gezin, de toegang en de aanbieder of het resultaat is behaald.

Er wordt niet gewerkt met budgetplafonds, noch regionaal noch lokaal noch per aanbieder.

Logischerwijs zijn er geen verschillen tussen Staphorst en Zwartewaterland aangezien zij onder dezelfde inkoopregio vallen. De inkoop en bekostiging van de jeugdzorg in Staphorst komt op de volgende punten overeen met de vergeleken gemeenten:

- De inkoop van de gemeenten in de regio IJsselland, waaronder Staphorst en Zwartewaterland, komt overeen met de inkoop in de Friese gemeenten waaronder Opsterland. Sprake is van profielen, intensiteiten en een onderscheid tussen op herstel gerichte hulp en op duurzame hulp.
- Het werken met profielen (ondersteuningsbehoeften) en intensiteit (niveaus) lijkt eveneens op het Twents Inkoopmodel dat de gemeenten Losser en Dinkelland hanteren.
- In alle gemeenten wordt gewerkt met raamovereenkomsten met aanbieders.
- Geen van de gemeenten hanteert budgetplafonds gehanteerd.

De inkoop en bekostiging van de jeugdzorg in Staphorst wijkt op de volgende punten af ten opzichte van de vergeleken gemeenten:

- De gemeente Staphorst week tot voor enige tijd geleden met name af, maar niet ten opzichte van Opsterland, op het punt van de resultaatbekostiging. De meeste van de vergeleken gemeenten hanteren namelijk inspanningsbekostiging. Inmiddels zijn de gemeenten in de regio IJsselland, waaronder Staphorst, afgestapt van de resultaatbekostiging.

Samenwerking voorveld – jeugdzorgaanbieders in Staphorst

Wijze waarop wordt op- en afgeschaald tussen voorveld en jeugdzorgaanbieders:

De toegang heeft de taak om de verbinding te leggen met de voorliggende voorzieningen. Bij het eindgesprek tussen gezin, consulent en hulpverlener wordt bepaald of en zo ja in welke vorm hulp nog nodig is.

De samenwerking tussen voorveld en jeugdzorgaanbieders in Staphorst komt in grote mate overeen met de andere gemeenten. De consulent van de toegang is de schakel tussen voorliggende voorzieningen en de gecontracteerde jeugdzorg. De consulent bepaalt bij de start van een hulpvraag welke hulp en ondersteuning nodig is en gaat bij een hulptraject in een eindgesprek na of en zo ja welke ondersteuning nodig is.

Preventie

Het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) benoemt een aantal risicofactoren of problemen waar in een vroegtijdig stadium interventies op kunnen plaatsvinden. Hierbij maakt het Nji onderscheid in een drietal thema's: gezondheid, veiligheid en participatie. Bij elk van de thema's zijn de risicofactoren en problemen geformuleerd als gewenste situaties. Bijvoorbeeld bij gezondheid: gezond gewicht, mentaal gezond, gezonde leefstijl rondom middelengebruik. Of bij veiligheid: veilige thuissituatie en veilige sociale omgeving. En bij participatie: positief opvoedklimaat in alle leefomgevingen van het kind, opgroeien met voldoende materiële middelen en optimale schoolloopbaan.

De preventiematrix van het Nederlands Jeugdinstituut onderscheidt een drietal preventieniveaus ofwel doelgroepen van beleid:

- Gezinnen zonder bekende risicofactoren.
- Gezinnen met bekende risicofactoren.
- Gezinnen met problemen.

Door de thema's af te zetten tegen de drie doelgroepen ontstaat een matrix of tabel waarin per vakje kan worden aangegeven wat de omvang van de groep is en welke interventies de gemeente wil inzetten. Daarmee ontstaat een gestructureerde aanpak van het preventief jeugdbeleid. Bij alle gemeenten is volgens deze methode nagegaan of op deze wijze het preventief jeugdbeleid gestructureerd is. Bovendien is aangegeven op welke doelgroepen en thema's de gemeentelijke interventies zich richten.

Preventie in Staphorst

Structuur volgens preventiematrix:

Gedeeltelijk. In het beleidsplan 'Iedereen doet mee' (februari 2022) zijn de pijlers voor opgroeien en ontwikkelen als volgt benoemd: Alle kinderen tussen de -9 maanden en 27 jaar in Staphorst groeien gezond, veilig en kansrijk op. Er is een noodzaak voor meer inzet op preventie. Het beleidsplan constateert namelijk: "Ook merken professionals op dat inwoners zich moeilijk kwetsbaar durven op te stellen. We zien dat er lang gewacht wordt met het inschakelen van hulp, waardoor er vaak zwaardere en duurdere zorg ingezet moet worden. Wanneer ouders eerder in het voorliggende veld gebruik maken van het beschikbare hulpaanbod, verwachten we dat de druk op de gespecialiseerde jeugdzorg afneemt."

Doelgroepen:

Weinig specifiek benoemd op de meeste thema's. De gemeente heeft er voor gekozen om veel maatschappelijke resultaten betrekking te laten hebben op alle ouders en alle jongeren. Genoemde

Preventie in Staphorst

doelgroepen zijn gezinnen met echtscheidingsproblematiek, kinderen die met (taal)achterstanden het basisonderwijs instromen en kinderen uit gezinnen met een inkomen tussen de 101% en 110% van het sociaal minimum inkomen om te kunnen deelnemen aan sociale-, sport-, culturele- en schoolactiviteiten.

Thema's:

Gezond opgroeien: vraagverlegenheid, weinig openheid over problemen, alcoholgebruik (veel binge drinken), echtscheidingsproblematiek.

Veilig opgroeien: Het vermoeden is dat in Staphorst veiligheidssituaties onder de radar blijven. Er worden weinig adviesaanvragen gedaan bij Veilig Thuis IJsselland in verhouding tot de regio. Professionals geven aan dat heftige situaties zoals huiselijk geweld lang niet altijd met naasten worden gedeeld. Inwoners willen hun eigen onmacht of onvermogen niet tonen en stellen de hulpvraag zo lang mogelijk uit.

Kansrijk opgroeien: voorschoolse programma's, taalontwikkeling bij niet-Nederlandstalige kinderen en behalen startkwalificatie.

De preventieve jeugdaanpak in Staphorst komt op de volgende punten overeen met de vergeleken gemeenten:

- De thema's gezond, veilig en kansrijk opgroeien zijn benoemd in de meeste gemeenten, maar gelden in de regel niet als het ordeningsprincipe waarlangs doelen en acties zijn benoemd.
- Weinig gemeenten werken hun preventieve aanpak volledig uit volgens de structuur van de preventiematrix van het NJi.
- Weinig gemeenten noemen per thema specifieke doelgroepen.

De preventieve jeugdaanpak in Staphorst wijkt op de volgende punten af ten opzichte van de vergeleken gemeenten:

- Staphorst gebruikt de thema's gezond, veilig en kansrijk opgroeien in tegenstelling tot de meeste gemeente wel als manier om acties en inzet te ordenen.

2.4 Bevindingen specifiek Staphorster opgaven

Onderzoeksvraag:

6. In hoeverre hebben sociaaleconomische en of culturele aspecten een rol gespeeld bij het kiezen voor de 'andere aanpak'?
7. In aanvulling op vraag 6: staan sociaaleconomische en/of culturele aspecten een adequate aanpak van de zorgvraag in de weg? Kan altijd op het juiste moment en op het juiste niveau zorg worden geboden?
8. Is voor een 'andere aanpak' een bewuste keuze gemaakt, en zo ja, wat was de aanleiding/wat waren de verwachtingen bij die keuze?

Beantwoording op hoofdlijnen:

- Staphorst is een wat geslotener gemeenschap waarin gezinnen niet snel de vragen waar ze mee zitten zullen aankaarten bij de gemeente of andere organisaties. Veel wordt eerst opgelost binnen het gezin en de gemeenschap. Dat is positief, maar kan ook ertoe leiden dat problemen soms uitgroeien tot complexe situaties.
- Daarom is vroegsignalering, investeren in korte lijnen met de professionals om het gezin heen en het investeren in een vertrouwensrelatie met de gezinnen als zich een vraag voordoet van groot belang. Dit is ook nadrukkelijk een uitvoeringsstrategie van de gemeente die is benoemd in

beleidsplannen, maar ook zichtbaar is in de praktijk. De verdere inrichting van de jeugdzorg van toegang tot inkoop verschilt verder beperkt van die van omringende gemeenten.

- De specifieke kenmerken van de Staphorster gemeenschap hoeven dan in de praktijk geen belemmering te vormen voor een adequate aanpak van de zorgvraag.

Onderbouwing

Benoemde sociaaleconomische en culturele aspecten in plannen en gesprekken

In het recent vastgestelde beleidsplan Sociaal Domein (2022) worden voor jeugd de volgende specifieke Staphorster sociaaleconomische en culturele aspecten benoemd:

- Staphorst is een hechte gemeenschap, maar doen we opvoeden nog samen? Inwoners hebben veel voor elkaar over, maar professionals merken op dat emotionele betrokkenheid soms wat achter blijft. Praten over gevoelens en echt luisteren kan voor inwoners moeilijk zijn. Er wordt gesignaleerd dat Staphorster jongeren het lastig vinden hun eigenheid te laten zien en eigen standpunten naar voren te brengen, als die niet door de groep gedeeld worden.
- Ook merken professionals op dat inwoners zich moeilijk kwetsbaar durven op te stellen. We zien dat er lang gewacht wordt met het inschakelen van hulp, waardoor er vaak zwaardere en duurdere zorg ingezet moet worden.
- Binge-drinken komt bij Staphorster jongeren meer voor dan in de regio. Ten slotte zijn er in gemeente Staphorst veel ouders die niets zeggen over het alcoholgebruik van hun kinderen. In de gemeente Staphorst lijkt op basis van signalen vraagverlegenheid een grote rol te spelen. Dit maakt preventie en vroegsignalering een grote opgave in onze gemeente, terwijl voor het bereiken van de ambities in het sociaal domein wel veel kansen worden toegedicht aan deze twee soorten interventies.
Er is een terughoudendheid om anderen te belasten en ook schaamte speelt regelmatig een rol.

In de interviews en het casusonderzoek worden bovengenoemde kenmerken herkend. Uit de interviews met professionals van de gemeente, voorveld, jeugdzorgaanbieders en ouders blijken de volgende aanvullende benoemde sociaaleconomische en culturele aspecten:

- Aan de ene kant heb je geslotenheid, maar dat geldt lang niet voor iedereen. Voor aanbod gericht op het versterken van het zelfvertrouwen en de weerbaarheid is veel animo, daar komt meer openheid. Ook praten veel moeders heel open, de geslotenheid is dus relatief.
- Meerdere respondenten spreken over een 'wij-cultuur' in Staphorst. In deze meer gesloten cultuur is het niet gemakkelijk te praten over wat belangrijk voor jezelf is. Dan kan het lastig zijn aansluiting te vinden met de 'ik-cultuur' gericht op autonomie en zelfontwikkeling.
- Een ander aspect van de Staphorster cultuur is dat vrouwen over het algemeen minder aan het werk zijn dan mannen en mannen daarnaast vaak lange dagen maken. Vrouwen staan er wat vaker alleen voor in de opvoeding van hun kinderen.
- Professionals zien dat kinderen niet altijd de ruimte en eigen verantwoordelijkheden krijgen van hun ouders. Misschien is dit wel een van de redenen dat pubers wat meer problemen krijgen/veroorzaken. Juist in de puberleeftijd heb je meer ruimte nodig om de wereld te ontdekken en als je die ruimte niet krijgt kunnen daar scheurtjes ontstaan. Dit kan een gezonde ontwikkeling in de weg zitten.

Meerdere respondenten geven aan dat de samenstelling van de Staphorster gemeenschap aan het veranderen is. Die is heel anders dan een paar jaar geleden. De groep die buiten de traditioneel wat geslotener Staphorster gemeenschap valt, wordt steeds groter. De typische Staphorster cultuurkenmerken zijn daarmee in ontwikkeling.

Mate waarin dit geleid heeft tot aanpassingen in de inrichting en uitvoering van de jeugdzorg

Ouders kunnen soms vanwege hun religieuze achtergrond bepaalde voorkeuren hebben in het soort hulp dat ze ontvangen. Soms vragen ouders bijvoorbeeld om een hulpverlener die niet aan hun kerk verbonden is, omdat ze iemand van buiten hun gemeenschap willen. Terwijl anderen het juist fijn vinden

als iemand hen helpt die dicht bij hen staat. De steun die dan vanuit kerken komt, is heel helpend, ze sluiten ook wel eens aan bij een gesprek dat de consulenten van de toegang voeren met ouders en jeugdigen en hulpverleners. De kerk kan soms ook met geld dingen organiseren. Dit is heel erg maatwerk, dit verschilt per gezin.

Er is sprake is van veel alcoholgebruik onder jongeren, dat zit al decennia lang in de cultuur. Veel ouders hebben achter in de tuin een keet gebouwd. Als ouders daar bewust mee omgaan en kinderen daar ook goed in meegenomen worden (begeleiding krijgen van de ouders) dan is er niet veel aan de hand. Maar dit geldt niet voor alle kinderen. Alcohol kan ook gebruikt worden om gevoelens te dempen. Binnen gezinnen in Staphorst wordt niet altijd even goed over gevoelens gepraat. Sommige jongeren drinken mogelijk ook omdat ze strenge normen en waarden meekrijgen, sommige kinderen gaan zich dan sterk afzetten.

Bij het signaleren van dit soort problematiek bij de jeugd is de gemeente sterk afhankelijk van het voorveld. Consulenten van de gemeente hebben daarom contact met bijvoorbeeld preventieve werkers op middelbare scholen, maatschappelijk werkers of jongerenwerkers. Zo is er een Stuurgroep Gezond Meedoen in Staphorst waarin professionals van de meeste van de hiervoor genoemde organisaties zitting in hebben. Ze bepalen gezamenlijk de focus op de thema's en vooral hoe daar in de praktijk vorm aan wordt gegeven. Daarnaast zijn er meermaals per jaar netwerkoverleggen met scholen, consulenten, jongerenwerk, welzijn en jeugdgezondheidszorg. De consulenten hebben in de sociaal domeinbrede toegang geregeld intervisiemomenten om zo te leren en te verbeteren. Dit heeft ook geleid tot aanpassingen in de werkwijze.

Verder geldt dat in een wat meer gesloten cultuur vroegsignalering en vertrouwen belangrijk is. De gemeente investeert daarom in korte lijnen tussen school, voorliggende voorzieningen zoals het jongerenwerk en de consulenten van de gemeentelijke toegang.

Zodra er zorg nodig is, dan werkt het eigenlijk hetzelfde als in andere gemeenten. In Staphorst wijkt de werkwijze daarom niet heel erg af van de werkwijze in andere omliggende gemeenten. De specifieke Staphorster cultuurkenmerken staan een adequate aanpak van de zorgvraag niet in de weg, zolang begrip is voor deze kenmerken en geïnvesteerd wordt in een vertrouwensrelatie met de gezinnen.

2.5 Toetsing aan het normenkader

Voor de toetsing aan de norm werken we met de volgende termen in volgorde van niet voldoen tot voldoen:

- Voldoet niet: dit betekent dat op geen enkele wijze (0%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet beperkt: dit betekent dat voor een klein deel (<=50%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet merendeels: dit betekent dat voor een groter deel (>50%, <75%) wel dan niet wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet grotendeels: dit betekent dat voor een zeer groot gedeelte (>75%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet: dit betekent dat volledig (100%) wordt voldaan aan de norm.

Norm	Toetsing
<ul style="list-style-type: none"> ▪ De gemeente Staphorst heeft de gevolgen van sociaaleconomische en culturele aspecten en kenmerken in beeld gebracht. 	<p>Voldoet. De gemeente heeft in het meest recente beleidsplan Sociaal Domein (2022) expliciet de specifiek Staphorster kenmerken van de gemeenschap benoemd. Deze komen ook overeen met de beelden van de professionals en ouders die gesproken zijn in het kader van dit rekenkameronderzoek.</p>

Norm	Toetsing
<ul style="list-style-type: none"> De gemeente Staphorst heeft in de inrichting van het jeugdbeleid (de Staphorster aanpak) geanticipeerd op de sociaaleconomische en culturele aspecten relevant voor het jeugdbeleid. 	<p>Voldoet grotendeels. De gemeente heeft in de uitvoeringsstrategie veel aandacht gelegd op vroegsignalering, netwerkvorming in het voorveld en het investeren in het contact en het vertrouwen met de gezinnen. Op onderdelen zijn aanscherpingen mogelijk, zie hiervoor het volgende hoofdstuk.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Er is een interne en externe leer- en verbetercyclus die waarborgt dat op het juiste moment op het juiste niveau zorg wordt geboden. 	<p>Voldoet grotendeels. De gemeente heeft zowel intern (binnen de eigen toegang) als extern (consulenten van de gemeente en voorveld) intervisie- en netwerkoeverleggen. De werkwijze van de consulent bestaat uit meerdere (drie)gesprekken tussen ouder/jeugdige, consulent en aanbieder van hulp en waar nodig school. Dit gebeurt bij alle casussen, ook die in het casusonderzoek (zie volgend hoofdstuk) zijn betrokken. Op onderdelen zijn verbetermogelijkheden (zie volgend hoofdstuk)</p>
<ul style="list-style-type: none"> De Staphorster aanpak vloeit voort uit een met lokale feiten en kennis over de Staphorster gemeenschap onderbouwde keuze. 	<ul style="list-style-type: none"> De Staphorster aanpak biedt toelichting op het lokale feit en kennis over de Staphorster gemeenschap onderbouwde keuze.

Voldoet grotendeels op de eerste twee punten.

3

**BEVINDINGEN EFFECTEN
STAPHORSTER AANPAK JEUGDZORG**

3. Bevindingen effectiviteit Staphorster aanpak jeugdzorg

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de bevindingen over de effecten van het beleid en organisatie van de jeugdzorg in Staphorst opgenomen. Dit samen met de bevindingen over de toekomstbestendigheid van het beleid en de uitvoering.

De onderzoeksvragen worden op hoofdlijnen beantwoord, gevolgd door een onderbouwing van dat antwoord. Het hoofdstuk eindigt met een toetsing van de bevindingen aan de normen behorend bij de behandelde onderzoeksvragen.

3.2 Bevindingen beoogde versus gerealiseerde effecten

Onderzoeksvraag:

9. Zijn de verwachtingen die bestonden bij die keuze (zie vraag 7) bewaarheid? Is bijvoorbeeld aan te tonen dat het veel investeren in het voorveld tot lagere instroom in de 2e-lijns zorg heeft geleid?
10. Zijn er signalen die erop zouden kunnen duiden dat de extra aandacht voor het voorveld/preventie drempelverhogend heeft gewerkt in die zin dat in voorkomende gevallen te laat is opgeschaald naar zwaardere zorg?
11. In hoeverre heeft de Staphorster aanpak, ook in vergelijking met andere gemeenten, geleid tot een betere/mindere kwaliteit van de Jeugdzorg?
12. In aanvulling op vraag 11: in hoeverre heeft de Staphorster aanpak, ook in vergelijking met andere (soortgelijke) gemeenten tot grotere of minder grote financiële druk geleid? Zijn de Staphorster aanpak en het daarvoor benodigde budget met elkaar in balans?

Beantwoording op hoofdlijnen:

- De gemeente bereikt resultaten op twee belangrijke uitgangspunten (zie ook 2.2) die de gemeente heeft geformuleerd: (1) de gemeente heeft korte lijnen met het voorliggend veld en heeft dit ook verstevigd en (2) de consulent van de gemeentelijke toegang 'ziet' de meeste verwijzingen naar jeugdzorg, voert daar procesregie op en waarborgt daarmee het uitgangspunt van 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur.
- De verwachting bij gemeentelijke respondenten en aanbieders van hulp en ondersteuning is dat investeringen in preventie kunnen leiden tot minder instroom en snellere uitstroom. Een cijfermatige onderbouwing daarvoor is echter niet te geven.
- Zowel ouders als consulenten van de gemeente als aanbieders van hulp en ondersteuning ervaren in meerderheid dat sprake is van een soepele op- en afschaling van hulp. Er zijn geen signalen dat extra aandacht voor preventie drempelverhogend heeft gewerkt met als gevolg een te late opschaling naar zwaardere zorg.
- Staphorst onderscheidt zich in positieve zin van andere gemeenten door de intensievere rolinvulling van de gemeentelijke consulent. In Staphorst komt het overgrote deel (veel meer dan in andere gemeenten) van de ouders bij de gemeentelijke toegang terecht. En gaat niet via de huisarts of andere niet-gemeentelijke verwijzers naar de jeugdzorg. Bovendien is sprake van één consulent per gezin die het gezin ook langjarig kan volgen. Ouders die hebben deelgenomen aan het onderzoek herkennen dit ook. De consulent heeft meerdere driegesprekken met ouders, hulpverleners en waar nodig school om tussentijds en na afloop te bepalen of de hulp passend en

effectief is. Ouders zijn in grote meerderheid tevreden over de wijze waarop de consulent invulling geeft aan de rol en taken.

- Staphorst onderscheidt zich tevens van andere gemeenten doordat er korte lijnen zijn met de basisscholen. Verreweg de meeste gezinnen uit het casusonderzoek komen via school bij de consulent van de gemeente terecht. School is ook de belangrijkste partner waarnaar afgeschaald wordt. In casusonderzoeken die zijn uitgevoerd in andere gemeenten is dit niet in deze mate aangetroffen.
- De Staphorster aanpak en het budget zijn in de periode 2015-2020 overwegend niet in balans. De gerealiseerde uitgaven stijgen harder dan de begrote uitgaven. Deels komt dat doordat de gemeente pas sinds kort reëel begroot en niet op basis van de beschikbare budgetten in het gemeentefonds. Deels is sprake van een forse groei in het aantal complexe zorgtrajecten. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat in Staphorst relatief weinig kinderen gebruik maken van jeugdzorg en dat door de beperkte omvang schommelingen in uitgaven relatief groot kunnen zijn. De verwachting is dat in 2022 een balans zal zijn tussen de begrote en de gerealiseerde uitgaven.

Onderbouwing

Onderstaand zijn de verwachtingen die de gemeente beleidsmatig had, voorzien van de uitkomsten. De verwachtingen zijn ingedeeld in de volgende categorieën:

- Bereikt de gemeente de gestelde doelen?
- Leiden investeringen in preventie tot minder instroom en snellere uitstroom uit geïndiceerde jeugdzorg?
- Is sprake van een soepele op- en afschaling van hulp?
- Is sprake van netwerksamenwerking (van voorveld tot en met geïndiceerde jeugdzorg) rondom gezinnen?
- Komen verwachtingen over de kwaliteit en effectiviteit van de hulp uit?
- Komen de Staphorster financiële verwachtingen uit en hoe verhoudt zich dat tot vergelijkbare gemeenten?

Zijn doelen bereikt?

Zoals in paragraaf 2.2 is aangegeven had de gemeente tot 2022 twee belangrijke uitgangspunten of doelen:

- Het verstevigen van het voorliggend veld en het verkorten van de lijnen tussen de gemeente en scholen/voorliggend veld.
- Hulp wordt naar voorkeur dichtbij het kind georganiseerd en de gemeente werkt met het principe: 1 gezin, 1 plan en 1 regisseur.

De gemeente heeft in de periode tot 2022 geen indicatoren en streefwaarden benoemd waarmee getoetst kan worden of deze doelen zijn behaald. In de verantwoordingsinformatie aan de raad wordt alleen kwalitatief beschreven wat de gemeente aan activiteiten heeft ondernomen, mede in het licht van deze doelen. Uit de eigen verantwoordingsinformatie kan daarom beperkt worden opgemaakt of de doelen en uitgangspunten zijn gerealiseerd.

Uit de gesprekken met diverse respondenten blijkt echter duidelijk dat *sprake is van het verstevigen van het voorliggend veld*, bijvoorbeeld in de vorm van de Stuurgroep Gezond Meedoen. Ook ervaren de professionals in het voorliggend veld korte lijnen met de gemeente op beleidsmatig en uitvoerend (consulenten toegang) niveau. Ook de basisscholen hebben korte lijnen met de consulenten van de toegang. Zo blijkt uit het casusonderzoek dat vrijwel alle onderzochte casussen via school bij de gemeente terecht zijn gekomen.

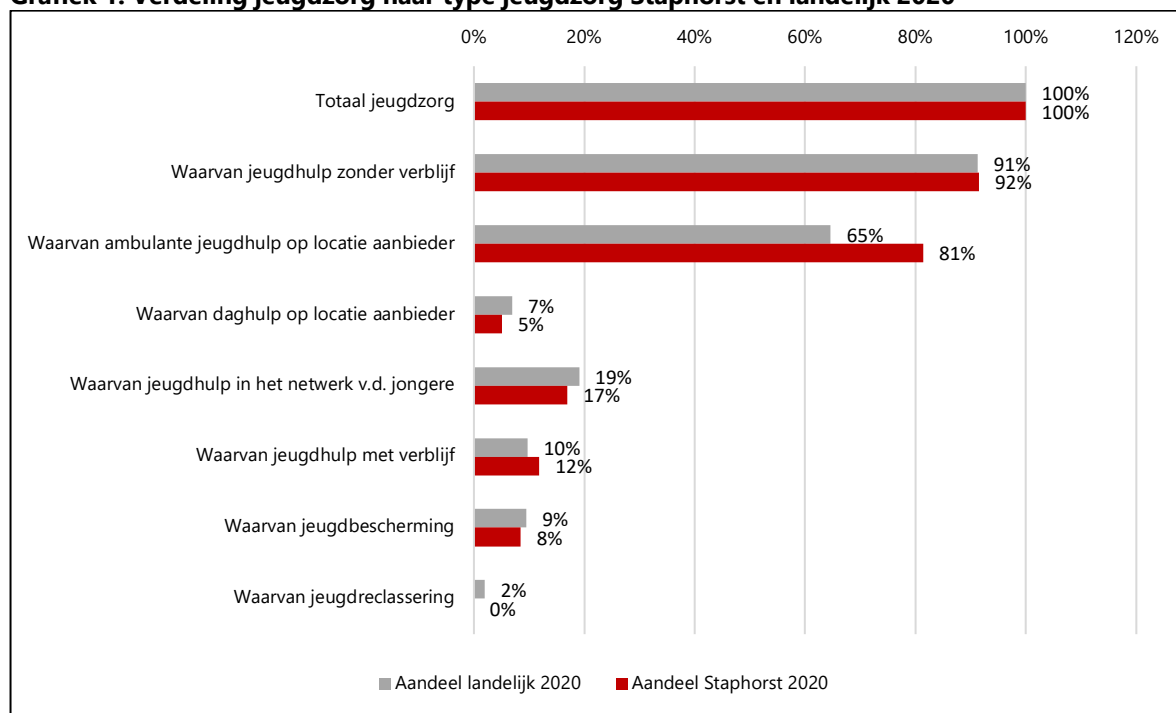
Of de hulp dichtbij het kind is georganiseerd, valt lastig vast te stellen. Mede omdat niet helder is wat daar precies onder verstaan wordt. Uit het onderzoek blijkt dat *de consulent de procesregisseur is en vanuit die rol waarborgt dat wordt gewerkt met het principe 1 gezin, 1 plan en 1 regisseur*. De consulent van de

gemeente is bij de meeste (60%) verwijzingen naar jeugdzorg betrokken, veel meer dan landelijk (40%) en in omliggende gemeenten. Daarmee heeft de consulent ook veel meer zicht op de hulp en ondersteuning aan de gezinnen. Ouders en hulpverleners van jeugdzorgaanbieders waarderen deze rolinvulling van de consulent zo blijkt uit de interviews en het casuonderzoek.

Loont investeren in preventie?

Er zijn onvoldoende cijfers voorhanden om te kunnen bepalen of de investeringen in preventieve voorzieningen geleid hebben tot vroegsignalering of het voorkomen van zwaardere vormen van zorg. Cijfermatig inzicht in het gebruik van de preventieve voorzieningen is beperkt beschikbaar (net als bij de meeste gemeenten in Nederland). Uit landelijke gegevens blijkt dat Staphorst een gemeente is met weinig jeugdigen die gebruik maken van een vorm van jeugdzorg (ongeveer 4%, landelijk ligt dat rond 10%). Of dit te maken heeft met het aanbod van preventieve voorzieningen is niet cijfermatig te onderbouwen. Uit gegevens van het CBS over het gebruik van jeugdzorg naar type jeugdzorg blijken de volgende verschillen tussen Staphorst en het landelijk beeld in de periode 2015-2020.

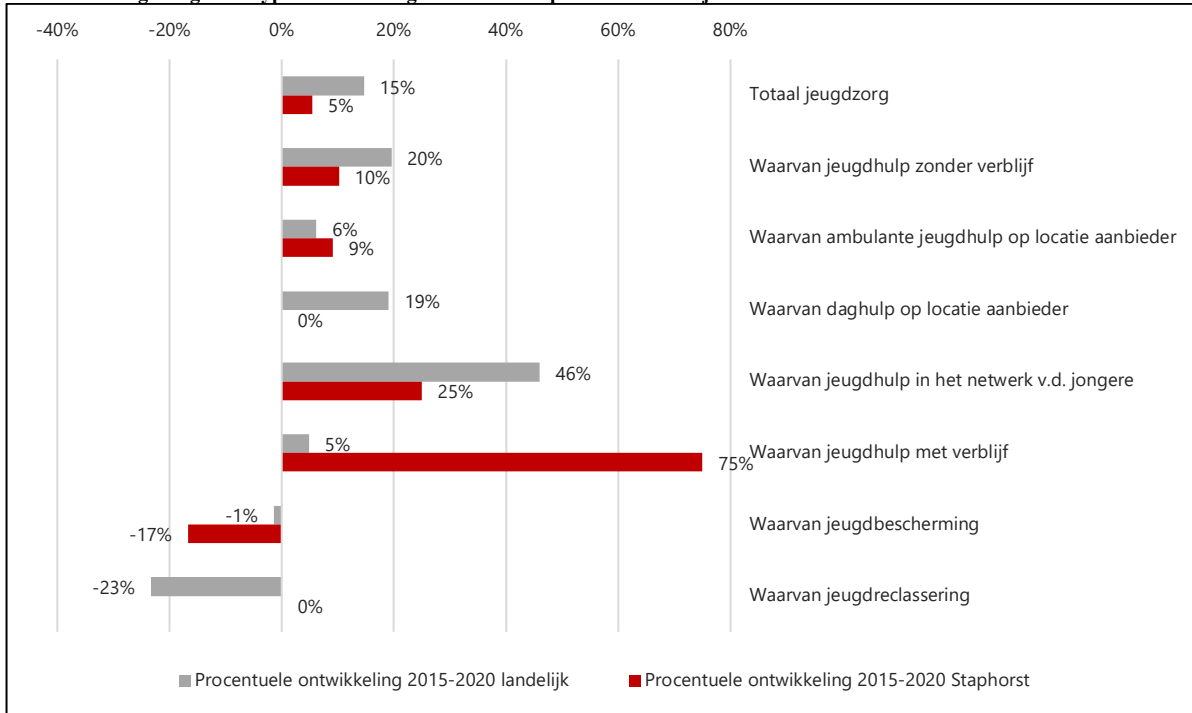
Grafiek 1: Verdeling jeugdzorg naar type jeugdzorg Staphorst en landelijk 2020

Grafiek 1 laat zich als volgt lezen. Het totaal van de jeugdzorgtrajecten staat op 100%, zowel in Staphorst als landelijk. Vervolgens is per type jeugdzorg zoals het CBS dat onderscheidt aangegeven welk aandeel dit uitmaakt van het totaal aantal trajecten jeugdzorg. Daaruit blijkt bijvoorbeeld dat landelijk 91% van de jeugdzorg bestaat uit jeugdzorg zonder verblijf, in Staphorst ligt dat op 92% in 2020. In Staphorst zijn relatief meer jeugdzorgtrajecten op locatie van de aanbieder (81%), terwijl dit landelijk op 65% ligt. In Staphorst zijn geen trajecten met jeugdreclassering, maar zijn wel meer trajecten met jeugdzorg met verblijf (12% in Staphorst, tegenover 10% landelijk).

In grafiek 2 zijn de ontwikkelingen in het aantal trajecten jeugdzorg in de periode 2015-2020 weergegeven. Anders gezegd: groeit of daalt het gebruik van het aantal trajecten in deze periode uitgesplitst naar het soort trajecten?

Grafiek 2: Jeugdzorg naar type ontwikkeling 2015-2020 Staphorst en landelijk

Staphorst wijkt op een aantal punten af van het landelijk beeld. Zo neemt het totaal aantal trajecten met 5% toe, terwijl dit landelijk 15% is (zie grafiek 2). Een enigszins vergelijkbaar beeld doet zich voor bij de jeugdzorg zonder verblijf. In Staphorst neemt dat met 10% toe, maar landelijk is dat 20%. Landelijk neemt het aantal trajecten jeugdzorg in het netwerk van de jongere met 46% toe, terwijl dat in Staphorst met 25% toeneemt. De grootste afwijking in Staphorst zit echter bij de trajecten met verblijf. Dat neemt in de periode 2015-2020 met 75% toe, terwijl dat landelijk met 5% toeneemt. Dit zijn trajecten waarbij kinderen/jongeren geheel of gedeeltelijk buitenshuis worden geplaatst.

Uit de interviews blijkt dat de Staphorster gemeenschap veel vragen in eigen kring probeert op te lossen. Dat kan een mogelijke verklaring zijn voor het relatief beperkte beroep op de jeugdzorg. Daarnaast is, zoals in eerdere hoofdstukken aangegeven, sprake van meer specifieke Staphorster culturele kenmerken waarin sprake is van vraagverlegenheid bij ouders en jeugdigen als zij met vragen zitten. Geïnterviewde professionals geven aan dat dit mogelijk kan leiden tot een escalatie van vraagstukken waardoor duurdere en complexere vormen van hulp moeten worden ingezet. Echter daarbij plaatsen ze wel de volgende kanttekening: de aantallen gezinnen en trajecten jeugdzorg in Staphorst zijn relatief beperkt en de gezinsgrootte is relatief groot. Daardoor kunnen van jaar op jaar grote procentuele verschillen ontstaan. Als er in het ene jaar 30 trajecten met verblijf zijn en er komen in een volgend jaar twee of drie grote gezinnen bij waar meerdere kinderen verblijfszorg nodig hebben, dan kan er al snel sprake zijn van een forse toename met vaak forse financiële gevolgen.

Geïnterviewde professionals van voorliggende voorzieningen, de gemeente en jeugdzorgaanbieders geven aan dat met investeren in meer voorliggende voorzieningen veel specialistische hulp voorkomen kan worden. De professionals van de voorliggende voorzieningen en de consultants van de gemeentelijke toegang geven aan dat daar nog meer hulpvragen kunnen worden opgepakt als daar meer capaciteit en middelen voor zijn. De gemeente verwacht deze investeringen terug te zien in de cijfers, maar dat dit pas na enkele jaren zichtbaar wordt. Stel dat een extra jongerenwerker wordt ingezet, dan zie je dat effect pas na een paar jaar terug. Het heeft namelijk tijd nodig tot deze jongerenwerker is gestationeerd en vertrouwen heeft opgebouwd bij de jongeren en de samenwerkingspartners.

Is er sprake van een soepele op- en afschaling van hulp?

Uit casusonderzoek blijkt een goede beleving bij ouders over het tijdig op- en afschalen. Uit het casusonderzoek blijkt dat bij het overgrote deel van de casussen (11 van de 13 casussen via de gemeentelijke toegang) de ouders een tijdige op- en afschaling van de hulp hebben ervaren. In twee gevallen was dit niet het geval. In 11 casussen was sprake van regelmatige tussentijdse evaluaties, in twee gevallen waren ouders niet geheel tevreden over de kwaliteit daarvan.

Wat betreft de *afschaling naar voorliggende voorzieningen* (het voorveld) blijkt uit de interviews met aanbieders van hulp en ondersteuning en de consulenten dat afschaling naar voorliggende voorzieningen voorkomt. Na een traject in specialistische hulp is er vaak nog iets van nazorg nodig. Het komt ook voor dat voorliggende hulp en ondersteuning wordt ingezet in plaats van (gespecialiseerde) jeugdzorg: als een leerling op school bijvoorbeeld kenmerken heeft van autisme, dan wordt eerst gekeken wat dichtbij kan worden ingezet om de situatie te verhelpen.

Wel is het gevoel bij respondenten dat in sommige situaties te snel wordt doorgezet naar specialistische hulp. Vaak ook omdat specialistische hulp beschikbaar is. Het is juist ook goed om uit te leggen dat veranderingen in het leven van een kind en periodes van ongemak soms ook gewoon tijd nodig hebben, of slechts een beetje begeleiding. Het verdragen van ongemak is voor veel mensen echter moeilijker geworden omdat er veel mogelijke oplossingen zijn.

Als sprake is van een situatie met beschikte jeugdzorg door de gemeente dan is het proces als volgt. Na binnenkomst van de hulpvraag vindt vraagverheldering plaats en worden vervolgens doelen opgesteld. De meeste beschikkingen lopen maximaal een jaar. Na 10 maanden is sprake van een evaluatie. Dan bepalen gezin, consulent en aanbieder of nog hulp nodig is. Vervolgens wordt opgeschaald of afgeschaald. Jeugdzorgaanbieders geven aan dat de gemeente graag ziet dat terug wordt gegaan naar het voorliggend veld, maar dit lukt niet altijd. Gemeentelijke consulenten willen niet te lang blijven doormodderen in de lichte vormen van zorg, maar willen ook niet zonder dat het nodig is te lang in de specialistische hulp blijven zitten. In het zorgtraject kunnen nog doelen worden toegevoegd, dan wordt altijd gekeken of deze hulpvragen wellicht in het voorliggend veld kunnen worden opgepakt. Consulenten zijn kritische meedenkers en kijken of de zorg die zorgverleners willen bieden het meest passend is.

Is sprake van netwerksamenwerking?

Netwerksamenwerking voorliggende voorzieningen, scholen en gemeentelijke consulenten op zowel op casusniveau als casusoverstijgend. Vanuit de professionals van voorliggende voorzieningen wordt aangegeven dat zij in situaties dat meer hulp nodig is, contact zoeken met de gemeentelijke toegang. Soms nemen ze ook contact op met de toegang om samen eens te sparren over een casus. Ze ervaren de lijntjes als kort. De toegang weet ons aanbod ook te vinden. De samenwerking met scholen is over het algemeen ook goed. De welzijnsorganisatie sluit bijvoorbeeld wel eens aan bij een directeurenoverleg van de basisscholen. Ook jeugdverpleegkundigen zijn hierbij betrokken. Het contact met interne begeleiders van scholen is goed. De samenwerking met jeugdzorgaanbieders verloopt voornamelijk via de toegang. Professionals van voorliggende voorzieningen hebben vrijwel geen contact meer met de aanbieders. Met de partners van het voorliggend veld vinden vier keer per jaar bijeenkomsten plaats om elkaar te inspireren. De consulenten van de gemeentelijke toegang sluiten hierbij aan, juist om de feeling te houden met al deze partijen in het voorliggend veld.

Netwerksamenwerking tussen scholen, consulenten en jeugdzorgaanbieders vooral op casusniveau. Dit is een samenwerking die vooral op casusniveau plaatsvindt, waarbij de consulent van de gemeentelijke toegang het schakelpunt is. Met de aanbieders zijn geen lokale bijeenkomsten of overleggen. Wel is twee maal per jaar een overleg tussen de gemeente en de drie gecertificeerde Instellingen. Inhoudelijk heeft het volgens de consulenten niet zoveel zin om met een manager te gaan spreken, zij hebben geen zicht op individuele casussen. Op individueel aanbiedersniveau bespreken de consulenten wel met de aanbieders hoe alles verloopt, juist ook als het heel goed gaat. Ook hebben de consulenten regelmatig gesprekjes over hoe de samenwerking verloopt. Deze gesprekken lopen niet per se in een cyclus, dat gaat

ook niet gezien de gemeente met 170 aanbieders in de regio werkt. De gemeente volgt wel de cyclus van het RSJ. Het RSJ voert contract gesprekken en vraagt bij de gemeente om input. Ook wordt vanuit de gemeente Staphorst nog wel eens aangesloten bij zo'n gesprek, met name bij de aanbieders waar veel jeugdigen zorg van ontvangen.

Komen verwachtingen over de tijdigheid, toegankelijkheid en effectiviteit van de hulp uit?

Tijdigheid en toegankelijkheid

Uit het casusonderzoek blijkt dat de meeste gezinnen de weg naar hulp via school hebben gevonden. Iets meer dan de helft van de gezinnen wist waar zij met hun hulpvragen terecht konden. Ruim een derde van de ouders twijfelt of de gemeente gezinnen met dezelfde hulpvragen weet te bereiken. De meeste gezinnen zijn op het pad van de gemeente terechtgekomen via school. School, met name de basisschool, is de belangrijkste 'voorverwijzer' in Staphorst. Ten opzichte van andere gemeenten onderscheidt Staphorst zich hierin. In andere gemeenten neemt school een veel minder grote plek in als 'voorverwijzer' of 'vroegsignaleerder'.

Uit de interviews met de consulenten en aanbieders van hulp en ondersteuning blijkt dat:

- Bij aanbieders van voorliggende hulp en ondersteuning de ambitie is om vragen snel op te pakken, maar dat de caseload en werkdruk erg hoog is. Dat kan voor vertraging zorgen, maar nooit wordt een 'nee' verkocht.
- Wachtlijsten en wachttijden zorgen dat de hulp niet direct beschikbaar is. Dit geldt niet voor de spoed- en crisishulp. Hier zijn regionale afspraken over gemaakt. Bij sommige jeugdzorgaanbieders (jeugd-GGZ, pleegzorg en begeleid wonen zijn vaker genoemd door respondenten) is echter sprake van wachtlijsten en kan het weken tot enkele maanden duren voordat een hulptraject daadwerkelijk begint. De wachttijden verschillen per organisatie. Wel wordt een vorm van overbruggingszorg ingezet waar mogelijk.

Effectiviteit

In onderzochte casussen is de hulp effectief. Uit het casusonderzoek onder 15 gezinnen blijkt dat in een derde van de gevallen de ondersteuning effectief is geweest op maar liefst drie aspecten: de hulp voorkwam verergering van problemen, de hulp maakte problemen behapbaar en de hulp liet de problemen afnemen of oplossen. In 12 casussen wist de hulp de problemen behapbaar te maken en in 9 gevallen wist de hulp de problemen (deels) op te lossen. Bij vier casussen is het volledig oplossen van de problemen niet mogelijk, omdat sprake is van een langdurige zorgvraag.

De kwaliteit van de ondersteuning door de consulent van de gemeente wordt als goed ervaren. Uit het casusonderzoek blijkt dat 12 van de 13 ouders die via de gemeente hulp hebben gekregen tevreden zijn over de wijze waarop zij geholpen zijn door de consulent. In twee casussen was sprake van een andere verwijzer en hebben zij daardoor geen ervaring met de consulent. Bij 10 ouders was sprake van een goede klik met de consulent en 11 ouders hadden langdurig dezelfde consulent. De overdracht naar de hulp via de consulent wordt door 13 ouders als goed ervaren. Ouders hebben ook aangegeven wat voor hen werkzame bestanddelen zijn voor een goede ondersteuning. Het meest genoemd zijn: het snel en doortastend handelen van de consulent, oprechte aandacht en goed meedenken door de consulent, langdurig dezelfde consulent hebben en regelmatig tussentijds contact met de consulent.

De kwaliteit van de ondersteuning door de hulpverlener van de jeugdzorg wordt als goed ervaren. Het overgrote deel van de ouders ervaart dat zij goed zijn overgedragen van consulent van de gemeente naar hulpverlener. Bij meer dan twee-derde van de casussen was sprake van een goede klik met de hulpverlener. De hulp sluit in twee-derde van de casussen aan bij de gezinssituatie. In drie gevallen gaven ouders aan dat dit gezien de aard van de hulpvraag niet van toepassing was.

Toetsing op effectiviteit. De consulenten van de gemeente bepalen samen met de ouders en de aanbieder van de hulp het te verwachten resultaat of doel. Met ouders bespreken de consulenten bij de

tussenevaluatie (na 3 maanden) de volgende zaken: hebben jullie een klik met de hulpverlener? Zien jullie verbetering? Zijn jullie tevreden? Hier is de hulpverlener ook bij aanwezig. Waar nodig en mogelijk zijn de jeugdigen ook bij dit gesprek aanwezig. In een driegesprek aan het eind van het hulptraject wordt bepaald of sprake is van een positieve ontwikkeling. Daarbij wordt bijvoorbeeld ook school betrokken als dat nodig is.

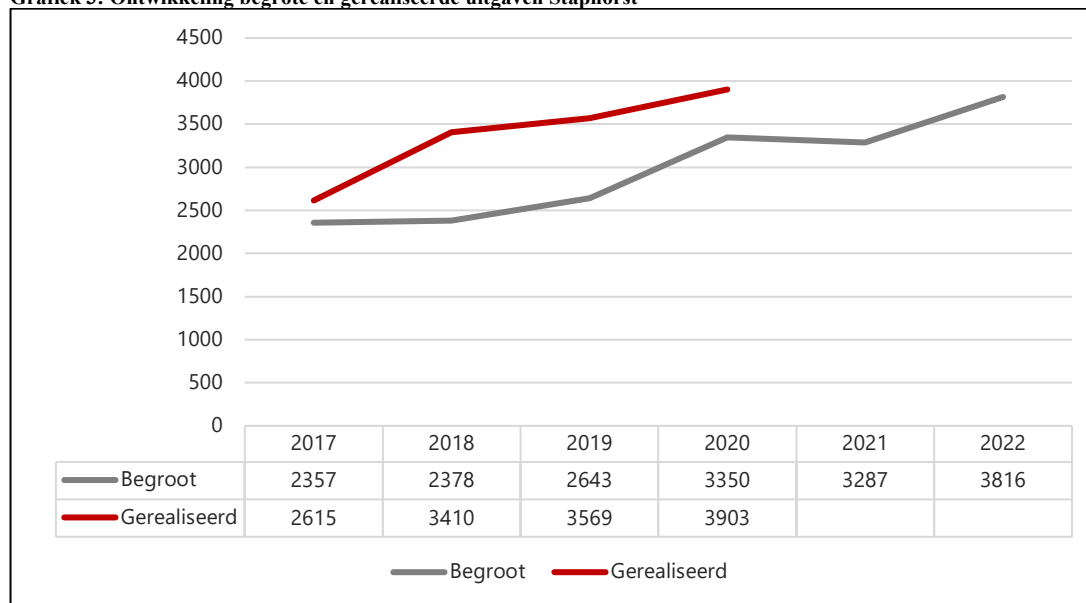
Komen de Staphorster financiële verwachtingen uit en hoe verhoudt zich dat tot vergelijkbare gemeenten?

Financiële ontwikkeling Staphorst

In grafiek 3 zijn de begrote en de gerealiseerde uitgaven aan jeugdzorg in Staphorst weergegeven. Om de gegevens vergelijkbaar te houden met andere gemeenten is gebruik gemaakt van de door de gemeente Staphorst aangeleverde gegevens aan www.findo.nl. Dit is een website van de Rijksoverheid waarin de financiële gegevens van gemeenten en andere decentrale overheden worden weergegeven. De gegevens worden verzameld op zogenaamd taakveldniveau; een door het Rijk opgelegde systematiek in het kader van het landelijk informatievoorschrift (lv3) voor decentrale overheden. Daarbij is gekeken naar de lasten (niet de baten, deze zijn in dit kader niet relevant) zowel begroot als gerealiseerd in de periode 2017-2022. De gegevens over de gerealiseerde uitgaven zijn bijgewerkt tot 2020 (de jaarrekening 2021 is ten tijde van dit onderzoek nog niet vastgesteld). Gekozen is voor een tweetal taakvelden: 6.72 Maatwerkdienstverlening 18- en 6.82 Geëscaleerde zorg 18-. Dit zijn de (begrote) lasten voor maatwerkvoorzieningen jeugdzorg, waarbij de geëscaleerde zorg de hoog-complexe jeugdzorg in het veelal niet vrijwillig kader bevat. De kosten voor de toegang tot de jeugdzorg en preventieve jeugdvoorzieningen zijn niet meegenomen in het lastenoverzicht. Deze zijn op basis van de taakveldindeling niet te onderscheiden van de toegang tot de Wmo en de uitgaven aan de verplichte taakuitvoering in het kader van de Wet collectieve preventie gezondheidszorg.

Uit onderstaande grafiek blijkt dat zowel de begrote als gerealiseerde lasten in de periode 2017-2022 toenemen. De financiële verwachtingen komen tot en met 2020 niet uit. De uitgaven liggen structureel hoger dan de begrote lasten.

Grafiek 3: Ontwikkeling begrote en gerealiseerde uitgaven Staphorst

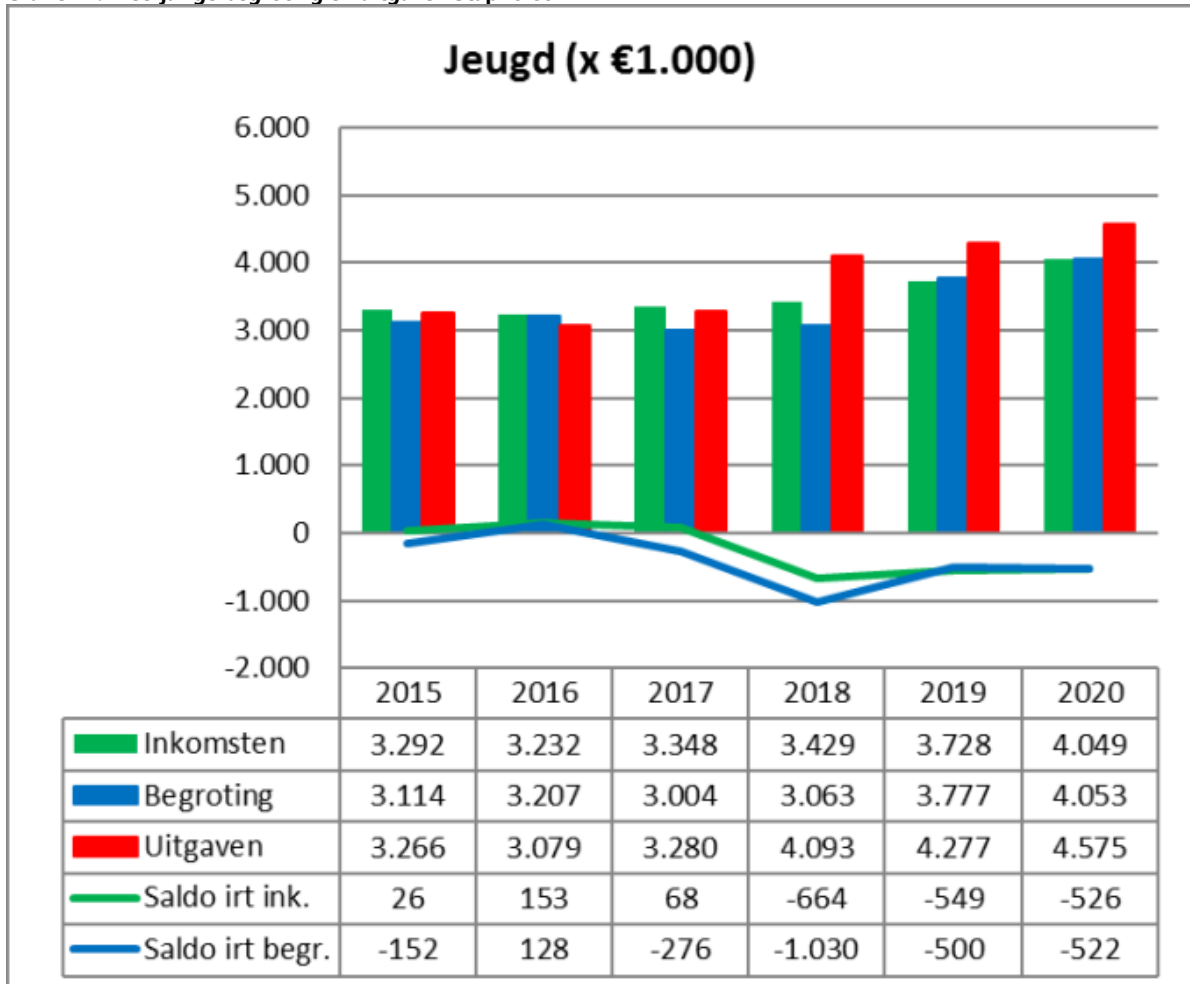
In de notitie Addendum grip op het sociaal domein (voorjaar 2021) heeft de gemeente in beeld gebracht wat de uitgaven aan het jeugdbeleid zijn. Hierin zijn, in tegenstelling tot bovengenoemde opstelling, meer kostenposten opgenomen. Het betreft de volgende kosten:

- Kosten voor jeugdzorg zijnde verstrekkingen als hulp in natura (van lichte ondersteuning tot en met specialistisch GGZ zonder en met verblijf), PGB, pleegzorg, onder toezicht stelling, voogdij 18- en 18+.

- Kosten voor organisaties als Veilig Thuis Jeugdbescherming Overijssel e.a. gecertificeerde instellingen.
- Kosten voor de gemeenschappelijke regeling RSJ.
- Kosten voor voorliggende voorzieningen als het jongerenwerk.
- Kosten voor de gemeentelijke uitvoering en overhead van deze taken.

Dat leidt tot het volgende meerjarig beeld van de uitgaven:

Grafiek 4: Meerjarige begroting en uitgaven Staphorst

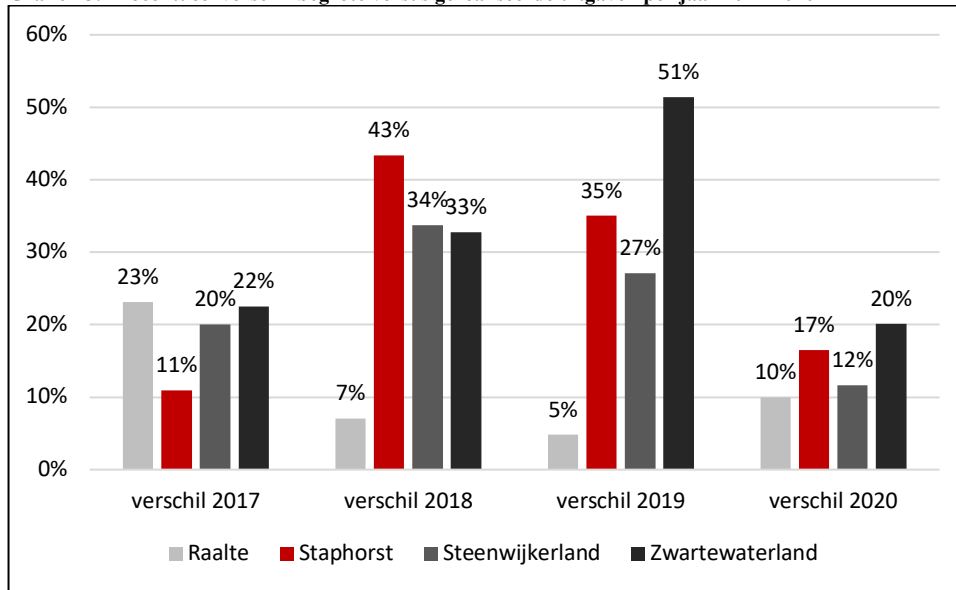

Uit grafiek 4 blijkt dat de uitgaven sinds 2018 fors stijgen, in de gehele periode 2015-2020 met 40%. De grootste groei van de uitgaven zit in 2018. Op één jaar na (2016) is in alle jaren sprake van een overschrijding ten opzichte van de begroting. In de laatste drie jaar is eveneens een overschrijding ten opzichte van de inkomsten vanuit het gemeentefonds. De tekorten in het sociaal domein, waaronder jeugdzorg, konden tot en met 2020 worden opgevangen vanuit de reserve Sociaal Domein. Deze is per 2021 op.

Financiële ontwikkeling Staphorst afgezet tegen andere regiogemeenten

Vervolgens is Staphorst afgezet tegen drie andere gemeenten uit dezelfde inkoopregio (Raalte, Zwartewaterland en Steenwijkerland) waarbij is nagegaan hoe de begrote en gerealiseerde lasten zich in deze periode hebben ontwikkeld. In grafiek 5 zijn de procentuele verschillen tussen de begrote en gerealiseerde lasten per jaar weergegeven voor de periode 2017-2020.

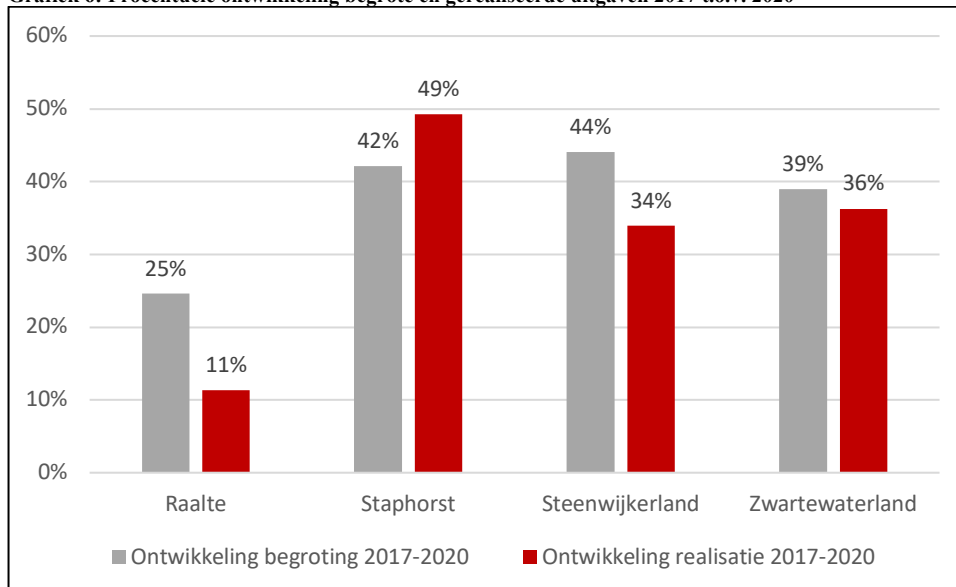
Grafiek 5: Procentueel verschil begrote versus gerealiseerde uitgaven per jaar 2017-2020

Hieruit blijkt dat in alle vier gemeenten in alle jaren de gerealiseerde lasten (uitgaven) structureel boven de begrote uitgaven liggen. In de gemeente Raalte wordt het verschil in de loop der jaren wel kleiner, op 2020 na. In Staphorst is sprake van de grootste verschillen in 2018 en 2019 (respectievelijk 43% en 35% overschrijding), waarna het verschil in 2020 terugloopt tot 17%. In Steenwijkerland is een soortgelijke trend zichtbaar, de overschrijdingen zijn wel kleiner vanaf 2018. In Zwartewaterland lopen de overschrijdingen echter tot en met 2019 steeds verder op tot meer dan 50% in 2019. Maar ook in 2020 zet daar een daling van de overschrijding in.

Kijkend naar de ontwikkelingen in de begrote en gerealiseerde lasten over de gehele periode 2017-2020, waarin 2017 is afgezet tegen 2020, blijkt dat in alle gemeenten sprake is van zowel een forse toename van de begrote als de gerealiseerde lasten. Dit blijkt uit onderstaande grafiek.

Grafiek 6: Procentuele ontwikkeling begrote en gerealiseerde uitgaven 2017 t.o.v. 2020

In grafiek 6 valt op dat Staphorst de enige gemeente is waar de procentuele groei in de gerealiseerde lasten (uitgaven) groter is dan de groei in de begrote lasten. In de andere drie gemeenten groeien de begrote lasten harder dan de gerealiseerde lasten.

In de interviews zijn de volgende verklaringen gegeven voor de Staphorster uitgavenontwikkeling in relatie tot de begroting:

- *Toename van de inzet van meer dure hulpvormen.* Dit is ook terug te lezen in de notitie Grip op het sociaal domein (najaar 2020): "Analyse van de cijfers laat ook zien dat de exceptionele stijging van de uitgaven in 2018 [...] niet zozeer wordt veroorzaakt door meer jongeren met een hulpvraag, maar door de inzet van meer dure zorgvormen. Er werd in 2018 meer specialistische zorg ingezet o.a. vanwege de toenemende complexiteit van de hulpvraag. [...] Tevens worden bij complexere hulpvragen vaak meerdere trajecten ingezet, ook wel 'stapeling van zorg' genoemd".
- *Begrotingssystematiek.* Staphorst is vanaf 2020 reëel gaan begroten en niet meer op basis van de rijksmiddelen in het gemeentefonds. De middelen voor het sociaal domein die zijn opgenomen in het gemeentefonds zijn in Staphorst, net als in veel andere gemeenten, ontoereikend in verhouding tot de vraag naar hulp en ondersteuning. Daardoor kwamen de begrote uitgaven structureel lager uit dan de gerealiseerde uitgaven. De verwachting voor 2022 is dat de begroting in evenwicht blijft.
- *Andere gemeenten passen hun begroting gedurende het begrotingsjaar aan, Staphorst doet dat niet.* Gemeenten krijgen van het RSJ regelmatig voortgangsrapportages over hoe de overschrijdingen er uit zagen t.o.v. elkaar. Maar als je tussendoor opplust in de begroting zoals andere gemeenten in de regio dat doen, dan heb je aan het eind van het jaar niet te maken met tekorten. Dat geeft een vertekend beeld. Dan is het niet te vergelijken met gemeenten die tussendoor hun begroting niet aanpassen.

3.3 Bevindingen toekomstbestendigheid

Onderzoeksvraag:

13. In hoeverre is de Staphorster aanpak, ook kijkend naar de ontwikkelingen in de Jeugdzorg, toekomstbestendig te noemen, zowel kwalitatief als financieel?

Beantwoording op hoofdlijnen:

- Het preventieve beleid en aanbod is toekomstbestendig mits geïnvesteerd wordt in extra middelen en capaciteit.
- Het aanbod van jeugdzorg in de gemeente is passend, is van goede kwaliteit en ontwikkelt zich mee met de vraag.
- De op- en afschaling van hulp in de huidige werkwijze functioneert en is toekomstbestendig.
- De financiële toekomstbestendigheid is ongewis.

Onderbouwing

Toekomstbestendigheid preventieve aanpak

De gemeente hanteert in het meest recente beleidsplan Sociaal Domein (2022) de thema's en structuur van de preventiematrix van het NJi, alleen specifieke doelgroepen worden beperkt benoemd. De belangrijkste uitdaging lijkt te liggen in de capaciteit van preventieve voorzieningen in het voorveld. De gemeente Staphorst vindt het belangrijk veel in te zetten op het voorveld en preventieve maatregelen. De gemeente erkent dat ten opzichte van andere vergelijkbare gemeenten de gemeente minder inzet doet in hoeveelheid uren of formatie bij buurtsportcoaches of het jongerenwerk. Professionals actief in het voorveld ervaren een hoge caseload en geven aan dat het zinvol is om meer capaciteit in te zetten. Ondanks dat is het voorveld redelijk sterk door de korte lijnen. Dat wordt ook door de partners in het

voorveld onderschreven. De stuurgroep (Gezond Meedoen Staphorst) is daarin een belangrijk vehikel. De stuurgroep wordt voorgezeten door de gemeente, maar de stuurgroep heeft veel eigenaarschap bij de beleidsdoelen en ze zijn ook verantwoordelijk voor het behalen van de doelen. De stuurgroep doet ook een voorstel voor de besteding van middelen.

Gevraagd naar concrete verbeteringen in de preventieve aanpak wordt een aantal mogelijkheden benoemd door verschillende respondenten:

- Extra capaciteit in het voorveld bijvoorbeeld om leerlingen te kunnen begeleiden en te investeren in de Zorgadviesteamoverleggen op scholen (schoolmaatschappelijk werk). Tevens ligt het straathoekwerk al een tijd stil omdat er te weinig capaciteit is. Veel genoemd wordt ook een uitbreiding van het jongerenwerk met een mannelijke jongerenwerker om groepen jongens beter te kunnen bereiken. Met de extra capaciteit kunnen meer hulpvragen in het voorveld worden opgepakt.
- Verdiepende kennis en expertise op een aantal thema's. Door de beperkte capaciteit is er wel veel kennis in de breedte, maar minder in de diepte. Bijvoorbeeld waar het gaat om thema's als angst bij kinderen, echtpaarproblematiek en zelfvertrouwen.
- Meer verbinding tussen partijen in het voorveld en gecontracteerde jeugdzorg aanbieders. Uit de interviews blijkt dat er wel sprake is van een voorliggend veld overleg (overleg van de gemeente Staphorst met partijen uit het voorliggend veld) en een overleg met jeugdzorg aanbieders (overleg van de gemeente Staphorst met gecontracteerde jeugdzorg aanbieders) maar een overkoepelend overleg tussen het voorveld en de jeugdzorg aanbieders ontbreekt. Als gecontracteerde aanbieders beter op de hoogte zijn van het aanbod in het voorveld en ook mee kunnen kijken met individuele casussen kan tijdige op- en afschaling worden gerealiseerd.

Toekomstbestendigheid op- en afschaling

Uit de interviews en het casusonderzoek blijkt dat het proces van op- en afschalen van de hulp in Staphorst goed verloopt. Uit casusonderzoeken in andere gemeenten blijkt dat dit proces juist sterk kan worden verbeterd. De aanbieders van preventieve en voorliggende voorzieningen en de aanbieders van jeugdzorg waarderen de korte lijnen in Staphorst waardoor deze op- en afschaling ook relatief soepel verloopt. Dit proces lijkt daarmee toekomstbestendig. Een verbetermogelijkheid ligt in het uitbreiden van de capaciteit van de preventieve en voorliggende voorzieningen.

Toekomstbestendigheid financiën

De toekomst van de financiën van de jeugdzorg in Staphorst is ongewis. De gemeente beschikt niet meer over een reserve Sociaal Domein waaruit in het verleden tekorten werden gedekt. Door het relatief beperkte gebruik van de jeugdzorg kunnen er jaarlijks relatief grote schommelingen zijn in de uitgaven. De gemeente heeft maatregelen getroffen om de uitgaven te beheersen (Grip op het sociaal domein). Deze maatregelen worden niet afzonderlijk maar wel als geheel gemonitord op de uitvoering en de kosten in totaal. Zo bleek uit analyses dat een kleine groep jongeren een groot deel van het jeugdzorgbudget gebruikt. De gemeente heeft daarom bijvoorbeeld een aantal jongeren laten doorstromen naar de Wet Langdurige Zorg waardoor zij niet meer op het gemeentebudget drukken. Ouders zijn daar ook wel blij mee, omdat het ook erkenning geeft.

De gemeente doet het grootste deel van de verwijzingen naar jeugdzorg zelf, veel meer dan gemiddeld in Nederland. Met de huisartsen zijn goede contacten. De gemeente heeft niet direct grip op de andere verwijzers zoals gecertificeerde instellingen en jeugdartsen.

De gemeente is ook afhankelijk van de regio. Het RSJ is een lichte gemeenschappelijke regeling en een kleine organisatie. Dat brengt ook wat risico's met zich mee. Er is altijd consensus nodig in de regio en dat lukt tot op heden goed. Er is een bestuursfilosofie dat iedereen gelijk meetelt in de regio.

De gemeente probeert de maatschappelijke ontwikkelingen steeds meer mee te nemen in de planning- en controlcyclus. Zo ontstaat meer zicht op wat er speelt. Door het toevoegen van de zomernota aan de planning- en controlcyclus wordt een blik op het volgende jaar geworpen. Wat verwachten we voor het

komende jaar? Waar moeten we scherp op zijn? Hierin is de in ontwikkeling zijnde monitor Sociaal Domein behulpzaam. Sinds 2021 kijkt de gemeente meer naar de daadwerkelijke uitgaven en baseert daar de begroting op. Daardoor ontstaat meer zicht en grip. Jeugdzorg is volgens de gemeente echter nooit helemaal te voorspellen. Het lastige hierin is dat Staphorst een kleine gemeente is en er daarnaast ook heel veel grote gezinnen zijn. Dit zorgt voor meer onvoorspelbaarheid.

Toekomstbestendigheid kwaliteit van de ondersteuning

De toekomstbestendigheid van de kwaliteit van de ondersteuning rust op een aantal pijlers. Ten eerste is in Staphorst van belang dat er vertrouwen ontstaat waardoor gezinnen minder vraagverlegen zijn. Uit het casusonderzoek en de interviews blijkt dat school voor veel ouders de start vormt voor het zichtbaar worden van een hulpvraag. Blijkbaar is de school een vertrouwde omgeving waar vraagstukken en hulpvragen bespreekbaar kunnen worden gemaakt. In 14 van de 15 onderzochte casussen startte de hulpvraag op school.

De tweede pijler is die van de rolinvulling van de consulent van de gemeente. De consulent is in Staphorst het schakelpunt richting de jeugdzorg. Juist ook omdat het overgrote deel van de verwijzingen via de gemeente verloopt. De wijze waarop de consulenten nu hun rol invullen, kan op veel waardering rekenen van ouders en professionele partners. Consulents gaan een relatie aan met de gezinnen en blijven ook bij de gezinnen als zich opnieuw een vraag voordoet. Consulents doen aan procesregie met meerdere driegesprekken bij alle verwijzingen, waar andere gemeenten die alleen bij de meer complexe casussen doen. Door de meerdere driegesprekken is ruimte voor aanpassingen in doelen en ondersteuning, maar ook komt de klik met de hulpverlener aan de orde. Daardoor kan tijdig worden gestuurd op de kwaliteit van de ondersteuning.

Een derde pijler onder de toekomstbestendigheid is de aanwezigheid van korte lijnen en een netwerk rondom gezinnen. De betrokkenheid van consulent, hulpverlener en school bij veel van de casussen in het casusonderzoek en de korte lijnen met hulp en ondersteuning van de voorliggende voorzieningen zijn belangrijke voorwaarden voor een passend en effectief aanbod van hulp.

Sturen op toekomstbestendigheid van de jeugdzorg door de raad

In een reflectiesessie met de raad is gevraagd hoe zij willen sturen op de toekomstbestendigheid van de jeugdzorg in Staphorst. De gesproken raadsleden willen sturen op:

- De betaalbaarheid van met name de specialistische en zware jeugdzorg.
- De tijdigheid van het bieden van zorg, met name waar het gaat om vroegsignalering (tijdig bereiken) en voorkomen van de inzet van complexe zorg.
- Het juist beleggen van de verantwoordelijkheden bij ouders, school, kerk en gemeente.
- De efficiëntie van de inrichting van de jeugdzorg.
- Meer bespreekbaar maken van vragen en problemen zodat ouders en jeugdigen eerder naar buiten durven te komen.
- De samenwerking tussen het voorveld en de gecontracteerde jeugdzorgaanbieders.

3.4 Toetsing aan het normenkader

Voor de toetsing aan de norm werken we met de volgende termen in volgorde van niet voldoen tot voldoen:

- Voldoet niet: dit betekent dat op geen enkele wijze (0%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet beperkt: dit betekent dat voor een klein deel (<=50%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet merendeels: dit betekent dat voor een groter deel (>50%, <75%) wel dan niet wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet grotendeels: dit betekent dat voor een zeer groot gedeelte (>75%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet: dit betekent dat volledig (100%) wordt voldaan aan de norm.

Norm	Toetsing
<ul style="list-style-type: none"> ▪ De verwachtingen bij de inrichtingskeuzes komen overeen met de verwachtingen die ouders, jeugdigen en professionals op dit moment hebben. 	<p>Voldoet grotendeels. De wijze waarop de jeugdzorg is ingericht komt overeen met de verwachtingen die ouders en professionals hebben.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ De verwachtingen vooraf komen overeen met de feiten. Dit blijkt uit: <ul style="list-style-type: none"> ○ Het meer investeren in het voorveld heeft tot lagere instroom in de 2^e-lijnszorg geleid. 	<p>Voldoet merendeels. De verwachting is dat het investeren in het voorveld leidt tot een lagere instroom in de 2^e lijnszorg. Echter dit valt niet cijfermatig te onderbouwen op dit moment. De verwachting is wel dat meer investeren in het voorveld gewenst is.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Extra aandacht voor het voorveld/preventie heeft niet drempelverhogend gewerkt 	<p>Voldoet. Er zijn geen aanwijzingen vanuit de interviews en het casuonderzoek dat de extra aandacht voor het voorveld/preventie drempelverhogend heeft gewerkt.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Er wordt niet te laat opgeschaald naar zwaardere zorg. 	<p>Voldoet. Er zijn geen aanwijzingen vanuit interviews en het casuonderzoek dat te laat is opgeschaald naar zwaardere zorg.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ In de gemeente Staphorst wordt altijd op het juiste moment en op het juiste niveau zorg en ondersteuning geboden aan jongeren volgens ouders, jeugdigen en professionals. 	<p>Voldoet grotendeels. Uit de interviews en het casuonderzoek blijkt dat er wachttijden zijn voor bepaalde vormen van (gespecialiseerde) jeugdzorg. De kwaliteit en het niveau van de geboden ondersteuning wordt in het casuonderzoek als passend ervaren door ouders. Een zelfde beeld ontstaat uit de interviews met de professionals.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ De Staphorster aanpak heeft geleid tot een minimaal gelijkwaardige kwaliteit van de jeugdzorg aan die van andere gemeenten. Dit gemeten aan de hand van de volgende aspecten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ervaren tijdigheid van de zorg ○ Ervaren effectiviteit van de zorg ○ Ervaren toegankelijkheid van de zorg 	<p>Voldoet. De tijdigheid, effectiviteit en toegankelijkheid wordt door ouders als goed ervaren en is minimaal gelijkwaardig ten opzichte van andere gemeenten.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ De Staphorster aanpak kent de volgende toekomstbestendige waarborgen: <ul style="list-style-type: none"> ○ Het preventief jeugdbeleid en de uitvoering daarvan voldoet aan de werkwijze zoals opgesteld in de preventiematrix van het Nederlands Jeugdinstituut ○ Het totale aanbod in de jeugdzorg in de gemeente Staphorst ontwikkelt mee met de vraag om ondersteuning door jeugdigen. ○ De op- en afschaling in de jeugdzorg tussen voorveld/preventie, lichtere en zwaardere zorg is goed geregeld. ○ De kosten van de jeugdzorg blijven langjarig binnen het daarvoor bestemde budget. ○ De kwaliteit van de geleverde zorg en ondersteuning blijft minimaal gelijk. 	<p>Voldoet merendeels. De meest recente beleidsnota sociaal domein kent eenzelfde indeling als de preventiematrix. Uit de interviews blijkt dat meer investeren in preventie gewenst is. Voldoet. Er zijn geen aanwijzingen dat zich een witte vlek voordoet in het aanbod van de jeugdzorg.</p> <p>Voldoet. Door de rolinvulling van de consultant en de korte lijnen is op- en afschaling goed geregeld.</p> <p>Voldoet beperkt. Sinds de gemeente reëel begroot, is de verwachting dat de uitgaven binnen de begroting blijven.</p> <p>Voldoet. De verwachting is dat de huidige inrichting en aanpak voldoende waarborgen kent voor een goede kwaliteit van de geleverde zorg en ondersteuning.</p>

4

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1 Beantwoording centrale onderzoeksvraag en conclusies

Is de Staphorster manier van werken binnen het Jeugdbeleid/de Jeugdzorg, een manier van werken die, binnen de gestelde financiële kaders, recht doet aan de gewenste kwaliteit van de zorg die wordt geboden, en is deze manier van werken als toekomstbestendig te beschouwen?

De beantwoording van deze vraag valt uiteen in twee delen:

- De mate waarin de manier van werken recht doet aan de gewenste kwaliteit van zorg
- De mate waarin deze manier van werken toekomstbestendig is.

Doet de manier van werken recht aan de gewenste kwaliteit van zorg?

De huidige manier van werken en de inrichting van de uitvoering doet recht aan de gewenste kwaliteit van zorg die wordt geboden. Daarvoor is een aantal concluderende verklaringen:

Conclusie 1: De gemeente anticipeert op de specifieke cultuurkenmerken van de Staphorster gemeenschap

In het beleid en de uitvoering onderkent de gemeente Staphorst een aantal specifieke cultuurkenmerken van de Staphorster gemeenschap. Deze cultuurkenmerken worden herkend door partners van de gemeente en ook ouders die gesproken zijn in het kader van het casusonderzoek. Het gaat om de volgende kenmerken:

- Staphorst is een hechte gemeenschap waar veel vragen in eigen kring worden opgelost. Sprake is van een wij-cultuur waarin veel problemen binnen het eigen gezin of gemeenschap blijven. In deze cultuur is het minder makkelijk om te praten over wat je zelf belangrijk vindt. Dat kan de autonomie en zelfontwikkeling in de weg staan. In een wij-cultuur is het lastiger om de ruimte en de verantwoordelijkheid te krijgen die voor bijvoorbeeld pubers wel nodig is.
- Sprake is van vraagverlegenheid en zoals raadsleden het noemden een 'mijdcultuur' waarin je niet je vuile was buiten hangt. Er is een terughoudendheid bij inwoners om anderen te belasten met problemen en ook schaamte speelt een rol.
- Doordat in Staphorst vrouwen over het algemeen minder aan het werk zijn en mannen vaak lange dagen maken, staan vrouwen er wat vaker alleen voor in de opvoeding van de kinderen.

De gemeente en de partners anticiperen op deze cultuurkenmerken door extra nadruk te leggen op preventie en vroegsignalering. Uit het casusonderzoek blijkt dat de basisscholen in de praktijk de belangrijkste plek te zijn waar veel hulpvragen in beeld komen en opgepakt worden. Het opbouwen van een vertrouwensrelatie tussen professionals (van consultants tot hulpverleners) is een belangrijke voorwaarde om hulpvragen bespreekbaar te maken. Dat vraagt tijd en daarvoor wordt bij de consultants van de gemeente ruimte voor ervaren. Bij professionals actief in de preventieve zorg en ondersteuning wordt die ruimte minder ervaren door een gebrek aan capaciteit.

Overigens geven meerdere respondenten aan dat de samenstelling van de Staphorster gemeenschap aan het veranderen is. De groep inwoners die buiten de traditioneel wat geslotener Staphorster gemeenschap valt, wordt steeds groter.

Conclusie 2: De gemeente heeft korte lijnen met netwerkpartners en een langdurige relatie met de gezinnen via de consulenten van de toegang

In Staphorst is sprake van korte lijnen tussen de voor gezinnen relevante netwerkpartners zoals basisscholen, (school)maatschappelijk werk, jeugdverpleegkundige, jeugdarts en huisartsen. Dat blijkt uit meerdere feiten.

Ten eerste is sprake van een Stuurgroep Gezond Meedoen in Staphorst waarin genoemde netwerkpartners samen de preventieve thema's bepalen en ook voorstellen kunnen doen voor de inzet van middelen. Daarnaast zijn er meermaals per jaar netwerkoeverleggen rondom preventieve thema's.

Ten tweede blijkt uit het casuonderzoek dat de basisschool een belangrijke partner is waar veel van de zorgvragen zichtbaar worden. Bij verreweg de meeste casussen in het casuonderzoek is gebleken dat er korte lijnen zijn tussen de basisschool en de consulenten van de gemeentelijke toegang. Via school komen ouders bij de consulenten terecht en tijdens en na afloop van het hulptraject blijft het contact met de school.

Ten derde speelt in Staphorst de gemeentelijke toegang en de wijze waarop die invulling geeft aan de taken en verantwoordelijkheden een belangrijke rol. Ten opzichte van veel andere gemeenten hebben de consulenten van de gemeente de ruimte en tijd om te investeren in een langdurige vertrouwensrelatie met de gezinnen en de betrokken partners (school, voorliggend veld, hulpverleners van jeugdzorgaanbieders). Dat blijkt uit de werkwijze: de consulenten hebben vooraf, tussentijds en na afloop van een hulptraject driegesprekken met ouders en hulpverleners. Zo hebben ze de tijd om daadwerkelijk procesregie te hebben op het ondersteuningstraject van de gezinnen. Belangrijke werkzame bestanddelen voor de kwaliteit van de hulp zoals door ouders aangegeven komen hierdoor tot zijn recht. Het gaat om bestanddelen als oprechte aandacht, langdurig dezelfde consulent, snel en doortastend handelen en tussentijds contact.

Conclusie 3: In de praktijk lukte het de gemeente de afgelopen jaren meer niet dan wel om binnen de gestelde begrote kaders te blijven

De gemeente Staphorst heeft een grotere procentuele groei in de gerealiseerde lasten (uitgaven) dan de groei in de begrote lasten over de periode 2015-2020. Uit het onderzoek komen hiervoor de volgende verklaringen naar voren:

- Toename van de inzet van meer dure hulpvormen.
- Begrotingssystematiek. Staphorst is vanaf 2020 reëel gaan begroten en niet meer op basis van de rijksmiddelen in het gemeentefonds. De middelen voor het sociaal domein die zijn opgenomen in het gemeentefonds zijn in Staphorst, net als in veel andere gemeenten, ontoereikend in verhouding tot de vraag naar hulp en ondersteuning. Daardoor kwamen de begrote uitgaven structureel lager uit dan de gerealiseerde uitgaven. De verwachting voor 2022 is dat de begroting in evenwicht blijft.
- Andere gemeenten passen hun begroting gedurende het begrotingsjaar aan, Staphorst doet dat niet.

Het feit dat de gemeente het in de periode 2015-2020 meer niet dan wel lukte om binnen de begrote kaders te blijven heeft geen invloed gehad op de gewenste kwaliteit van de ondersteuning in de jeugdzorg.

Is de manier van werken toekomstbestendig?

De huidige manier van werken en de ontwikkelingen die voorzien zijn, geven het beeld dat de manier van werken op de meeste onderdelen toekomstbestendig is. Dit is in onderstaande conclusies toegelicht.

Conclusie 4: Het preventieve beleid en aanbod is toekomstbestendig mits geïnvesteerd wordt in extra middelen en capaciteit

De gemeente Staphorst besteedt veel beleidsmatige aandacht aan preventie in het meest recente beleidsplan Sociaal Domein. In de praktijk blijken de partners die het preventieve aanbod bieden elkaar goed te vinden en ook de samenwerking met de consultants van de gemeentelijke toegang te vinden. Sprake is van een gezamenlijke leer- en verbeteraanpak via de Stuurgroep Gezond Meedoen en verschillende thematische netwerkoverleggen. Partners en de gemeente geven aan dat de gemeente Staphorst ten opzichte van andere gemeenten minder middelen inzet voor preventie en voorliggende voorzieningen. Beide respondentgroepen geven aan dat het wenselijk is om, gericht, meer capaciteit en middelen in te zetten. Bijvoorbeeld waar het gaat om straathoekwerk, maar ook meer capaciteit bij (school)maatschappelijk werk. Samengevat is de inhoudelijke focus goed, zijn er korte lijnen tussen de relevante partners, maar kan de toekomstbestendigheid worden versterkt door gericht meer capaciteit en middelen in te zetten.

Conclusie 5: Het aanbod van jeugdzorg in de gemeente is passend, is van goede kwaliteit en ontwikkelt zich mee met de vraag

De toekomstbestendigheid van de kwaliteit van de ondersteuning rust op een drietal pijlers die in Staphorst aanwezig zijn. Ten eerste is in Staphorst van belang dat er vertrouwen ontstaat waardoor gezinnen minder vraagverlegen zijn. Uit het casusonderzoek en de interviews blijkt dat school voor veel ouders de start vormt voor het zichtbaar worden van een hulpvraag. Blijkbaar is de school een vertrouwde omgeving waar vraagstukken en hulpvragen bespreekbaar zijn. In 14 van de 15 onderzochte casussen startte de hulpvraag op school.

De tweede pijler is die van de rolinvulling van de consultant van de gemeente. De consultant is in Staphorst het schakelpunt richting de jeugdzorg en voorliggende voorzieningen. Juist ook omdat het overgrote deel van de verwijzingen via de gemeente verloopt. De wijze waarop de consultants nu hun rol invullen, kan op veel waardering rekenen van ouders en professionele partners. Consultants gaan een relatie aan met de gezinnen en blijven ook bij de gezinnen als zich opnieuw een vraag voordoet. Consultants doen aan procesregie met meerdere driegesprekken bij alle verwijzingen, waar andere gemeenten die alleen bij de meer complexe casussen doen. Door de meerdere driegesprekken is ruimte voor aanpassingen in doelen en ondersteuning, maar ook komt de klik met de hulpverlener aan de orde. Daardoor kan tijdig worden gestuurd op de kwaliteit van de ondersteuning.

Een derde pijler onder de toekomstbestendigheid is de aanwezigheid van korte lijnen en een netwerk rondom gezinnen. De betrokkenheid van consultant, hulpverlener en school bij veel van de casussen in het casusonderzoek en de korte lijnen met hulp en ondersteuning van de voorliggende voorzieningen zijn belangrijke voorwaarden voor een passend en effectief aanbod van hulp.

Een aandachtspunt in de kwaliteit van de zorg betreft wachtlijsten. In zowel de interviews als het casusonderzoek is naar voren gekomen dat voor bepaalde vormen van jeugdzorg wachtlijsten bestaan. Daardoor kan het weken en soms enkele maanden duren voordat de best passende zorg beschikbaar is.

Conclusie 6: De op- en afschaling van hulp in de huidige werkwijze functioneert en is toekomstbestendig

Uit het onderzoek blijkt dat het proces van op- en afschalen van de hulp in Staphorst goed verloopt. Uit casusonderzoeken in andere gemeenten blijkt dat dit proces juist sterk kan worden verbeterd. Hierin onderscheidt Staphorst zich in positieve zin ten opzichte van veel andere gemeenten. De aanbieders van preventieve en voorliggende voorzieningen en de aanbieders van jeugdzorg waarderen de korte lijnen in Staphorst waardoor deze op- en afschaling ook relatief soepel verloopt. Dit proces lijkt daarmee toekomstbestendig. Een verbetermogelijkheid ligt in het uitbreiden van de capaciteit van de preventieve en voorliggende voorzieningen.

Conclusie 7: De financiële toekomstbestendigheid is ongewis

De toekomst van de financiën van de jeugdzorg in Staphorst is ongewis. De gemeente beschikt niet meer over een reserve sociaal domein waaruit in het verleden tekorten werden gedekt. Door het relatief beperkte gebruik van de jeugdzorg kunnen er jaarlijks relatief grote schommelingen zijn in de uitgaven. De gemeente heeft maatregelen getroffen om de uitgaven te beheersen (Grip op het sociaal domein). Deze monitort de gemeente ook. Er zijn meerdere manieren (knoppen om aan te draaien) om grip te houden op de financiën:

- De gemeente doet het grootste deel van de verwijzingen naar jeugdzorg zelf, veel meer dan gemiddeld in Nederland. Aan deze 'knop' is al flink gedraaid en er valt weinig invloed meer van te verwachten. Met de huisartsen zijn goede contacten. De gemeente heeft niet direct grip op de andere verwijzers zoals gecertificeerde instellingen en jeugdartsen.
- De gemeente is voor de inkoop van jeugdzorg afhankelijk van de regio. Het RSJ is een lichte gemeenschappelijke regeling en een kleine organisatie. Dat brengt ook wat risico's met zich mee. Er is altijd consensus nodig in de regio en dat lukt tot op heden goed. Er is een bestuursfilosofie dat iedereen gelijk meetelt in de regio.
- De gemeente probeert de maatschappelijke ontwikkelingen steeds meer mee te nemen in de planning- en controlcyclus. Zo ontstaat meer zicht op wat er speelt. Door het toevoegen van de zomernota aan planning- en controlcyclus wordt een blik op het volgende jaar geworpen. Wat verwachten we voor het komende jaar? Waar moeten we scherp op zijn?
- Het monitoren van de ontwikkelingen via de monitor Sociaal Domein. Sinds 2021 kijkt de gemeente meer naar de daadwerkelijke uitgaven en baseert daar de begroting op. Daardoor ontstaat meer zicht en grip. Jeugdzorg is volgens de gemeente echter nooit helemaal te voorspellen. Het lastige hierin is dat Staphorst een kleine gemeente is en er daarnaast ook heel veel grote gezinnen zijn. Dit zorgt voor meer onvoorspelbaarheid.

De gemeente verwacht dat in 2022 een evenwicht wordt bereikt tussen de begrote en de gerealiseerde uitgaven. Dit kan op basis van dit rekenkameronderzoek nog niet worden geverifieerd.

4.2 Aanbevelingen

De rekenkamercommissie constateert dat op veel aspecten de jeugdzorg in Staphorst goed is ingericht en goed functioneert, hetgeen ook in de conclusies is terug te lezen. Op een aantal punten zijn verbeteringen mogelijk. Daarom doet de rekenkamercommissie een viertal aanbevelingen:

Aanbeveling 1: Houd scherp zicht op de uitgavenontwikkeling, maar blijf de kwaliteit van de hulp centraal stellen

Een afvlakking van de groei van de uitgaven is noodzakelijk. Een strategie die uitsluitend bestaat uit reëel begroten en op basis daarvan bijvoorbeeld de begrote uitgaven telkens opplussen is op de lange termijn niet houdbaar. De gemeente heeft geen reserve Sociaal Domein meer om tegenvallers op te vangen. Houd daarom scherp de uitgavenontwikkeling in de gaten, pas waar nodig ambities aan en blijf investeren in kostenafvallende maatregelen. De rekenkamercommissie hecht er waarde aan om de kwaliteit van de ondersteuning voorop te stellen. Voorkom als raad dat de jeugdzorg vooral financieel gestuurd is. De investering in een goede gemeentelijke toegang waar de relatie met de gezinnen voorop staat, moet niet ondergeschikt raken aan financiële belangen.

Aanbeveling 2: Los de knelpunten in het preventieve jeugdaanbod op

Het preventieve en voorliggende aanbod van voorzieningen functioneert goed in Staphorst. Wel blijkt uit het onderzoek dat op twee punten zich knelpunten voordoen. Ten eerste is sprake van een grote werkdruk en caseload waardoor bijvoorbeeld sneller de verleiding ontstaat om meer gespecialiseerde hulp in te zetten. Meermaals genoemd is een uitbreiding van de capaciteit van het

(school)maatschappelijk werk en het straathoekwerk. Ten tweede is er veel generieke kennis aanwezig bij de professionals in het voorliggende en preventieve aanbod van voorzieningen. Daar is de behoefte om op een aantal thema's te komen tot meer verdieping. Dat stelt hen in staat om ook daar gericht en in een eerder stadium op in te spelen. Door beide knelpunten aan te pakken ontstaat nog meer ruimte voor netwerksamenwerking en kunnen vragen in een vroegtijdig stadium worden aangepakt in de directe leefomgeving van het kind en het gezin.

Aanbeveling 3: Betrek op maat de jeugdzorgaanbieders bij de lokale netwerkoeverleggen

Uit het onderzoek blijkt dat sprake is van een lokale leer- en verbetercyclus met professionals van het voorliggende veld, scholen en de consultants van de gemeentelijke toegang. Echter de professionals van jeugdzorgaanbieders ontbreken daarbij. De gemeentelijke consultant is op casusniveau het schakelpunt tussen ouders, scholen en hulpverleners van de jeugdzorgaanbieders. Het is te overwegen om themagewijs ook de belangrijkste aanbieders van jeugdzorg te laten aanschuiven bij de lokale netwerkoeverleggen. Bijvoorbeeld om de specifieke kennis die ontbreekt in het voorliggend veld op deze wijze te organiseren.

Aanbeveling 4: Ga als raad sturen op het doelbereik en maatschappelijke effecten

Met de komst van het nieuwe beleidsplan Sociaal Domein in 2022 is een trendbreuk ingezet in de inhoudelijke sturing op de jeugdzorg. Waar de raad tot 2022 vooral via de planning- en controlcyclus werd geïnformeerd over kosten en gebruik van de jeugdzorg, is met het gebruik van het Kwaliteitskompas in het nieuwe beleid de mogelijkheid ontstaan om te gaan sturen op doelbereik en maatschappelijke effecten. De aanzet voor indicatoren en streefwaarden in het nieuwe beleidsplan is veelbelovend. Gebruik deze indicatoren volgend uit het Kwaliteitskompas als toevoeging aan de monitor Sociaal Domein. Die monitor concentreert zich nu nog dominant op kosten, gebruik en bedrijfsvoeringsgegevens. Door deze te verrijken met informatie over het doelbereik en maatschappelijke effecten kan de raad onderbouwen wat goed gaat en waar nog verbeteringen mogelijk zijn.

BIJLAGE

Geraadpleegde documenten Ermelo

Onderzoeksrapport rekenkameronderzoek uitvoering van de jeugdhulp in Ermelo (2020)

Geraadpleegde documenten Losser

Bijlage 7: Overzicht bevindingen gemeente Losser

Onderzoek jeugdhulp Twente; gezamenlijke Twentse rekenkamers (2020)

Geraadpleegde documenten Dinkelland

Bijlage 8: Overzicht bevindingen gemeente Dinkelland

Geraadpleegde documenten Opsterland

Preventie agenda Opsterland 2021-2030

Onderzoeksrapport Gebiedsteam Opsterland (2021)

Financiële sturing jeugdwet – Rekenkamercommissie Opsterland (2019)

Geraadpleegde respondenten

Medewerkers gemeente Staphorst

Functies/ organisatie onderdeel	Aantal personen gesproken
Wethouder	1
Beleidsmedewerker jeugd	3
Jeugdconsulent	2
Financieel adviseur bij de afdeling samenleving/sociaal domein	1
Raadslid fractiespecialist jeugd	5
Totaal	12

Het voorveld

Functies/ organisatie onderdeel	Aantal personen gesproken
GGD IJsselland (Jeugdarts)	1
Stichting De Kern	1
Stichting Schuilplaats	1
Saam welzijn (Jongerenwerker)	1
Carinova	1
Totaal	5

Jeugdzorgaanbieders

Functies/ organisatie onderdeel	Aantal personen gesproken
Omega groep	1
Timon	2
Trias Jeugdhulp	1
Totaal	4

Samenwerkingsverband gemeente Staphorst

Functies/ organisatie onderdeel	Aantal personen gesproken
RSJ IJsselland (regionaal serviceteam jeugd IJsselland)	1
Totaal	1

Andere nabijgelegen gemeente

Functies/ organisatie onderdeel	Aantal personen gesproken
Gemeente Steenwijkerland	1
Gemeente Raalte	1
Gemeente Zwartewaterland	1
Totaal	3

Bijlage 2: Analyse casusonderzoek

In het casusonderzoek zijn in totaal 15 casussen (ouders) gesproken. De verdeling van 15 casussen naar geslacht, leeftijd, jaar van afronding traject en verwijzer is hieronder weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Verdeling casussen casusonderzoek naar selectiecriteria

Vrouw				
Jaar afronding traject	Leeftijd 4-12		Leeftijd 12-18	
	Ambulant		Ambulant	
	Gemeentelijke toegang	Niet-gemeentelijke toegang	Gemeentelijke toegang	Niet-gemeentelijke toegang
2019		2		
2020			3	
2021	1		2	
Totaal	1	2	5	0

Man				
Jaar afronding traject	Leeftijd 4-12		Leeftijd 12-18	
	Ambulant		Ambulant	
	Gemeentelijke toegang	Niet-gemeentelijke toegang	Gemeentelijke toegang	Niet-gemeentelijke toegang
2019	1			1
2020	1			
2021	3		1	
Totaal	5	0	1	1

Tabel 2: Verdeling casussen casusonderzoek naar verwijzer

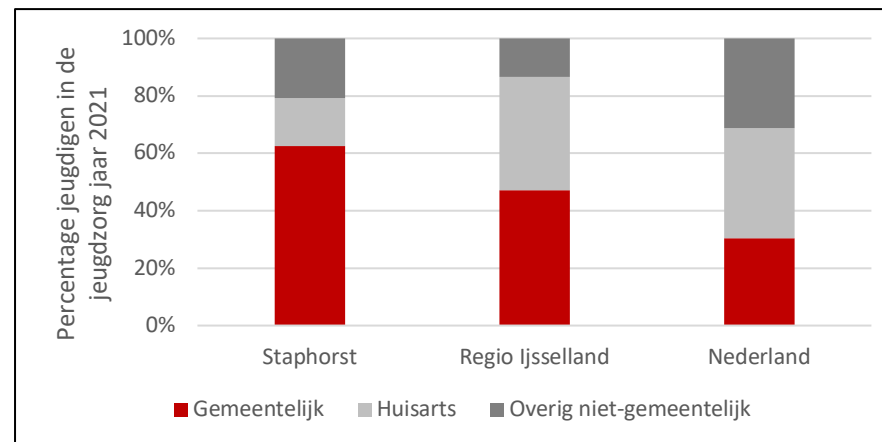
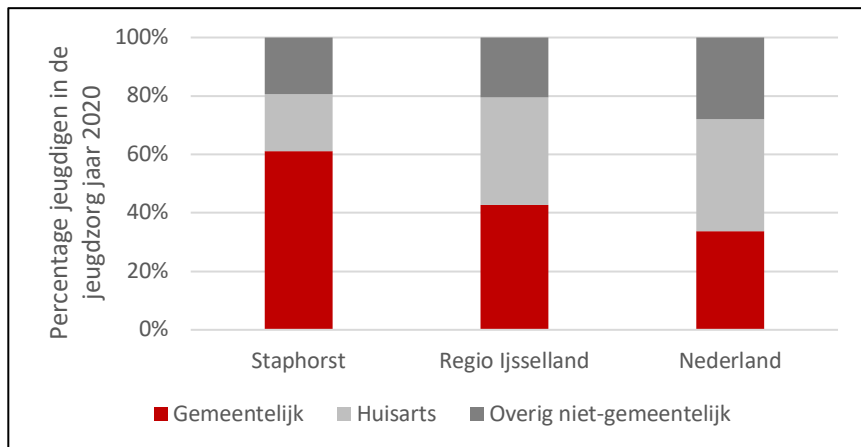
		Aantal	Totaal
Gemeentelijke toegang	CJG	2	12
	Consulent gemeente	6	
	Zowel CJG als consulent gemeente	4	
Niet-gemeentelijke toegang	Medisch specialist	2	3*
	Huisarts	1	
Totaal			15

*De 3 casussen die via een huisarts of medisch specialist zijn doorverwezen klopten bij school aan met hun hulpvraag en hebben geen of heel minimaal contact gehad met de gemeente.

In totaal zijn slechts 3 casussen geselecteerd die niet-gemeentelijk zijn verwezen. Bij het selecteren van de casussen is voorrang gegeven aan de casussen waarvan bij de gemeente bekend was dat deze ofwel succesvol ofwel moeizaam waren verlopen, dit betrof dus altijd casussen die via de gemeentelijke toegang zijn binnen gekomen. Het aantal niet-gemeentelijk verwezen casussen ligt daarom wat lager in de steekproef. Bovendien zijn in 2014 afspraken gemaakt met de huisartsen en gecertificeerde instellingen over de verwijzing naar gecontracteerde zorg via de gemeente. Huisartsen in Staphorst verwijzen cliënten vaak eerst door naar de gemeentelijke toegang, in plaats dat zij de client direct doorzetten naar een hulpaanbieder⁴. Dit heeft als resultaat dat in Staphorst verhoudingsgewijs de meeste verwijzingen door de gemeentelijke toegang worden verzorgd. Dit zien we terug in de cijfers in grafiek 7.

⁴ Bron: Grip op het Sociaal Domein Versie 1.4 (2020) en bevestigd in gesprek met arts en consulenten

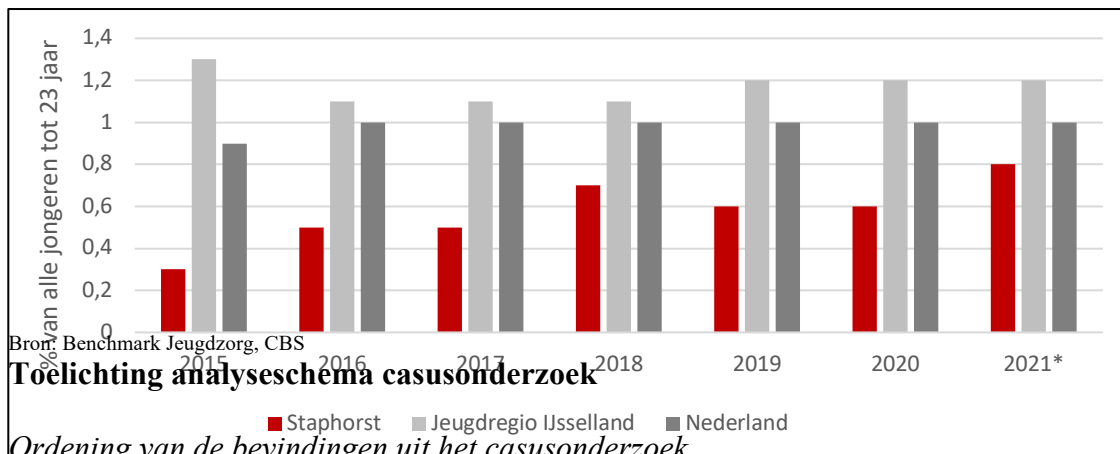
Grafiek 7: Percentage jeugdigen in jeugdzorg naar verwijzer: Staphorst, Regio IJsselland en Nederland. Vergelijking tussen 2020 (links) en 2021 (rechts).

Bron: Benchmark Jeugdzorg, CBS

Tot slot zijn in de selectie geen casussen met verblijf opgenomen. Casussen met verblijf komen relatief minder vaak voor in de gemeente Staphorst vergeleken met de regio IJsselland en Nederland (zie grafiek 8). De verblijfskasussen die benaderd zijn voor het onderzoek waren niet bereid om deel te nemen of waren niet bereikbaar.

Grafiek 8: Jongeren met jeugdzorg in natura met verblijf: Staphorst, regio IJsselland en Nederland

Bron: Benchmark Jeugdzorg, CBS

Toelichting analyseschema casuonderzoek

Ordering van de bevindingen uit het casuonderzoek

De bevindingen zijn grafisch weergegeven in tabelvorm (zie tabel 3 hieronder). Per casus is gesproken met de ouder. De vraagstelling was open, maar wel gericht op het ophalen van bevindingen op een aantal aspecten:

- Kwaliteit van de ondersteuning gemeente Staphorst
- Kwaliteit van de ondersteuning van de aanbieder(s)
- Effectiviteit van de ondersteuning
- Betrokkenheid/inzet andere organisaties
- Situatie na afronding hulptraject

Op deze wijze kunnen kwalitatieve uitspraken worden gedaan over de wijze waarop de ondersteuning van de onderzochte casussen in de praktijk is verlopen en wat daaruit geleerd kan worden. De bevindingen zijn langs deze lijnen weergegeven in het analyseschema.

Leeswijzer en interpretatie van de betekenis van het analyseschema

Bevindingen uit de interviews zijn per casus gescoord aan verschillende hoofdaspecten die rood dikgedrukt in de linker tabel staan, in blauwe tekst zijn de deelaspecten weergegeven. Elke casus heeft een nummer gekregen die bovenaan in de tabel te zien is. De casussen scoren op de deelaspecten met een kleur. Het schema hanteert vier kleurcodes:

Kleurcode	Betekenis
Groen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het aspect is/was aanwezig in de ondersteuning en de ouder/jeugdige beoordeelt dit als positief
Oranje 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het aspect is/was deels aanwezig terwijl de ouder/jeugdige wenste dat deze volledig aanwezig was. ▪ Het aspect is/was aanwezig, maar de ouder was hier niet volledig tevreden over.
Rood 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het aspect is/was niet aanwezig terwijl de ouder/jeugdige wenste dat deze aanwezig was. ▪ Het aspect is/was aanwezig, maar de ouder is hier ontevreden over.

Kleurcode	Betekenis
Grijs 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het aspect is/was niet van toepassing op de casus. ▪ Het aspect is/was niet aanwezig en dit vond de ouder/jeugdige ook niet nodig.

Voor de kwaliteit van de ondersteuning van de gemeente Staphorst is naar een aantal aspecten gekeken. Deze aspecten betreffen:

- De tijdigheid van bezoek jeugdconsulent
- Of de ouder/jeugdige wist waar hij/zij met problemen terecht kon
- Of de gemeente gezinnen weet te bereiken met dezelfde problemen/hulpvragen
- Een klik/goed contact met de jeugdconsulent
- Of sprake was van langdurig dezelfde consulent tijdens het traject
- De overdracht van de jeugdconsulent naar ondersteuning
- Of de jeugdconsulent contact zocht of had met de aanbieder van de hulp
- Of de jeugdconsulent regie voerde
- Of de hulpverlening is afgeschaald naar inzet van het voorliggend veld.
- Of na en tijdens de ondersteuning evaluaties plaatsvonden met de jeugdconsulent over de aanpak

Uitkomsten op hoofdlijnen kwaliteit van de ondersteuning van de gemeente Staphorst

Over het geheel genomen zijn de gesproken ouders tevreden over de kwaliteit van de ondersteuning van de gemeente Staphorst. De ouders zijn bijna allemaal tevreden over de snelheid waarmee de consulent contact met hen opnam (12 van de 13 ouders zijn tevreden, bij de overige twee ouders was de vraag niet van toepassing omdat sprake was van een niet gemeentelijke verwijzing). Van de 12 ouders die zelf contact hadden met de consulent, vonden 10 ouders dat sprake was van een klik en goed contact met de consulent. 11 van de 12 ouders gaven aan dat zij langdurig dezelfde consulent hebben gehad, slechts één ouder gaf aan veel wisselingen te hebben meegemaakt.

Bovendien zijn 13 van de 15 ouders tevreden over de manier waarop zij terecht zijn gekomen bij/overgedragen zijn aan de hulpaanbieder. In 7 van de 15 casussen gaf de ouder aan dat na afloop van de hulp geen sprake was aan de behoefte om de hulp verder voort te zetten in het voorliggend veld (grijze score). De 8 casussen die groen scores werden in de meeste gevallen na afronding van het traject overgedragen aan de school. Op school kan een vinger

Uitkomsten op hoofdlijnen kwaliteit van de ondersteuning van de gemeente Staphorst

aan de pols worden gehouden en laagdrempelige ondersteuning worden geboden indien nodig. Als laatste hebben 11 van de 13 casussen waar een consulent bij betrokken was tussendoor geëvalueerd met de consulent. Bij 2 van de 13 casussen was minimaal of geen sprake van een tussentijdse evaluatie van de ontvangen hulp.

Wat betreft het bereiken van bewoners is verbetering mogelijk. Slechts 8 van de 15 ouders wisten waar zij met hun hulpvragen terecht konden. Ook twijfelen 6 van de 15 ouders of de gemeente gezinnen met dezelfde hulpvragen weet te bereiken. Hoewel de jeugdconsulent (evt in samenwerking met school) in 10 van de 15 casussen de regie goed wist te pakken, zijn in 5 van de 15 casussen de ouders niet tevreden over hoe de regierol werd opgepakt.

Een voorbeeld van een **groene** score is de score van casus 15 op het aspect "Bewoner wist waar hij/zij met hulpvragen terecht kon". De ouder gaf aan dat het duidelijk is dat je als ouder bij het consultatiebureau terecht kunt met hulpvragen. De desbetreffende casus zei hierover het volgende: *"Voor mij was het heel logisch om het consultatiebureau te bellen. Ik denk dat dit ook voor andere ouders geldt"*.

Een ander voorbeeld van een **groene** score zijn casussen 1 t/m 4, 6, 9 t/m 13 en 15 op het aspect "Evaluaties van de hulp met jeugdconsulent gehad". Bij 11 van de 13 casussen waar een consulent bij betrokken was zijn dus regelmatig tussentijdse evaluaties uitgevoerd met de jeugdconsulent.

Een voorbeeld van een **oranje** score zijn casussen 2 en 8 op het aspect "Klik/goed contact met de consulent vanuit de gemeente". Beide casussen gaven aan dat het contact in het begin goed verliep en de consulent zijn/haar best deed en begripvol was. De consulent miste volgens deze casussen echter de kennis om door te verwijzen naar een passende hulpaanbieder. De twee casussen gaven aan niet tevreden te zijn over het stukje ondersteuning vanuit de consulent, ze moesten voor hun gevoel alles zelf regelen. Deze casussen scoorden daarom **rood** op het aspect "Jeugdconsulent zocht/had contact met de aanbieder van de hulp".

Een ander voorbeeld van een **rode** score is casus 2 op het aspect "Jeugdconsulent voerde regie". Deze ouder fungeerde zelf als schakel tussen de aanbieder en consulent en hield hen zelf op de hoogte. Deze ouder voerde de regie en ervaarde dit niet als positief. Hij/zij had graag meer ondersteuning ontvangen vanuit de consulent.

Een voorbeeld van een **grijze** score zijn casussen 7 en 10 op het deelaspect "Klik/goed contact met de consulent van de gemeente". Deze casussen waren niet op de hoogte wie hun contactpersoon van de gemeente was, zij voerden of zelf de regie, of de school voerde de regie.

Voor de kwaliteit ondersteuning aanbieder(s) gaf de ouder/jeugdige diens mening over de volgende aspecten:

- Tijdigheid van de hulp 11 groen, 3 rood, 1 oranje

- De ontvangst na overdracht vanuit de gemeente 10 groen, 2 grijs (niet overgedragen vanuit gemeente), 1 oranje, twee rood
- Een klik/goed contact met de aanbieder/hulpverlener 12 groen, twee oranje, 1 rood
- Tijdens de hulp tussentijdse evaluaties 11 groen, twee grijs, 2 oranje
- Tijdige op- en afschaling van de hulp 11 groen, twee oranje, 2 grijs
- Of de hulp aansloot bij de gezinssituatie (sociaal-culturele situatie) 3 grijs, 1 oranje, 11 groen

Uitkomsten op hoofdlijnen kwaliteit ondersteuning zorg aanbieder(s)

De meeste gesproken ouders zijn tevreden over de kwaliteit van de ondersteuning van de zorg aanbieder(s). 11 van de 15 casussen zijn tevreden over de tijdigheid van de geboden hulp vanuit de zorg aanbieder. 10 van de 13 casussen die zijn overgedragen vanuit de gemeente zijn geheel tevreden over hoe ze zijn ontvangen bij de zorg aanbieder (de overige 2 casussen zijn niet-gemeentelijk verwezen). 12 van de 15 casussen ervoer het geheel een klik en goed contact met de hulpverlener. Bij 11 van de 13 casussen vonden tijdens de hulp regelmatig tussentijdse evaluaties plaats. Bij de tussentijdse evaluaties waren naast de hulpverlener vaak ook de consulent en eventueel een contactpersoon van de school betrokken. 2 van de 13 casussen zijn niet geheel tevreden over de mate waarin tussentijds werd geëvalueerd⁵. Volgens 11 van de 13 casussen was bovendien sprake van een tijdige op- en afschaling van de hulp. 2 van de 13 casussen zijn niet geheel tevreden over de wijze waarop werd op- en afgeschaald. Volgens 11 van de 12 casussen sloot de aangeboden hulp goed aan bij de gezinssituatie, de 3 overige casussen gaven aan dat deze situatie niet van toepassing was of konden geen antwoord geven op de vraag.

Een voorbeeld van een **groene** score is casus 6 op het aspect "Hulp sluit aan bij de gezinssituatie", deze ouder gaf aan dat het prettig was dat christelijke hulp kon worden geboden die aansloot bij de eigen geloofsovertuiging en gezinssituatie.

Een voorbeeld van een **oranje** score zijn casussen 4 en 8 op aspect "Tijdige op- en afschaling van de hulp". Voor casus 4 geldt dat in het traject meestal goed en op tijd werd op- en afgeschaald maar dat de tijdige opschaling een keer niet mogelijk was door een wachtlijst. Voor casus 8 geldt dat de ene keer wel tijdig werd op- en afgeschaald en de andere keer niet.

Een voorbeeld van een **rode** score zijn casussen 8 en 12 op het aspect "De ontvangst na overdracht vanuit de gemeente". Deze ouder gaf aan ontevreden te zijn over het vervoer naar speciaal onderwijs vanuit de gemeente, daarom vervoert deze ouder diens kind tegenwoordig zelf. Bij casus 12 was sprake van een vervelende ervaring bij de ontvangst, de intake ging niet goed en kind klapte dicht. De benadering van haar kind was op een verkeerde manier. Bij casus 8 miste de overdracht, de casus heeft zelf alles uit moeten zoeken, had niet het gevoel begeleid te worden en miste deze begeleiding enorm.

⁵ Voor de overgebleven twee casussen geldt dat geen sprake was van een hulpverleningstraject, waardoor tussentijdse evaluaties en op- en afschaling niet van toepassing waren (zie ook de uitleg bij de grijze score hieronder).

Een voorbeeld van een **grijze** score zijn casussen 2 en 11 op het aspect "Tijdens de hulp (tussentijdse) evaluatie(s) gehad". Voor beide casussen geldt dat geen sprake was van een hulpverleningstraject waardoor tussentijdse evaluaties niet nodig waren. Casus 2 betrof een onderzoekstraject om een diagnose te stellen en voor casus 11 geldt dat het traject was opgestart om de juiste school te vinden voor het kind.

De effectiviteit van de ondersteuning is gemeten aan de hand van de volgende vier aspecten:

- Hulp voorkwam verergering van problemen
- Hulp maakte problemen behapbaar
- Hulp liet de problemen afnemen/loste de problemen op
- Na afronding hulp overgedragen aan een andere organisatie

Uitkomsten op hoofdlijnen effectiviteit van de ondersteuning

5 van de 15 casussen scoren groen op de volledige drietrap, wat laat zien dat de hulp a. voorkwam dat de problemen verergerden, b. de problemen behapbaar wist te maken en c. de problemen zelfs (grotendeels) wist op te lossen. 2 van de 15 casussen scoren oranje op de volledige drietrap, wat laat zien dat de hulp slechts gedeeltelijk in staat was a. te voorkomen dat de problemen verergerden, b. de problemen behapbaar te maken en c. de problemen te laten afnemen. Hoewel slechts 9 van de 15 ouders aangeeft dat de hulp de problemen (grotendeels) wist op te lossen, geven de meeste ouders (12 van de 15) aan dat de hulp de problemen wel behapbaar wist te maken. 4 van de 15 ouders geeft aan dat het oplossen van problemen niet van toepassing is, gezien sprake is van een langdurige zorgvraag (zie de uitleg bij de grijze score hieronder).

Na afronding van het hulptraject zijn 8 van de 15 casussen overgedragen aan een andere organisatie. Vaak is sprake van een goede overdracht richting de school, de docent of IB'er krijgt handvaten om het kind te kunnen ondersteunen. Casus 7 werd na afloop overgedragen aan de huisarts, die een vinger aan de pols hield. Volgens 6 van de 15 ouders was een overdracht (nog) niet van toepassing, gezien de hulpvraag al (grotendeels) was opgelost of het hulptraject nog niet was afgerond.

De eerste drie aspecten zijn aan de ouders gevraagd als een drietrap, ze volgen elkaar namelijk op: wanneer problemen afnemen/oplossen door de hulp, dan voorkomt de hulp zowel de verergering van de problemen als dat deze de problemen behapbaar maakt. Een volledig groene score op de effectiviteit van ondersteuning is daarmee de hoogst haalbare score. Een volledig rode score is hiermee de laagst haalbare score.

Een voorbeeld van een **oranje** score is casus 6 op de drie aspecten van de drietrap. Hoewel de hulp goed aansloot bij de behoeften en de klik met de hulpverlener goed was, werden volgens de ouder binnen het traject een aantal zaken niet onder de aandacht gebracht. De casus betreft een kind dat erg gepest wordt op school. Door

alleen aandacht te besteden aan de weerbaarheid van het kind wordt de oorzaak van het probleem niet aangepakt volgens de ouder. De ouder mist vanuit school en de hulpverleners een bredere aanpak, waarbij ook kinderen die pesten worden betrokken in het traject.

Soms is het onmogelijk dat problemen afnemen/oplossen en/of dat verergering kan worden voorkomen. Een voorbeeld hiervan is een langdurige zorgvraag, zoals een kind met autismespectrumstoornis. In dit geval worden deze aspecten of één van beide grijs gescoord. Dit zie je terug bij casussen 2, 3, 9 en 12.

Casus 4, 5 en 7 scoren grijs op het aspect "Hulp voorkwam verergering van problemen" en groen op het aspect "Hulp liet de problemen afnemen/lost de problemen op". Bij deze casussen was de situatie al erg geëscaleerd voordat de hulp in gang kwam, maar toen de hulp eenmaal was opgestart wist dit wel de problemen af te laten nemen.

Voor de betrokkenheid/inzet van andere organisaties is gekeken of de volgende partijen betrokken waren bij de ondersteuning:

- School
- Huisarts/POH
- Jeugdverpleegkundige/consultatiebureau/kinderarts
- Overige zorginstelling/arts
- Jongerenwerker
- Centrum voor Jeugd en Gezin
- Meerdere jeugdzorg-partijen
- Politie

Uitkomsten op hoofdlijnen betrokkenheid/inzet van andere organisaties

- School was bij 14 van de 15 casussen betrokken in het traject. Door 12 casussen werd de betrokkenheid van school als positief ervaren. 1 casus was gedeeltelijk ontevreden over de betrokkenheid van de school en 1 casus was volledig ontevreden (zie de uitleg bij de oranje score en rode score hieronder).
- De huisarts of POH'er was in 6 van de 15 casussen betrokken, alle 6 oordelen zij positief over deze betrokkenheid.
- In 4 van de 15 casussen was het consultatiebureau of een kinderarts betrokken, alle 4 de casussen waren hier tevreden over.
- Bij 3 van de 15 casussen was een overige zorginstelling of arts betrokken, bij casus 11 zijn bijvoorbeeld een orthopedagoog, logopedist en fysiotherapeut betrokken geweest.
- Bij 7 van de 15 casussen was het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) betrokken, 5 van de 7 casussen waren tevreden over het CJG.
- Bij 12 van de 15 casussen waren binnen het traject meerdere jeugdzorg-partijen betrokken.

- Bij geen van de onderzochte casussen was een jongerenwerker betrokken, datzelfde geldt voor politie en justitie.

In het geval dat een partij betrokken was en de ouder/jeugdige tevreden was over deze partij, kennen we een groene score toe. Bij gedeeltelijke tevredenheid wordt een oranje score toegekend en wanneer de ouder/jeugdige ontevreden is over de betrokken partner kennen we een rode score toe. Een grijze score houdt in dat de desbetreffende partij niet bij de casus betrokken is geweest.

Een voorbeeld van een **groene** score is de betrokkenheid van school. School was bij 14 van de 15 casussen betrokken in het traject. Door 12 casussen werd de betrokkenheid van school als positief ervaren.

Een voorbeeld van een **oranje** score is de betrokkenheid van school in casus 6. De school van het kind was betrokken maar voerde volgens de ouder te weinig actie om pesten te voorkomen. De verantwoordelijkheid wordt volgens deze ouder nog te veel bij het kind neergelegd dat wordt gepest.

Een voorbeeld van een **rode** score is de betrokkenheid van school en het CJG in casus 8. De ouder was ontevreden over de IB'er op school omdat de gesprekken op niets uitliepen en weinig actie werd ondernomen. De ouder was daarnaast niet positief over de betrokkenheid van het CJG. De consulent van het CJG was niet op de hoogte van de aanbieders waar naartoe kon worden doorverwezen, vandaar dat de ouder zelf heeft uitgezocht waar het kind terecht kon.

Voor de situatie is gekeken of de situatie stabiel, instabiel of volledig opgelost is.

Tot slot geeft de laatste regel van het schema weer of het een casus betreft die te maken had met het CJG als de toegang, de gemeentelijke toegang of beide. Bovendien zijn twee casussen verwezen door een specialist en een casus via een huisarts.

Tabel 3: Analyseschema

		Casus 1	Casus 2	Casus 3	Casus 4	Casus 5	Casus 6	Casus 7	Casus 8	Casus 9	Casus 10	Casus 11	Casus 12	Casus 13	Casus 14	Casus 15
Kwaliteit ondersteuning vanuit gemeente Staphorst	Tijdig bezoek van consulent															
	Bewoner wist waar hij/zij met hulpvragen terecht kon															
	De gemeente bereikt gezinnen met dezelfde hulpvragen															
	Klik/ goed contact met de consulent vanuit de gemeente															
	Langdurig dezelfde consulent															
	Goed overgedragen naar ondersteuning															
	Jeugdconsulent zocht/had contact met aanbieder van de															
	Jeugdconsulent voerde regie															
	(Na afloop) hulp afgeschaald naar voorliggend veld															
	Evaluaties van de hulp met jeugdconsulent gehad															
Kwaliteit ondersteuning zorg aanbieder(s)	Tijdig hulp ontvangen															
	Goed ontvangen na overdracht vanuit de gemeente															
	Klik/ goed contact met de aanbieder/ hulpverlener															
	Tijdens de hulp (tussentijdse) evaluatie(s) gehad															
	De ontvangen hulp werd tijdig op- en afgeschaald															
	Hulp sluit aan bij de gezinssituatie (sociaal-culturele															
Effectiviteit van de ondersteuning	Hulp voorkwam verergering van problemen															
	Hulp maakte het probleem behapbaar															
	Hulp liet de problemen afnemen/ loste de problemen op															
	Na afronding hulp overgedragen aan een andere															
Betrokken hulpverleners/ instanties	School (leraar, intern begeleider, zorg(advies)team															
	Huisarts/ POH															
	Jeugdverpleegkundige/ consultatie bureau/ kinderarts															
	Overige zorginstelling/arts															
	Jongerenwerker															
	Centrum jeugd en gezin															
	Meerdere jeugdhulp-partijen															
	Politie															
Situatie na afronding	Stabiel / Instabiel / Opgelost	Stabiel	Stabiel	Stabiel	Stabiel	Stabiel	Stabiel	Stabiel	Stabiel	Stabiel	Stabiel	Stabiel	Stabiel	Stabiel	Stabiel	Stabiel
Toegang	CJG / Gemeente / Beide / Huisarts / Specialist	CJG	CJG	Beide	Gemeente	Specialist	Beide	Huisarts	Beide	Gemeente	Specialist	Gemeente	Gemeente	Beide	Gemeente	Gemeente

Werkzame bestanddelen

Ouders gaven verder aan wat voor hen bepaald wat een ondersteuning van goede kwaliteit maakt. Onderstaande tabel geeft de verdeling weer.

Terugkijkend, wat bepaalt voor jou het meest of de hulp die je gekregen hebt van goede kwaliteit is? *		Aantal keer genoemd (meerdere antwoorden mogelijk)
Kenmerken consulent	Snel en doortastend handelen consulent waardoor het proces soepel verloopt	9
	Oprechte aandacht van de consulent/ goed luisteren en meedenken consulent	7
	Begeleiding van consulent bij vinden van geschikte hulpaanbieder	3
	Kundigheid/ kennis consulent over verschillende hulpverleningstrajecten	3
	Tussentijds contact consulent/ tussentijds evalueren	2
	Laagdrempelig kunnen benaderen consulent (korte lijntjes met telefoontje of whatsapp berichtje)	1
Kenmerken hulpverlener	Kennis van de hulpverlener/ professionele aanpak	5
	Oprechte aandacht/ vertrouwen van de hulpverlener	2
	Klik met hulpverlener	1
Algemeen	Een omgeving waarin open kan worden gesproken over problemen	1
	Weten waar je met hulpvraag terecht kan of iemand die je daarbij ondersteund	1

*Ouders kregen de vraag welke aspecten bij een hulptraject voor hen het **meest van belang zijn** voor de kwaliteit van het traject. Als een ouder de klik met de hulpverlener bijvoorbeeld niet benoemt, betekent dit niet dat de klik er niet was. Ouders geven alleen aan welke aspecten zij het **meest belangrijk** vonden. Een ander voorbeeld ter illustratie: bij de meeste casussen was sprake van tussentijdse evaluaties met de consulent en hulpverlener (en evt. de school), maar slechts twee casussen benoemen dit als een aspect dat zij het meest van belang vinden voor de kwaliteit van een traject. Mogelijk zien ouders de tussentijdse evaluaties als een vanzelfsprekendheid, waardoor zij deze niet benoemen.

Wat is volgens jou typerend voor jeugdzorg in Staphorst ("Staphorster aanpak")?	Aantal keer genoemd (meerdere antwoorden mogelijk)
Doeltreffendheid/ Oplossingsgerichtheid/ Snelheid/ Duidelijkheid	4
Betrokkenheid/ meedenkend zijn/ kind staat centraal/ inlevingsvermogen	3
Goede samenwerking tussen de gemeente en scholen in Staphorst	2
Blijft veel problematiek onder de radar/ gesloten cultuur	2
Minder goede samenwerking tussen de gemeente en scholen in Rouveen	1
Gezinnen en jeugdigen goed contact met de consulent van de gemeente	1

Terugkijkend, wat ging volgens jou goed in het traject? *	Aantal keer genoemd (meerdere antwoorden mogelijk)
Goede samenwerking tussen alle partijen (inclusief school)/ tussentijdse evaluaties waar school, gemeente en hulpverlening bij betrokken zijn	6
Oprechte aandacht van de consulent/ goed luisteren en meedenken consulent	5
Tussentijds contact consulent/ tussentijds evalueren	4
Kennis van de hulpverlener/ professionele aanpak	4
Snel en doortastend handelen consulent waardoor het proces soepel verloopt	3
Langdurig dezelfde consulent	2
Kundigheid/ kennis consulent over verschillende hulpverleningstrajecten	1

Terugkijkend, wat ging volgens jou goed in het traject? *	Aantal keer genoemd (meerdere antwoorden mogelijk)
Laagdrempelig kunnen benaderen consulent (korte lijstjes met telefoontje of whatsapp berichtje)	1
Oprechte aandacht/ vertrouwen van de hulpverlener	1

*Voor deze tabel geldt hetzelfde als voor de eerste tabel, ouders geven aan wat zij het beste vonden gaan in het traject. Dat oprechte aandacht/ vertrouwen van de hulpverlener bijvoorbeeld slechts één keer wordt genoemd, betekent niet dat de oprechte aandacht en vertrouwen van de hulpverlener voor de overige casussen niet gold.

Terugkijkend, wat ging volgens jou niet goed in het traject?	Aantal keer genoemd (meerdere antwoorden mogelijk)
Wachlijsten jeugdaanbieder	4
Geen klik met de hulpaanbieder, missen van mogelijkheden om te wisselen van aanbieder	2
Missen van begeleiding bij vinden hulpaanbieder	2
Onvoldoende tussentijds contact met consulent	1
Rol van de gemeente was niet duidelijk, behoefte aan het specificeren van deze rol	1
Lastig de jeugdzorg te vinden, de wegen om jeugdzorg te bereiken zijn nog te onbekend	1
Wisselingen hulpverleners/ missen van goede overdracht naar nieuwe hulpverlener	1
IB'er die niet kundig was, doorverwijzende rol niet vervulde	1

Overige aanbevelingen vanuit ouders

Pestgedrag bespreekbaar maken op scholen/ meer voorlichting over pesten

Meer openheid creëren in Staphorst – openlijker over problemen spreken

Duidelijker maken waar ouders met hulpvragen terecht kunnen, de gemeente mag zorgen voor meer bekendheid

Zorg dat gemeente IB'ers goed instrueert en traint zodat ze weten waar ze naar kunnen doorverwijzen

Kleinere klassen in het onderwijs zouden problemen kunnen voorkomen

Meer sportaanbod voor kinderen met ADHD en Autisme in Staphorst

Bijlage 3: Opzet indicatoren beleidsplan sociaal domein 2022

Pijler	nr	Maatschappelijke resultaat	Indicatoren	Meetinstrument
Oproeien en ontwikkelen				
Thema gezond opgroeien	1	Ouders zich bewust zijn van een gezonde leefstijl bij opgroeiende kinderen, waarbij specifieke aandacht is voor alcohol- en		
	2	Meer kinderen voelen zich weerbaarder	meer kinderen zich weerbaarder, krachtiger voelen en meer vertrouwen hebben	GGD kind monitor
			We zien minder angstklachten	vakgroepoverleg
	3	Jeugdigen met een ondersteuningsvraag passende en op ontwikkeling gerichte ondersteuning krijgen.	We bieden meer maatwerk Omgekeerde toetst toepassen Positieve gezondheid wordt gebruikt in vraagverheldering en toeleiding naar zorg Minder sprake van opvolging en stapeling van zorg	monitor jeugd vakgroep vakgroep monitor jeugd_opvo
	Ouders en jeugdigen de weg naar preventief aanbod als laagdrempelig ervaren en er ook in een vroeg stadium gebruik van			vast gespreksonderwerp subsidiepartijen & vakgroepoverleg
4	maken.	Er zijn voldoende voorliggende initiatieven om specialistische vraagstukken te voorkomen Gebruik website waar voorliggende voorzieningen informatie is te vinden		jaarverslagen subsidie partijen platform gezond meedoen bespreken
		Deze aanvragen voorliggende hulp nemen toe		
		Samenwerkingspartners in het voorliggende veld kennen elkaar en kunnen naar elkaar doorverwijzen		
	5	Mentaal sterke en veerkrachtig ouders, die mentaal sterke en veerkrachtige kinderen opvoeden	Minder hulpvragen naar specialistische voorzieningen Afname aan vragen rondom diagnostiek	Kwiz-monitor Kwiz-monitor website staphorst, subsidiegesprekken Kwiz-monitor
			toename aanbod versterken van opvoedvaardigheden (fysiek of online) Kosten specialistische jeugdhulp nemen met 10% af	
Thema veilig opgroeien	6	Huiselijk geweld en kindermishandeling voorkomen, teruggedrongen of gestopt is.	Gebruik meldcode bij voorliggende subsidiepartijen	subsidieoverleg veiligheidscasuïstiek gaan turven
			Toegang wordt vaker en eerder benaderd met betrekking tot veiligheids en opvoedvraagstukken Meer inwoners en professionals signalen herkennen en bespreekbaar maken als het gaat om vormen van huiselijk ouders vragen ondersteuning bij versterking eigen rol als opvoeder Jaarcijfers VTJ mt melden en advies vragen gaan omhoog	jaarverslagen
	7	Meer ouders bij een scheiding op een voor henzelf en voor de kinderen constructieve manier uit elkaar gaan.	Deelname KIES-trainingen	Jaarverslag De Kern
Thema kansrijk opgroeien				GBA gegevens 3 jarigen + Bezetting voorschoolsaanbod subsidieverantwoording
	8	Alle kinderen een gelijkwaardige start maken op het primair onderwijs.	90% van de peuters maakt gebruik van voorschools aanbod	subsidieverantwoording peutergroepen Niet Nederlandse achtergrond bij CB uitvragen + VE indicaties bij CB uitvragen
			Er is VE op drie peuterspeelzaallocaties	
			Kinderen van ouders met niet-Nederlandse achtergrond maken gebruik van VE	GBAgegeven + Verantwoording van de taalklas
	9	Meer anderstalige kinderen met een goede basis van de Nederlandse taal naar het voortgezet onderwijs gaan.	90% van de kinderen tussen de 6 en 12 jaar die korter dan een jaar in Nederland zijn, maken gebruik van de taalklas	
10	Ouders en jongeren kunnen omgaan met veranderingen en uitdagingen in hun leven en hier zelf de regie over hebben	Minder angstklachten	GGD monitor	
11	jongeren succesvol hun schoolloopbaan doorlopen voldoende gekwalificeerd de arbeidsmarkt betreden	Aantal jongeren dat voortijdig school verlaat 80% van de absolute verzuimmelingen wordt teruggeleid naar school Van de voortijdigschoolverlaters wordt 35% weer teruggeleid naar school	jaarverslag leerplicht jaarverslag leerplicht jaarverslag leerplicht	
12	Ouders beschikken over sterke opvoedvaardigheden, zodat hun kind zich optimaal kan ontwikkelen.	Ouders maken gebruik van aanbod in voorliggend veld		

Bijlage 4: Vergelijking met andere gemeenten

De organisatie van de jeugdzorg in Staphorst is op onderstaande onderdelen vergeleken met de gemeenten Zwartewaterland, Hardinxveld-Giessendam, Ermelo, Losser, Dinkelland en Opsterland. De eerste drie gemeenten omdat zij soortgelijke sociaal-culturele kenmerken hebben en de andere gemeenten omdat zij van ongeveer gelijke bevolkingsomvang zijn. Zwartewaterland is een gemeente die bovendien in dezelfde inkoopregio valt.

Omwille van de leesbaarheid is in de bijlage met de geraadpleegde documenten per gemeente aangegeven op basis van welke bronnen tot de onderbouwing is gekomen. Voor de gemeenten Ermelo, Opsterland, Dinkelland en Losser is bijvoorbeeld geput uit recent uitgevoerde rekenkameronderzoeken aangevuld met de meest recente beleidsmatige ontwikkelingen. Voor de gemeenten Zwartewaterland en Hardinxveld-Giessendam zijn de bevindingen gebaseerd op documentenstudie. De bevindingen over de gemeente Staphorst zijn gebaseerd op basis van documentenstudie en interviews. De bronnen zijn hierbij wel in de tekst aangegeven.

Toegang

Gemeente	Toegang
Staphorst	<p><i>Informatie- en adviesfunctie:</i></p> <p>In het beleidsplan 'Iedereen doet mee' (februari 2022) is aangegeven wat de route is voor inwoners met een ondersteuningsvraag. Eerst stel je die vraag aan iemand in je omgeving. Als iemand daarmee niet is geholpen, dan kan je een vraag stellen aan organisaties (zoals...). Als iemand dan nog meer hulp nodig heeft dan kan de vraag worden gesteld aan het team Samenleving van de gemeente Staphorst.</p> <p><i>Gemeentelijke toewijzing van de jeugdzorg:</i></p> <p>De gemeente kiest (notitie Integrale Toegang 2018) voor consultants die procesregie hebben op de vraag van de inwoner. Dat betekent dat de consultant de hulp en ondersteuning monitort, coördineert en waar nodig ingrijpt. De consultant biedt zelf geen zorg of ondersteuning. De gemeentelijke toegang heeft de volgende taken:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Administratie (administratieve taken in het kader van casussen).▪ Financiële administratie (afhandelen van de facturen van de zorgaanbieders en alles wat daar bij komt).▪ Applicatie beheer GWS/Topicus.▪ Triage op binnenkomende vragen.▪ Toekennen van voorzieningen aan inwoners en procesregie voeren.▪ Stimuleren van zelfredzaamheid.▪ Bewaken van doelmatigheid en toegankelijkheid.▪ Acut handelen bij crisis. <p>De gemeentelijk toegang kan verschillende extern deskundigen, zoals een jeugdarts, GZ-psycholoog en gedragswetenschapper, consulteren</p> <p><i>Aanvullende rollen en functies gemeentelijke toegang:</i></p> <p>Invulling geven aan de verbinding met voorliggend veld.</p> <p><i>Doelgroep van de gemeentelijke toegang:</i></p>

Gemeente	Toegang
	<p>0-100 sinds 2019, daarvoor beschikte Staphorst over een aparte toegang via het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).</p> <p><i>Sturing op niet-gemeentelijke toegang:</i> De gemeente Staphorst kent relatief weinig verwijzingen van via de huisarts naar de jeugdzorg. Vanaf het begin van de nieuwe taak is daarop ingezet vanuit de gemeente. Sprake is van een samenwerkingsagenda 2021 – 2023 van de regiogemeenten IJssel-Vecht en Zilveren Kruis. Met deze agenda komen de acht gemeenten (Zwolle, Kampen, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Ommen, Dalfsen en Hardenberg) en de zorgverzekeraar tot betere onderlinge afstemming. Kinderen, jongeren en hun ouders kunnen snel en laagdrempelig (psychische) hulp en begeleiding krijgen. Zij kunnen hiervoor terecht bij een Praktijkondersteuner Huisartsen (POH Jeugd).</p>
Zwartewaterland	<p><i>Informatie- en adviesfunctie:</i> Inwoners die hulp nodig hebben kunnen zich melden bij de gemeente, bij de Centrale Toegang. De inwoner kan deze melding schriftelijk, digitaal, mondeling en telefonisch doen.</p> <p><i>Gemeentelijke toewijzing van de jeugdzorg:</i> Een ouder kan zich melden bij de Centrale Toegang voor het sociaal domein. Deze heeft binnen twee weken een gesprek en bij jeugd wordt binnen twee dagen gebeld voor een afspraak. In het gesprek wordt een familiegroepsplan opgesteld en afhankelijk van de vraag kan dit leiden tot een aanvraag van jeugdzorg. Bij de Centrale Toegang zijn voor jeugd vier casusregisseurs en één regisseur veiligheid werkzaam. Aanvullend zijn ook andere functionarissen werkzaam (zie aanvullende rollen en functies).</p> <p><i>Aanvullende rollen en functies gemeentelijke toegang:</i> De Centrale Toegang maakt een onderscheid tussen regiecasussen en waakvlamcasussen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regiecasussen: daar waar echt een vast contactpersoon nodig is – dan kan je rechtstreeks met je consulent bellen. • Waakvlamcasussen: dat zijn personen zonder vast contactpersoon, bijvoorbeeld als je medicatie nodig hebt, waarbij slechts om het jaar een nieuwe beschikking hoeft te worden afgegeven. Dan kan steeds een andere consulent de casus oppakken <p>De Centrale Toegang beschikt over een eigen orthopedagoog voor de licht ambulante hulpverlening en deze ondersteunt ook bij de casusgesprekken. Daarnaast is er een preventiemedewerker en een leerplichtambtenaar die gedeeld wordt met een andere gemeente.</p> <p><i>Doelgroep van de gemeentelijke toegang:</i> 0-100</p> <p><i>Sturing op niet-gemeentelijke toegang:</i> Sprake is van een samenwerkingsagenda 2021 – 2023 van de regiogemeenten IJssel-Vecht en Zilveren Kruis. Met deze agenda komen de acht gemeenten (Zwolle, Kampen, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Ommen, Dalfsen en Hardenberg) en de zorgverzekeraar tot betere onderlinge afstemming. Kinderen, jongeren en hun ouders kunnen snel en laagdrempelig (psychische)</p>

Gemeente	Toegang
Hardinxveld-Giessendam	<p>hulp en begeleiding krijgen. Zij kunnen hiervoor terecht bij een Praktijkondersteuner Huisartsen (POH Jeugd).</p> <p><i>Informatie- en adviesfunctie:</i> De informatie- en adviesfunctie in Hardinxveld-Giessendam verloopt in eerste instantie via het sociaal team van de gemeente. Zij geven inwoners informatie en advies over de juiste hulp of ondersteuning.</p> <p><i>Gemeentelijke toewijzing van de jeugdzorg:</i> Iedere inwoner in Hardinxveld-Giessendam kan bij het sociaal team terecht voor alle vragen. De professionals van de Stichting Jeugdteams die in het sociaal team zitten pakken voornamelijk de jeugdzorg op. De jeugdzorg is verder regionaal ingericht via Service Organisatie Jeugd Zuid Holland Zuid (SOJ-ZHZ).</p> <p><i>Aanvullende rollen en functies gemeentelijke toegang:</i> In het Sociaal Team Hardinxveld-Giessendam werken medewerkers van verschillende zorgorganisaties samen voor mensen met meerdere problemen: professionals van Stichting Jeugdteams, een wijkverpleegkundige, cliëntondersteuners van MEE, thuisbegeleiders, schoolmaatschappelijk werkers en een algemeen maatschappelijk werker. Door alle expertise in één team te bundelen hoopt de gemeente hulpbehoevenden beter te kunnen ondersteunen. Het uitgangspunt is dat cliënten op die manier maar één contactpersoon hebben voor hun (meervoudige) problemen. Het sociaal team schakelt lokaal met het voorliggend veld en is de toegang voor de jeugdzorg die regionaal is ingekocht.</p> <p><i>Doelgroep van de gemeentelijke toegang:</i> 0-100</p> <p><i>Sturing op niet-gemeentelijke toegang:</i> Er vindt geen expliciete sturing op de niet-gemeentelijke toegang plaats. Wel is er op regionaal niveau overleg met deze verwijzers.</p>
Ermelo	<p><i>Informatie- en adviesfunctie:</i> De jeugdige en zijn ouders in Ermelo kunnen zich voor jeugdzorg rechtstreeks tot het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) wenden. Het CJG is ook verantwoordelijk voor de uitvoering van de taken in het kader van de jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau, periodieke gezondheidsonderzoeken in het basis- en voortgezet onderwijs). Het CJG wordt uitgevoerd door een door de gemeente gesubsidieerde uitvoeringsorganisatie via een uitvoeringsovereenkomst.</p> <p><i>Gemeentelijke toewijzing van de jeugdzorg:</i> Het CJG verzorgt de toeleiding naar en beoordeling van de noodzaak van niet-vrij toegankelijke jeugdzorg, inzet van gedwongen kader en casusregie. Onder het motto '1 gezin, 1 plan, 1 regisseur' ligt eigenaarschap en eigen verantwoordelijkheid zoveel mogelijk bij de ouders en jeugdigen zelf. Professionals hebben een faciliterende rol in de planvorming en zetten in op eigen netwerk van de ouders en de jeugdigen. Ouders zijn regiehouder: het gezin blijft zelf probleemeigenaar en medeverantwoordelijk voor de oplossingsrichting van het probleem. Dit is ook vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst met het CJG, maar is ook te lezen in de verschillende beleids- en inkoopstukken.</p>

Gemeente	Toegang
	<p>De regionale uitvoeringsorganisatie Meerinzicht stelt op basis van het advies van het CJG de beschikking op. Meerinzicht verzorgt de verdere administratieve en financiële afhandeling van de toewijzing. Het CJG houdt wel de casusregie met (tussentijdse) evaluatiemomenten in een driegesprek met ouder, aanbieder en CJG.</p> <p><i>Aanvullende rollen en functies gemeentelijke toegang:</i> Het CJG zet in op preventieve interventies, cliëntondersteuning en kortdurende ambulante hulp.</p> <p><i>Doelgroep van de gemeentelijke toegang:</i> Alleen 0-18.</p> <p><i>Sturing op niet-gemeentelijke toegang:</i> De gemeente Ermelo is, net als vele andere gemeenten, aan het experimenteren met praktijkondersteuners voor de huisartsen. Dat is een manier om huisartsen te ontlasten en meer sturing te krijgen op de toegang via de huisarts tot geïndiceerde hulp. Voor de hulpvrager, ouders en kind, betekent de wettelijke positie van de huisarts dat het mogelijk is dat de huisarts op een andere wijze invulling kan en ook mag geven⁶ aan de visie op de positie van de ouders dan de gemeente Ermelo dat doet via de uitvoeringsovereenkomst met het CJG en de inkoopcontracten met jeugdzorgaanbieders. Voor een optimale samenwerking zijn vaste contactpersonen van de CJG's gekoppeld aan huisartsen. Hierdoor krijgen de huisartsen goed zicht op de mogelijkheden van de CJG's. De huisarts kan altijd terugvallen op zijn of haar contactpersoon voor consultatie, advies en behandeling. Voor uithuisplaatsing of ander vormen van intramurale behandeling dient vooraf altijd overleg gepleegd te worden met het CJG. Daarnaast heeft de jeugdarts van de JGZ een spilfunctie als deelnemer aan het CJG. De jeugdarts onderhoudt korte overleglijnen met (collega's op) scholen, huisartsen en medisch specialisten. Er zijn werkafspraken gemaakt met een groot deel van de huisartsen. Voor de huisartsen is een informatiefolder beschikbaar met gegevens van de betreffende contactpersoon.</p>
Losser	<p><i>Informatie- en adviesfunctie:</i> Deze is belegd bij de gemeentelijke toegang.</p> <p><i>Gemeentelijke toewijzing van de jeugdzorg:</i> Vanaf 1 januari 2018 zijn de consultants van Werk, Inkomen, Jeugd en Zorg (WIJZ) samengevoegd tot integrale consultants. Alle toegangsmedewerkers werken integraal en kijken in de volle breedte naar de casus en 'doen hierin wat nodig is'.</p> <p><i>Aanvullende rollen en functies gemeentelijke toegang:</i> De gemeente kiest er bewust voor om de jeugdconsultanten te laten indiceren en regisseren en geen ambulante hulpverlening te laten verlenen.</p> <p><i>Doelgroep van de gemeentelijke toegang:</i> 0-100</p> <p><i>Sturing op niet-gemeentelijke toegang:</i> Bij iedere huisarts is een consultant betrokken die mee kan denken/ advies kan geven over vraagstukken m.b.t. jeugdzorg.</p>

⁶ Of dit ook daadwerkelijk gebeurt, is in het kader van dit rekenkameronderzoek niet onderzocht.

Gemeente	Toegang
Dinkelland	<p><i>Informatie- en adviesfunctie:</i> Met alle vragen over de Jeugdwet, Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ) en Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) bewoners terecht bij Schakel. Schakel is dé plek waar voor alle vragen over welzijn, inkomen, jeugd en zorg. Schakel is een samenwerkingsverband tussen de gemeente Dinkelland, Wijkkracht en Stichting Welzijn Tubbergen Dinkelland</p> <p><i>Gemeentelijke toewijzing van de jeugdzorg:</i> Verloopt via de jeugdconsulenten in gemeentelijke dienst. Zij doen vraagverhelderende gesprekken om situatie in beeld te krijgen. Op basis van deze gesprekken kan hulp worden toegewezen.</p> <p><i>Aanvullende rollen en functies gemeentelijke toegang:</i> De gemeente kiest er bewust voor om de jeugdconsulenten te laten indiceren en regisseren en geen ambulante hulpverlening te laten verlenen. Sociaal werkers in Schakel kunnen wel ondersteuning bieden.</p> <p><i>Doelgroep van de gemeentelijke toegang:</i> 0-100</p> <p><i>Sturing op niet-gemeentelijke toegang:</i> De gemeente zet praktijkondersteuners jeugd (POH-jeugd) bij huisartsen in. De POH-er behandelt vanuit de huisartsenpraktijk jongeren met problemen. Het doel is dat er daardoor minder maatwerk wordt ingezet. Daarnaast ze de gemeente een externe verwijzers coördinator in om samenwerking met de niet gemeentelijke-verwijzers te versterken.</p>
Opsterland	<p><i>Informatie- en adviesfunctie:</i> De gemeente Opsterland heeft de uitvoering van de jeugdzorg ondergebracht bij gebiedsteams. Gezinnen die vragen hebben over opvoeden en het opgroeien kunnen deze stellen aan de gebiedsteams.</p> <p><i>Gemeentelijke toewijzing van de jeugdzorg:</i> De gebiedsteams zijn verantwoordelijk voor intake en verwijzing naar een aanbieder, monitoring en vaststelling van het eindresultaat. Tevens zijn de gebiedsteams verantwoordelijk voor de toegang tot de specialistische jeugdzorg</p> <p>Om het financieel-administratieve proces te stroomlijnen heeft Opsterland samen met Oost- en Weststellingwerf een gezamenlijke backoffice sociaal domein, dat wordt bemenst door medewerkers van elke gemeente. De backoffice zorgt voor de administratieve informatie-uitwisseling tussen de gemeente en de aanbieder, controleert en signaleert, en stelt de declaratie van de aanbieder betaalbaar. De gemeente verzorgt vervolgens de betaling.</p> <p><i>Aanvullende rollen en functies gemeentelijke toegang:</i> Het gebiedsteam kan zelf waar nodig lichte vormen van ondersteuning bieden. De gebiedsteamleiders zijn budgethouder voor jeugdzorg. Medewerkers van de gebiedsteams zijn in dienst bij de gemeente.</p> <p><i>Doelgroep van de gemeentelijke toegang:</i> 0-100</p> <p><i>Sturing op niet-gemeentelijke toegang:</i></p>

Gemeente	Toegang
	De gemeente Opsterland werkt sinds oktober 2015 met Praktijkondersteuners Huisartsen voor jeugd geestelijke gezondheidszorg (POH J-GGZ). Deze POH-ers onderzoeken en behandelen op laagdrempelige manier lichte klachten van kinderen en jongeren waardoor huisartsen minder naar de gespecialiseerde jeugdzorg hoeven te verwijzen. De POH-ers zijn in dienst bij de gemeente Opsterland.

De inrichting van *de toegang* van Staphorst onderscheidt zich op de meeste punten niet van de omringende onderzochte gemeenten. Sprake is van een toegang die vraagverheldering biedt, aanvragen beoordeelt, beschikkingen verstrekt en toetst of de geleverde hulp leidt tot het gewenste resultaat.

Op de volgende punten wijken andere gemeenten af van Staphorst:

- In Ermelo is sprake van een separate toegang voor gezinnen (0-18).
- In Ermelo vormen de toegang en jeugdgezondheidszorg één organisatie.
- In Ermelo, Opsterland en Zwartewaterland kan door de toegang licht ambulante ondersteuning worden aangeboden. In Staphorst en andere gemeenten doet de toegang zelf niet aan hulpverlening.

Inkoop en bekostiging

Gemeente	Inkoop en bekostiging
Staphorst en Zwartewaterland	<p><i>Wijze van inkoop:</i></p> <p>De jeugdzorg wordt ingekocht in regionaal verband (RSJ IJsselland) met 11 gemeenten (bron: Inkoopstrategie jeugdzorg IJsselland). Aanbieders moeten voldoen aan de kwaliteitseisen en een aanbod hebben dat aansluit op het soort en de grootte van het probleem. Het beheren van contracten is één van de taken van het RSJ IJsselland. Dit beheer dient bij te dragen bij aan rechtmatigheid, doelmatigheid en risicobeheersing. Tegelijkertijd zorgt het ervoor dat alle partijen bij een contract vaker hun verplichtingen volledig nakomen. Daardoor worden doelen van contracten en gemeenten beter bereikt. Het contractbeheer van het RSJ IJsselland controleert de voortgang, kwaliteit en veiligheid van de gecontracteerde specialistische jeugdzorg(aanbieders) in de regio.</p> <p>In totaal zijn 194 zorgaanbieders gecontracteerd per 2021. Zorgaanbieders zijn gecontracteerd op profielen. Een zorgaanbieder kan op 12 profielen zijn gecontracteerd.</p> <p>De profielen zijn ingedeeld naar Herstel (na de hulp kan het gezin zelfstandig verder) of Duurzaam (langdurige ondersteuning is noodzakelijk en gericht op consolideren). Daarna kan ook de intensiteit worden gekozen: licht, midden en zwaar/top. Op basis hiervan ontstaat een zogenaamde profielcode waarop een beschikking wordt afgegeven.</p> <p>Sprake is van raamovereenkomsten.</p> <p><i>Wijze van bekostiging:</i></p> <p>Sprake was van resultaatbekostiging bij het licht- en middensegment. Dit betekent dat op basis van de beschikking bij aanvang van de hulp 70% van de kosten voor het beschikte profiel gefactureerd kan worden. De laatste 30% werd gefactureerd na het behalen van het resultaat. Gezin en aanbieder bepalen</p>

Gemeente	Inkoop en bekostiging
	<p>samen of het resultaat is behaald. Stapeling van profielen is niet mogelijk, uitgezonderd Duurzame ondersteuning. Inmiddels is deze vorm van bekostiging vervangen door inspanningsbekostiging. In de volgende inkoopronde zal resultaatbekostiging niet terugkeren, zo blijkt uit de interviews.</p> <p>Bij het Topsegment is sprake van inspanningsbekostiging. Dat betekent dat de daadwerkelijk inzet (in uren, dagdelen etc) tegen een vastgesteld tarief achteraf worden gefactureerd. Dit wordt ook een P(rijs) x Q(uantity) bekostiging genoemd. In het Topsegment bepalen het gezin, de toegang en de aanbieder of het resultaat is behaald.</p> <p>Er wordt niet gewerkt met budgetplafonds, noch regionaal noch lokaal noch per aanbieder.</p>
Hardinxveld-Giessendam	<p><i>Wijze van inkoop:</i></p> <p>De jeugdzorg is regionaal ingericht via Service Organisatie Jeugd Zuid Holland Zuid (SOJ-ZHZ) via aanbesteding. Sinds 2014 is de SOJ verantwoordelijk voor de inkoop van alle jeugdzorg in opdracht van de gemeenten in Zuid-Holland Zuid. Voor cliënten en inwoners heeft de Serviceorganisatie meer een rol op de achtergrond. De SOJ koopt de jeugdzorg in en sluit contracten af met de jeugdzorgaanbieders. Hier vindt individueel en collectief contractmanagement plaats met de aanbieders van jeugdzorg. Het doel hiervan is informatie vergaren, monitoring en doelrealisatie en het adresseren van en zo nodig oplossen van belemmeringen die doelrealisatie in de weg staan.</p> <p>De regionaal ingerichte inkoopinstrumenten tot 2021 zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het toegangsmanagement 2. Het contract- en leveranciersmanagement 3. De bekostiging 4. De overeenkomst met de aanbieders <p>Voor het jaar 2022 wordt geëxperimenteerd met innovatieve dialoog inkoop (IDI). Dit houdt in dat er een enorme reeks ontwikkeltafelgesprekken met cliëntenvertegenwoordigers, gemeenten, aanbieders, toegangspartners en onderwijs nieuwe ambities, doelen en werkwijzen plaatsvinden. Vervolgens worden op basis van de bestaande contracten hierover nieuwe afspraken gemaakt. Daarbinnen is het hoofddoel: in dialoog en vanuit partnerschap met de aanbieder innovatieve nieuwe ideeën over de jeugdzorg waar te maken.</p> <p>De bestuurlijke uitgangspunten zijn vertaald naar kernwaarden, beleidsdoelen, inspanning –en resultaatverplichtingen en een zogenaamd normenkader.</p> <p>De zes kernwaarden zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jeugdzorg wordt geboden in de leefomgeving; jeugdigen groeien thuis op. 2. Jeugdzorgaanbieders (professionals) bieden dienstbaar vakmanschap. 3. Ieder kind volgt onderwijs. 4. Jeugdzorg zorgt voor toegenomen zelfredzaamheid en duurzaam herstel van de jeugdige en het gezin. 5. Jeugdzorg versterkt het netwerk van de jeugdige en het gezin. 6. Doelmatige inzet van (schaarse) middelen. <p><i>Wijze van bekostiging:</i></p> <p>De inkoop tot en met 2021 is op basis van een overzicht van alle diensten met de daar bijbehorende tarieven. Deze zijn voornamelijk PxQ. In de nieuwe inkoop</p>

Gemeente	Inkoop en bekostiging
	<p>vanaf 2022 is dit voortgezet maar is een segmentering toegepast, het aantal producten en diensten drastisch teruggebracht, de tarieven opnieuw vastgesteld en nieuwe meetindicatoren ontwikkeld.</p>
Ermelo	<p><i>Wijze van inkoop:</i> Sprake is van regionale inkoop die dateert van de start van de decentralisatie in 2015. Sprake is van een Open House constructie waarbij tussentijds nieuwe aanbieders kunnen toetreden mits zij voldoen aan de kwaliteitseisen in het landelijk vastgestelde Kwaliteitskader jeugd. Aanbieders kunnen op meerdere percelen inschrijven.</p> <p><i>Wijze van bekostiging:</i> Het inkoopmodel is gebaseerd op vaste prijzen per product, waarbij meerdere percelen zijn onderscheiden:</p> <ol style="list-style-type: none"> 14. Pleegzorg 15. Ernstige Enkelvoudige Dyslexie (EED) (thuis en op locatie van aanbieder) 16. Ambulante opvoedhulp (thuis en op locatie van aanbieder) 17. Ambulante begeleiding van verstandelijk/lichamelijk beperkte jeugd (thuis en op locatie van aanbieder) 18. Ambulante basis GGZ (thuis en op locatie van aanbieder) 19. Ambulante Specialistisch GGZ-behandeling (thuis en op locatie van aanbieder) 20. Gezinshuizen 21. Overige verblijfsvormen (inclusief bovenregionale), inclusief begeleiding en behandeling) <p>Sprake is van inspanningsbekostiging zonder budgetplafond noch regionaal noch lokaal noch per aanbieder.</p>
Lossen en Dinkelland	<p><i>Wijze van inkoop:</i> Het is een Open House model met raamovereenkomsten voor aanbieders die voldoen aan de kwaliteitscriteria. Periodiek kunnen nieuwe aanbieders worden toegelaten. Sinds 2019 wordt gewerkt met het Twents Model voor de inkoop jeugd en Wmo, daarin is resultaatsturing (sturing op de uitkomst van de ondersteuning) in opgenomen. In het Twents Model wordt gewerkt met vier ondersteuningsbehoeften (OB's) die iets zeggen over de aard van de ondersteuning voor de inwoner. De toegangsmedewerker stemt met de inwoner of het gezinssysteem af welke behoefte er is aan ondersteuning. De OB's zijn op maat in te zetten en kunnen worden gecombineerd met andere onderdelen uit het model, zoals modules en niveaus A, B of C. Het resultaat dat voor de inwoner behaald dient te worden is leidend in het kiezen van de OB. Vaste producten voor ondersteuning kennen we binnen de ondersteuningsbehoeften van het Twents Model niet meer.</p> <p><i>Wijze van bekostiging:</i> Van 2015 tot en met 2018 werd het P x Q financieringsmodel gehanteerd met sectorale contractering in de jeugdzorg. Ondanks dat resultaatsturing is ingevoerd, wordt sinds 2019 nog steeds op basis van inspanningsbekostiging (P x Q) afgerekend.</p> <p>Er wordt niet gewerkt met budgetplafonds, noch regionaal noch lokaal noch per aanbieder.</p>
Opsterland	<p><i>Wijze van inkoop:</i></p>

Gemeente	Inkoop en bekostiging
	<p>Per 1 januari 2018 hebben alle Friese gemeenten een nieuw inkoopmodel geïmplementeerd dat in de contractvoorwaarden met aanbieders is opgenomen. Voorheen werd het 'PxQ' model gehanteerd: aanbieders factureren op basis van prijs x aantal (uren, behandelingen et cetera). Het huidige model is het Profiel Intensiteit Combinatie (PIC) model. Op basis van de ondersteuningsvraag wordt het profiel bepaald en de benodigde hoeveelheid inzet (intensiteit). Aan elk profiel zijn te behalen resultaten verbonden.</p> <p>Het PIC-model is alleen van toepassing op de herstel- en duurzame trajecten. Voor de andere producten binnen de jeugdzorg, zoals verblijf, pleegzorg, dyslexie, hoog specialistische zorg, BEC/KDC trajecten en overige producten wordt op basis van PxQ door zorgaanbieders gedeclareerd.</p> <p>Sprake is van een aanbesteding bij het PIC model.</p> <p><i>Wijze van bekostiging:</i> Voor de hulp die wordt geboden onder het PIC-model is sprake van resultaatbekostiging. Dat betekent dat na de vaststelling van de beschikking 70% van de kosten worden betaald (voorschot) en nadat het beoogde resultaat is behaald de laatste 30%. Of het resultaat is behaald, wordt vastgesteld in een driegesprek tussen gebiedsteam, ouder en zorgaanbieder. Voor de andere vormen van hulp is sprake van inspanningsbekostiging. Dat betekent dat aanbieders op basis van het tarief (P) en de hoeveelheid inzet (Q) periodiek factureren.</p> <p>Er wordt niet gewerkt met budgetplafonds, noch regionaal noch lokaal noch per aanbieder.</p>

Logischerwijs zijn er geen verschillen tussen Staphorst en Zwartewaterland aangezien zij onder dezelfde inkoopregio vallen. De inkoop en bekostiging van de jeugdzorg in Staphorst komt op de volgende punten overeen met de vergeleken gemeenten:

- De inkoop van de gemeenten in de regio IJsselland, waaronder Staphorst en Zwartewaterland, komt overeen met de inkoop in de Friese gemeenten waaronder Opsterland. Sprake is van profielen, intensiteiten en een onderscheid tussen op herstel gerichte hulp en op duurzame hulp.
- Het werken met profielen (ondersteuningsbehoeften) en intensiteit (niveaus) lijkt eveneens op het Twents Inkoopmodel dat de gemeenten Losser en Dinkelland hanteren.
- In alle gemeenten wordt gewerkt met raamovereenkomsten met aanbieders.
- Geen van de gemeenten hanteert budgetplafonds gehanteerd.

De inkoop en bekostiging van de jeugdzorg in Staphorst wijkt op de volgende punten af ten opzichte van de vergeleken gemeenten:

- De gemeente Staphorst wekt tot voor enige tijd geleden met name af, maar niet ten opzichte van Opsterland, op het punt van de resultaatbekostiging. De meeste van de vergeleken gemeenten hanteren namelijk inspanningsbekostiging. Inmiddels zijn de gemeenten in de regio IJsselland, waaronder Staphorst, afgestapt van de resultaatbekostiging.

Samenwerking voorveld met jeugdzorgaanbieders

Gemeente	Samenwerking voorveld - jeugdzorgaanbieders
Staphorst	<i>Wijze waarop wordt op- en afgeschaald tussen voorveld en jeugdzorgaanbieders:</i> De toegang heeft de taak om de verbinding te leggen met de voorliggende voorzieningen. Bij het eindgesprek tussen gezin, consulent en hulpverlener wordt bepaald of en zo ja in welke vorm hulp nog nodig is.
Zwartewaterland	<i>Wijze waarop wordt op- en afgeschaald tussen voorveld en jeugdzorgaanbieders:</i> De toegang heeft de taak om de verbinding te leggen met de voorliggende voorzieningen. Bij het eindgesprek tussen gezin, consulent en hulpverlener wordt bepaald of en zo ja in welke vorm hulp nog nodig is. In Zwartewaterland financiert de gemeente gedeeltelijk een maatschappelijk werker die actief is in kerkelijk verband.
Hardinxveld-Giessendam	<i>Wijze waarop wordt op- en afgeschaald tussen voorveld en jeugdzorgaanbieders:</i> De toegang die verloopt via het sociaal team heeft ook de verantwoordelijkheid om op en af te schalen daar waar nodig en mogelijk.
Ermelo	<i>Wijze waarop wordt op- en afgeschaald tussen voorveld en jeugdzorgaanbieders:</i> In Ermelo voert het Centrum voor Jeugd en Gezin de gemeentelijke toegangsfunctie tot de jeugdzorg uit. het CJG is daarnaast ook uitvoerder van de jeugdgezondheidszorg en de preventieve interventies die daarvoor zijn ingekocht door de gemeente. Van een intensieve samenwerking met het jongerenwerk lijkt weinig sprake. De professionele samenwerkingsregie ligt zoveel als mogelijk bij het CJG. In deze regierol vormt het CJG de schakel tussen de verschillende partijen en bewaakt de voortgang. In de samenwerking met aanbieders worden afspraken over op- en afschalen gemaakt en draagt men zorg voor een warme overdracht (overbruggingszorg). Bijvoorbeeld door het opstellen van een 'perspectiefplan' voor een jongere die 18 jaar wordt. Bij besluiten over het inzetten, voortzetten of afbouwen van tweedelijns zorg is sprake van een samenspel tussen gezin, CJG en tweedelijns professional.
Losser	<i>Wijze waarop wordt op- en afgeschaald tussen voorveld en jeugdzorgaanbieders:</i> De regie op op- en afschaling ligt bij de gemeentelijke consulenten van de toegang.
Dinkelland	<i>Wijze waarop wordt op- en afgeschaald tussen voorveld en jeugdzorgaanbieders:</i> De aansluiting tussen een aantal grote zorgaanbieders, consulenten en voorliggend veld is thematisch georganiseerd. De regie op op- en afschaling ligt bij de gemeentelijke consulenten van de toegang.
Opsterland	<i>Wijze waarop wordt op- en afgeschaald tussen voorveld en jeugdzorgaanbieders:</i> Het gebiedsteam heeft een regierol in het op- en afschalen tussen voorveld en jeugdzorgaanbieders. Doordat gewerkt wordt met resultaatbekostiging in een belangrijk deel van de jeugdzorg, bepaalt het gebiedsteam op basis van de behaalde resultaten of de laatste 30% van de kosten betaald mogen worden. In de bepaling hiervan wordt tevens gekeken of en zo ja op welke wijze afgeschaald kan worden. Uit onderzoek van de rekenkamercommissie (2021) blijkt dat effectieve samenwerking met de voorliggende voorzieningen grotendeels wordt gemist. Slechts 26% van de gebiedsteammedewerkers zegt effectief samen te werken met voorliggende voorzieningen.

De samenwerking tussen voorveld en jeugdzorgaanbieders in Staphorst komt in grote mate overeen met de andere gemeenten. De consulent van de toegang is de schakel tussen voorliggende voorzieningen en de gecontracteerde jeugdzorg. De consulent bepaalt bij de start van een hulpvraag welke hulp en ondersteuning nodig is en gaat bij een hulptraject in een eindgesprek na of en zo ja welke ondersteuning nodig is

Preventie

Het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) benoemt een aantal risicofactoren of problemen waar in een vroegtijdig stadium interventies op kunnen plaatsvinden. Hierbij maakt het Nji onderscheid in een drietal thema's: gezondheid, veiligheid en participatie. Bij elk van de thema's zijn de risicofactoren en problemen geformuleerd als gewenste situaties. Bijvoorbeeld bij gezondheid: gezond gewicht, mentaal gezond, gezonde leefstijl rondom middelengebruik. Of bij veiligheid: veilige thuissituatie en veilige sociale omgeving. En bij participatie: positief opvoedklimaat in alle leefomgevingen van het kind, opgroeien met voldoende materiële middelen en optimale schoolloopbaan.

De preventiematrix van het Nederlands Jeugdinstituut onderscheidt een drietal preventieniveaus ofwel doelgroepen van beleid:

- Gezinnen zonder bekende risicofactoren
- Gezinnen met bekende risicofactoren
- Gezinnen met problemen

Door de thema's af te zetten tegen de drie doelgroepen ontstaat een matrix of tabel waarin per vakje in de tabel kan worden aangegeven wat de omvang van de groep is en welke interventies de gemeente wil inzetten. Daarmee ontstaat een gestructureerde aanpak van het preventief jeugdbeleid. Bij alle gemeenten is nagegaan of op deze wijze het preventief jeugdbeleid gestructureerd is. Bovendien is aangegeven op welke doelgroepen en thema's de gemeentelijke interventies zich richten.

Gemeente	Preventie
Staphorst	<p><i>Structuur volgens preventiematrix:</i> Gedeeltelijk. In het beleidsplan 'Iedereen doet mee' (februari 2022) zijn de pijlers voor opgroeien en ontwikkelen als volgt benoemd: Alle kinderen tussen de -9 maanden en 27 jaar in Staphorst groeien gezond, veilig en kansrijk op. Er is een noodzaak voor meer inzet op preventie. Het beleidsplan constateert namelijk: "Ook merken professionals op dat inwoners zich moeilijk kwetsbaar durven op te stellen. We zien dat er lang gewacht wordt met het inschakelen van hulp, waardoor er vaak zwaardere en duurdere zorg ingezet moet worden. Wanneer ouders eerder in het voorliggende veld gebruik maken van het beschikbare hulpaanbod, verwachten we dat de druk op de gespecialiseerde jeugdzorg afneemt."</p> <p><i>Doelgroepen:</i> Weinig specifiek benoemd op de meeste thema's. Genoemde doelgroepen zijn gezinnen met echtscheidingsproblematiek en kinderen die met (taal)achterstanden het basisonderwijs instromen.</p> <p><i>Thema's:</i> <u>Gezond opgroeien:</u> vraagverlegenheid, weinig openheid over problemen, alcoholgebruik (veel binge drinken), echtscheidingsproblematiek. <u>Veilig opgroeien:</u> Het vermoeden is dat in Staphorst veiligheidssituaties onder de radar blijven. Er worden weinig adviesaanvragen gedaan bij Veilig Thuis IJsselland in verhouding tot de regio. Professionals geven aan dat heftige situaties zoals huiselijk geweld lang niet altijd met naasten worden gedeeld. Inwoners willen hun eigen onmacht of onvermogen niet tonen en stellen de hulpvraag zo lang mogelijk uit. <u>Kansrijk opgroeien:</u> voorschoolse programma's, taalontwikkeling bij niet-Nederlandstalige kinderen en behalen startkwalificatie.</p>
Zwartewaterland	<i>Structuur volgens preventiematrix:</i>

Gemeente	Preventie
	<p>Beperkt, de elementen van gezond, kansrijk en veilig opgroeien komen wel terug. De gemeente formuleert de volgende reden voor het investeren in preventie: "We willen dat kinderen op kunnen groeien tot gezonde, gelukkige, zelfredzame, sociale en maatschappelijk betrokken volwassenen. Om dit te kunnen realiseren, is een sterke basis nodig (de basisvoorzieningen). Een sterke basis kan voorkomen dat normale, doorsnee opgroei- en opvoedvragen escaleren tot (ernstige) problemen." (Preventienota 2018). Daarbij formuleert de gemeente de volgende uitgangspunten:</p> <p>We vinden dat elk kind het recht heeft om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gezond, veilig en kansrijk op te groeien; - zich te kunnen scholen en ontwikkelen, ondanks eventuele beperkingen; - zich beschermd te voelen bij onveiligheid; - een ononderbroken ontwikkeling te hebben; - een goede band te hebben met beide ouders en andere betekenisvolle personen; - thuis op te kunnen groeien; - beschermd te worden als hun ontwikkeling gevaar loopt. <p>We willen dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preventie zich richt op het versterken van de basis- en preventieve voorzieningen; - iedereen de weg kan vinden naar de basis- en preventieve voorzieningen; - iedereen weet waarvoor zij terecht kunnen bij de Centrale Toegang; - iedereen de weg kan vinden naar de Centrale Toegang; - een goede netwerkpartner zijn; - inwoners en (maatschappelijke) organisaties uitgedaagd worden om met initiatieven te komen om uit te voeren. <p><i>Doelgroepen:</i> In de thema's (zie hierna) zijn wel doelgroepen genoemd, bijvoorbeeld gezinnen waar sprake is van echtscheiding en jeugdigen met een beperking.</p> <p><i>Thema's:</i> De preventienota (2018) benoemt een zestal thema's die als kapstok worden beschouwd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Opvoeden & opgroeien 2. Met elkaar, uit elkaar 3. Iedereen doet mee 4. Lekker in je vel 5. Verslavingen & overlast 6. Netwerk & vroegsignalering
Hardinxveld-Giessendam	<p><i>Structuur volgens preventiematrix:</i> Nee. In de notitie sociaal domein beschrijft de gemeente Hardinxveld-Giessendam in algemene zin dat het sociaal team de spil is in het voorkomen en preventief werken met bewoners. Er is geen specifieke aandacht voor de jeugd hierin. Er wordt niet met de preventiematrix gewerkt.</p> <p><i>Doelgroepen:</i> Er zijn geen specifieke doelgroepen beschreven. Het is gericht op alle bewoners.</p>

Gemeente	Preventie
	<p><i>Thema's:</i> Voor de maatschappelijke agenda van Hardinxveld-Giessendam worden de volgende doelen en thema's benoemd. Voor het thema 'met en voor elkaar' zijn de doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Samenleven - Omzien naar elkaar - Vrijwillige inzet - Mantelzorg <p>En voor het thema "Actief en gezond" zijn de doelen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opgroeien en ontwikkelen - Sport en bewegen - Gezonde leefstijl - Geestelijke gezondheid
Ermelo	<p><i>Structuur volgens preventiematrix:</i> Nee. De gemeente heeft geen specifiek lokaal preventiebeleid, maar wel een regionaal vastgesteld beleid positief jeugdbeleid. Dat vormt ook de basis voor de opdracht aan het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).</p> <p><i>Doelgroepen:</i> Benoemd in de vorm van universele (alle gezinnen) en selectieve (gezinnen met risicofactoren) preventie. Hieraan zijn ook interventies gekoppeld.</p> <p><i>Thema's:</i> Benoemd zijn: gezond, veilig en kansrijk opgroeien.</p>
Losser	<p><i>Structuur volgens preventiematrix:</i> Gedeeltelijk. De aanpak kent onderdelen van de preventiematrix zoals gezond opgroeien, maar gekozen is voor een preventieve aanpak over alle leeftijdsgroepen (0-100) heen. De gemeente Losser heeft de afgelopen jaren veel ingezet op preventief jeugdbeleid, onder het motto 'zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig'. Enkele voorbeelden van preventief beleid zijn: inzet consultants bij huisartsen en scholen, thuisbegeleiders, inzet sportcoach en inkoop preventieve voorzieningen bij aanbieders (KOPP, SOVA, PGJ etc.). In 2019 is een innovatieplan vastgesteld en pilots omtrent preventie worden bij succes structureel ingebed</p> <p><i>Doelgroepen:</i> De gemeente onderscheidt twee groepen: alle inwoners en aandachtsgroepen met meerdere risicofactoren.</p> <p><i>Thema's:</i> De volgende thema's zijn benoemd: re-integratie, armoede, laaggeletterdheid en integratie benaderen. Deze bieden grote kansen voor het boeken van gezondheidswinst en het bevorderen van de</p>
Dinkelland	<p><i>Structuur volgens preventiematrix:</i> Nee. De gemeente heeft geen specifiek preventieplan.</p> <p><i>Doelgroepen:</i> Niet benoemd in de zin van universele of selectieve preventie.</p> <p><i>Thema's:</i></p>

Gemeente	Preventie
	De gemeente neemt vanaf 1 januari 2022 deel aan het traject van het Trimbos- en het Nederlands Jeugdinstituut voor de implementatie van het IJlandse Preventie Model. Het Model betreft een bewezen preventieve aanpak om het middelengebruik onder jongeren te verminderen. Het alcoholgebruik van jongeren onder de 18 jaar is volgens de gemeente problematisch.
Opsterland	<p><i>Structuur volgens preventiematrix:</i> Gedeeltelijk, de gemeente werkt met een preventieagenda die sociaal domein breed is opgezet en niet specifiek voor jeugd. De gemeente heeft een sociaal domein brede preventieagenda (2021-2030). Daarin zijn zeven actielijnen benoemd: (1) vitale dorpen, (2) kwaliteit aan de basis (ouders helpen bij de opvoeding), (3) gezond lichaam, (4) mentale veerkracht (resultaatgericht jongerenwerk), (5) zelfstandig functioneren (aanpak en preventie schulden), (6) blijven meedoen (zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen) en (7) zinvol ontzorgen (aanpak eenzaamheid en ondersteuning mantelzorgers).</p> <p>Random jeugd wordt sinds 2019 gewerkt volgens het programma Kansrijke Start. In Opsterland hebben lokale partners die betrokken zijn bij de geboortezorg (zoals verloskundigen, kraamzorg enzovoort) afgesproken om meer samen te werken en verschillende zorgpaden te ontwikkelen. Dit houdt in dat hulp- of zorgverleners die problemen signaleren bij (aanstaande) ouders precies weten hoe en waar ze hulp kunnen inschakelen en deze in goede samenwerking aangeboden wordt. Door vroeg - liefst nog voor de geboorte - problemen te signaleren en passende hulp te bieden, garanderen we elk kind een kansrijke start.</p> <p><i>Doelgroepen:</i> Wordt benoemd in de lokale preventieagenda als afgeleide van de Friese Preventieagenda, waaruit ook het programma Kansrijke Start is ontstaan.</p> <p><i>Thema's:</i> De drie thema's van het NJi komen terug in deze actielijnen.</p>

De preventieve jeugdaanpak in Staphorst komt op de volgende punten overeen met de vergeleken gemeenten:

- De thema's gezond, veilig en kansrijk opgroeien zijn benoemd in de meeste gemeenten, maar gelden in de regel niet als het ordeningsprincipe waarlangs doelen en acties zijn benoemd.
- Weinig gemeenten werken hun preventieve aanpak volledig uit volgens de structuur van de preventiematrix van het NJi.
- Weinig gemeenten noemen per thema specifieke doelgroepen.

De preventieve jeugdaanpak in Staphorst wijkt op de volgende punten af ten opzichte van de vergeleken gemeenten:

- Staphorst gebruikt de thema's gezond, veilig en kansrijk opgroeien in tegenstelling tot de meeste gemeente wel als manier om acties en inzet te ordenen.

Uw brief van
Uw kenmerk
Ons kenmerk UIT/22-090231
Zaaknummer Z41787
Afdeling Samenleving
Informant mevr. M. van Drielen - Duenk
Doorkiesnummer (0522) 46 75 66
Bijlagen geen

Rekenkamercommissie
Gemeente Staphorst

Staphorst, 6 september 2022
Verzonden

Onderwerp Bestuurlijke reactie op Nota van bevindingen voor bestuurlijke wederhoor onderzoek jeugdzorg Staphorst

Geachte Rekenkamercommissie,

In juli 2022 ontvingen wij de Nota voor bevindingen voor bestuurlijk wederhoor onderzoek jeugdzorg Staphorst. U heeft ons gevraagd hier een reactie op te geven. Deze leest u in deze brief.

Reactie

Dagelijks werken vrijwilligers en diverse professionals vanuit de lokale partners en de gemeente met bezieling en betrokkenheid aan de opgaven binnen de jeugdhulp. Daarbij kijken we voortdurend naar verschillende mogelijkheden om ouders en jeugdigen te kunnen ondersteunen en hebben we continue oog voor mogelijke verbetering van onze dienstverlening. We hebben dan ook met belangstelling uitgekeken naar de uitkomsten van het onderzoek van de rekenkamer.

We zijn de commissie zeer erkentelijk voor het verzette werk. We onderschrijven de conclusies en aanbevelingen uit uw onderzoek. De knelpunten die u signaleert herkennen we.

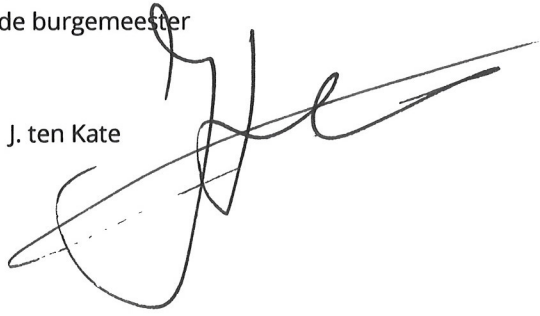
Uw onderzoek ondersteunt de ingezette beleidslijn, welke is vastgesteld door raad in februari van dit jaar. Daarnaast geeft uw onderzoek aanknopingspunten om de ingezette koers te versterken. We zijn verheugd te lezen dat u de aanzet voor indicatoren in het nieuwe beleidsplan veelbelovend vindt. We streven ernaar dit jaar alle indicatoren in beeld te hebben, en deze toe te passen in de monitor Sociaal Domein. Op deze manier verwachten we daadwerkelijk maatschappelijke effecten te kunnen monitoren en te bereiken.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Staphorst
de secretaris

b/k

M.E. Kragting-de Groot

de burgemeester

J. ten Kate

Afschrift verstuurd aan: